

הגדה של פסח

ברוך שומר הבטחתו

כמנהג קהילת קודש יהודי לוב

להודות מידי שנה בשנה על גאולתנו ועל פדות נפשנו, בליל פסח הוא ליל הסדר • הכל נסדר וחובר כאשר היה מלפנים סדר האגדה בחרגום לערבית • פיוטים ופזמונים • טלל שירי פסח בערבית לבית • מנהגי חודש ניסן • לילת אלכסיסה • סדר הכנת להליק • סדר הכנת הסאבאח • האגדה של פסח • החלק של הערבית חורגם לערבית • ועוד רבות וטובות • שמו כל הדינים והמנהגים השייכים בכל עת חמן בחודש ניסן • ליקוטים מהגזות אחרונים של רבנינו כדוגמת "ויגד יעקב", "גאולת ה'", "פרסומי ניסא", "ערב פסח", ו"ליל שימורים". כל הדינים והמנהגים, הכל לפי מנהג יראי לוב, זו התפלל אבותינו הקדושים גאוני לוב במשך מאות שנים • הוגה ונערך בעיון נמרץ ע"י **רפאל זרוק** מ"ע ונדפס באותיות גדולות בריאות וטובות כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים • והכל בא על מקומו •

פע"ה **בת"ים** חובב"א.

גנזי רפאל

מכון להפצת מורשת יהודי לוב

התש"ע

הגדה של פסח

בהוצאת

"גנזי רפאל" בת"ם

מכון להפצת מורשת יהודי לוב

מהדורה מקוצרת לעילוי נשמת העורך

רפאל זרוק בן נסריה זצ"ל

ניתן להשיג:

0547-723819

0547-602001

GinziRefael@gmail.com

©

כל הזכויות שמורות

למכון "גנזי רפאל"

אין להעתיק או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו
ללא אישור מן המו"ל.

הודפס בדפוס תמר

057-3133366

לזכרו של אבא

ר' רפאל זרוק זצ"ל

לזכר תקופת 'תור הזהב' שזכינו להיות במחיצתך, מלאי גאווה כי אתה אבינו ואנחנו 'הילדים של...', לזכר שיח שרפים אשר יצא מפִיך, משקיננו נופת אמרים. החיוך והשלווה אשר היו אברי רמ"ט ורמ"ן בגופיך.

הותרת בנו זכרונות נעימים של 'ה'חודש' אותו אהבת, קריאת קורבנות הנשאים בקולך המיוחד, עוד יהדהד רבות בחלל בית הכנסת אותו ייסדת, אך אתה נבחרת למקהלת המלאכים של בורא עולם. הנקיונות וריח ה'זהר' הנישא באויר, הקניות אותם הפכת למעין חג בפני עצמו, כי בסופו של דבר דאגת להדגיש לנו כי הכל ל'עיד', לכבוד החג, יעידו כי הכל עשית לכבודו יתברך. מכירת החמץ וחלוקת קמחא לפסחא, היו אצלך חלק מתפילת שחרית בחודש ניסן, מה שגרם לרבים לבוא ולמכור שוב ושוב, כדי לזכות במאור פניך. את החרוסת דאגת להכין ברוב עם, כשבני המשפחה מסביבך כמקהלה, שרה את הלל ואתה מנצח בגאון על היצירה המופתית. את רוב החרוסת כמובן דאגת לחלק בין חבריך, מותיר בהם טעם 'של בית אבא' ותמהים 'האם הטיט במצרים היה כה טעים?'. את ליל הסדר בחברתך לא ניתן לתאר במילים, רק הקולות יכולים להעיד שחיו בנינו מלאכים.

יש לנו הרבה מה לומר ולכתוב, אך אתה בצניעותך העדפת שהדברים יכתבו למעלה ולא למטה.

אבא בפסח הזה, תשב קרוב לאלוהים ועם חיוך מדהים וכובש שיש רק בך, תכבוש את ליבו של אלוהים ותגיד לו שהגיע זמן לתחיית המתים.

דבר העורך

יתברך היוצר ויתעלה הבורא אשר זיכני להגיע עד הלום. בעזרת ה' שוכן ערבות, הופיעה הגדת "ברוך שומר הבטחתו" לחג הפסח כמסורת אבותינו בלוב.

זו עוד הגדה נוספת להגדות לוביות שכתבו רבותינו הקדושים, כמו: "ויגד יעקב", "גאולת ה'", "פרסומי ניסא", "ערב פסח", ו"ליל שימורים". הגדה מהודרת זו נערכה מחדש ונסדרה בטוב טעם כיד ה' הטובה עלינו, באותיות חדשות ומאירות עיניים.

בהגדה זו נכתבו כל התפילות בשלימותן ללא דילוגין. כל ההלכות הובאו בערבית ובתרגום לעברית, והותאמו לדורנו אנו. חידשנו בזה שהוספנו את המנהגים השונים הנהוגים בקהילותינו וטרם עלו על הכתב וסימנו אותם בצבע ארגמן. קטעי התרגום בערבית שבהגדה, הובאו בערבית-לובית.

לא חסכנו מאמצים וזמן כדי להוציא מתחת ידינו הגדה-לובית מכובדת ומושלמת כיאה לעדה מפוארה.

הגדה זו הינה חוליה חלוצית מתוך סט "גנוי רפאל", אשר יכיל בע"ה את כל סידורי התפילה במעגל השנה ובמעגל החיים.

מאמצים רבים הושקעו כדי להוציא דבר מתוקן תחת ידינו, עם זאת כפי שכותב הרמב"ם, "כל מי שהוא בעל חומר - אי אפשר לו שלא יטעה", אנו מבקשים מהציבור שיסב את תשומת ליבנו לשגיאות או לדברים הטעונים תיקון ושיפור, כדי שנוכל לתקנם במהדרות הבאות. ככתוב "שגיאות מי יבין, מנסתרות נקני".

בהכנת ההגדה לקחה חלק נכבד משפחתי היקרה ותודתי להם מקרב לב. יהי רצון שהקב"ה ישלם שכרם. אמן.

בברכת

"יבון ג'מיע מא עמלנא מקבול ומרצי קדאם השם יתברך"

רפאל זרוק

תוכן העיניינים

דיני החטים וטחינתן.....	10	מנהגי חודש ניסן	לילת אלבסיסה.....
דיני שאיבת מים.....			שיר השירים בלחש.....
דיני אפיית המצות.....			השבת הגדול, קרבנות הנשיאים.
דיני פסח שחל ביום א'.....			מלח אל עומר.....
70 ליל הסדר			סאניית אתבאריך.....
קדש.....			תביית, תכליט.....
ורחץ.....			קנאדל, לילת אלכץ ונוואר.....
כרפס.....			מימונה.....
יחץ.....			
זוהר על יציאת מצרים.....	24	בדיקה ושריפת חמץ	דיני בדיקת חמץ.....
מגיד.....			דיני בדיקת חמץ בערבי.....
מעשה של אברהם אבינו.....			סדר בדיקת חמץ.....
רחצה.....			דיני ביעור חמץ.....
מוציא מצה.....			דיני ביעור חמץ בערבי.....
מרור.....			סדר ביעור חמץ.....
כורך.....			
שולחן עורך.....	36	ערב פסח	דינים ומנהגים לערב פסח.....
סדר אכילת קרבן פסח.....			סידור השולחן.....
צפון - אפיקומן.....			הכנת להליק (חרוסת).....
ברך - ברכת המזון.....			הכנת הסאבאת (קערה).....
הלל.....			סדר עירוב תבשילין.....
נרצה.....			סדר עירוב חצרות.....
שיר השירים.....			סגולת ר' שמשון מאסטרופלי.....
230 מפתח הפיטים			סדר קרבן פסח.....
חד גדיא עם תרגום בערבי..			
לבל ימוט נצח.....	44	דינים ומנהגים	הלכות נקיון הבית.....
אסדר מחברת.....			דינים ומנהגים לליל הסדר.....
כל נדרי בלשון ערבי.....			הלכות ד' כוסות.....
כליני נסכר יא יהודי.....			הלכות הסבה.....
יא אילאהנא.....			

"לִילַת אֶלְבָּסִיסָה"

"לִילַת אֶלְמַרְקוּמָה"

"לִילַת אֶלְבָּסִיסָה" הוא ליל ר"ח ניסן.

מקור השם

מקור השם בְּסִיסָה כנראה מהשורש "בסס" (הרחבה של "בוס") ופירושו "רמס" וכאן למעשה "רומסים" כביכול את התערובת בידיים. יש הסוברים שהמקור הוא מארמית, אחרים חושבים שיסודותיה דווקא מערבית. ידוע הפתגם אצל יהודי לוב האומר: "אֵלֵי יִבְסֶס, יִלְחַס צָבָעוֹ" שתרגומו: המערבב, ילקק אצבעו.

אופן ההכנה

כמה ימים לפני ראש חודש ניסן, אם הבית לוקחת גרעיני חיטה, שעורה, כוסבר, כמון, שקדים ותבלינים אחרים, הכל לפי הטעם הרצוי. קולה כל אחד לחוד ושוחנת עד דק. מוסיפה סוכר, שקדים שלמים, תמרים, שומשומין ותבלינים.

מקום הטקס

את הטקס של "לִילַת אֶלְבָּסִיסָה" נהגו לערוך בבית אבי המשפחה, בו מתאספים הילדים, הנכדים והנינים. בתחילה יוצקים שמן (רצוי של זית) על אצבע כל אחד מן המסובים כשהאב או האם מבוססים את התערובת.

טקס הבסיסה

בשעה שמערבבים את כל התערובת בשמן אומרים:

הו הפותח (אתה ה')	יֵא פְתָאח	הנוסח
בלי מפתח	בְּלֵא מִפְתָּאח	המקובל
תן לנו משובך	תְּרִזְקָנָה	
וניתן גם אנו (לאחרים)	וְתִרְזַק מְנָה	
אתה הנותן	יֵא עֵטְאִי	
בלא תמורה	בְּלֵא מְנָה	
כה לחי	עֵקְבָאֵל דְּאִיר	ויש
טוב יותר מן השנה (הזאת)	כִּיר מְן הַסְּנָה	מוסיפים

כל המסובים טועמים מן הבסיסה, אוכלים מן ה"מְקָרוֹט" שהשאירו מפורים במיוחד לערב זה לפי המנהג ומברכים איש את אחיו ב"עקבאל דאיר" שפירושו "כה לחי". על הבסיסה מברכים שהכל נהיה בדברו.

גם למחרת נוהגים בני הבית לטעום מן הבסיסה. בלילה, שמים בשארית הבסיסה תכשיטי זהב שונים, מטבעות כסף ומפתח הבית לאיחולי הצלחה וברכה לבית ולמשפחה. יש אומרים שהזהב הוא זכר למה שנתרם להקמת המשכן וכנגד סירוב הנשים לתיתו למעשה העגל. המטבעות רומזו לתקווה, לפרנסה ולעושר ומפתח הבית להצלחה בחיים ובחיי המשפחה בפרט.

הטעמים למנהג זה

חנוכת הבית הייתה בר"ח ניסן ככתוב: "זיהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן" (שמות מ', י"ז). מנהגנו לעשות "בסיסה" שיש בה מן הדברים שהקריבו לכבוד חנוכת המשכן ולכן גם בחנוכת בית חדש, בחתונה ולילדת נוהגים אצלנו לעשות "בסיסה".

במסכת ראש השנה פרק א', משנה א' כתוב: בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה... "והרי ה"בסיסה" עשויה ביסודותיה מתבואה ושאר התוספות רק מוסיפות טעם.

הצורפים בטריפולי הכינו תליונים מיוחדים לחודש זה, עליהם חרטו את המילים "שדי-ניסן" וראו בזה סגולה לשמירה ובריאות, כי ביום גדול זה הוקם המשכן, המקום הקדוש ביותר לעם ישראל.

הקשר למשכן מוכח גם ממנהג יהודי "מסילאתה" לקרוא ללילה זה "לילת אַלְמַרְקוּמָה" או בסיסת אַלְמַרְקוּמָה" המזכיר במעשה המשכן את מעשה הרוקם שהנשים טוו ורקמו לצורך המשכן.

שיר השירים בלחם

בשבתות שבין פורים לפסח, בין מנחה לערבית של ליל שבת קוראים את שיר השירים, ולפני שמתחילים אומרים "הניצנים נראו בארץ... נשמע בארצנו". את הפרק האחרון (ח') קוראים יודעי המקאמים בקולותיהם הנעימים. כמו כן בארבע שבתות שבין פורים לפסח וכן בשני הימים הראשונים של החג (ובא"י ביום הראשון), בשבת ובשביעי של פסח נוהגים להתאסף בכמה בתים ולקרוא בנעימה שיר השירים עם תרגום יונתן בן עוזיאל בצירוף

הגדה של פסח

תרגום בערבית, פסוק פסוק ותרגומו. בעלי הבתים מגישים כיבוד לקוראים, משקאות ומיני תרגימא. וכיום נהגו לקיימו בבתי כנסת.

השבת הגדול

זו השבת שלפני חג הפסח, והיא נקראת בפי יהודי לוב "השבת הקטן" כיון שאין אוכלים קוסקוס בשבת זו, מחשש לפיזור פירורי החמץ. וגם משום שאכלו על שולחן קטן. בתפילת שחרית של שבת, בעת הוצאת ספר התורה, שרים את הפיוט של רבי סעדיה גאון "שבת וגדול".

בטריפולי נהגו שאב בית הדין היה דורש מענייני החג ב"צלא לפפירה" (בית הכנסת הגדול). יש לציין שיהודי לוב אפו בדרך כלל לחם בבית, אבל לשבת זו קנו מן המוכן בחנויות.

קרבות הנשיאים

מראש חודש ניסן נוהגים אנו לקרוא מיד אחרי שחרית בפרשיות הנשיאים, זכר לתרומות להקמת המשכן, כל יום נשיא אחר.

סדר הקריאה כך:

הקטע מן התורה שהקריב הנשיא (ביום הראשון.. נשיא..), הפרק מיחזקאל ל"ז (ויהי דבר ה' אלי לאמר), תהילים מזמור קכ"ב (שיר המעלות לדוד שמחתי), זוהר (איש על דגלו באותות), יהי רצון של אותו נשיא, התפילה לעילוי הנשמות [ברם, בשבת אין אומרים אותה], רבי חנניה בן עקשיא, קדיש על ישראל.

מלח אל עומר

בליל ב' של פסח (בא"י ליל א' רחוק"מ), לפני תפילת ערבית, מחלק השמש בבית-הכנסת גבישי מלח לכל מתפלל. את המלח הזה שומרים בכיס במשך כל ימי ספירת

העומר, ובשעת הספירה בכל לילה ממשמשים בו או מחזיקים אותו ביד ימין.

ויתכן שהמלח בא להזכיר את קרבן העומר, ככתוב: "על כל קרבנך תקריב מלח" (ויקרא ב', י"ג). ואולי זה נתקן כדי שלא ישכח אדם לספור את ספירת העומר. ונראה לע"ד שהטעם הוא:

אנו סופרים ממחרת השבת (הפסח) בעת הבאת קורבן העומר (שהוא משעורים) עד חג השבועות בעת הבאת קורבן שתי הלחם (שהוא מחיטים), והיות והתורה ציוותה לתת מלח שנאמר "על כל קרבנך תקריב מלח". בהחזקת מלח העומר בשעת הברכה אנו אומרים להקב"ה אנו את מה שמוטל עלינו עושים, סופרים ומביאים את המלח, אך עליך מוטל לבנות את בית המקדש כדי שנוכל להקריב את שתי הלחם לפניך.

מסורת בידינו – אם זורקים לים סוער חתיכת מצה מהאפיקומן או מגביש "מלח העומר" שספרו עליו ספירה שלמה, ישקוט הים מזעפו.

סדר ספירת העומר כך:

לשם יחוד, ה' יגמור בעדי, ברכת הספירה (ברוך... אשר קדשנו במצוותיו וצונו על ספירת העומר), היום יום... לעומר, הרחמן הוא יבנה בית המקדש ויחזיר העבודה למקומה במהרה בימינו, אנא בכוח, למנצח בנגינות.

ברכת האילנות - סאניית אתבאריך.

באחד מימי חודש ניסן מברכים את "ברכת האילנות", יהודי לוב נהגו לברך ברכה זו ביום ראשון של חוה"מ פסח. בלוב יצאו לברך אותה בשדות, ואח"כ עשו סעודת מצוה, לכך קראו לזה "סאניית אתבאריך".

הגדה של פסח

אין מברכים ברכה זו אלא על פרחי אילנות מאכל המלבלבים. וצריך שיהיו לפחות שני אילנות. אפילו מאותו מין.

סדר ברכת האילנות:

פתח אליהו, לשם ייחוד, ויהי נעם, מחזיק בכפתור הפרח ומברך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם", יהי רצון לעילוי הנשמות, "שיר המעלות בשוב ה'", "הללויה הללו את ה' מן השמים", רבי חנניה בן עקשיא אומר, קדיש על ישראל, מי שבירך לקהל ואח"כ עושים סעודת מצוה ומברכים על היין.

"תבִיית", תיקון ליל שביעי של פסח

נהגו להיות ערים בליל שביעי של פסח עד חצות הלילה ולקרוא תיקון ליל שביעי של פסח, ומסיימים בשירת הים בשמחה, ופיוטים כנהוג.

תכליט

ביום שביעי של פסח הילדים עורכים סדר פסח בזעיר אנפין, מכינים להם את הדברים השונים הנצרכים לסדר לם בגודל קטן, סירים קטנים, סאבאת קטן וכו', אחד הילדים עורך את הסדר כדבעי. הדבר נעשה כדי לקרב את הילדים לקיים מצוות וליהנות מאווירת החג.

קנאדל

ביום שביעי של פסח נוהגים לטגן "קנאדל" – חביתיות קטנות מתוקות, המורכבות ממים, סוכר, ביצים וקמח מצה. מערבבים לכדי בלילה ובכף יוצקים למחבת שיש בה שמן רותח.

נראה שמנהג זה נעשה דווקא בשביעי של פסח, כדי שיאהבו את טעם המצה (שהוא כנגד המצוות) ולא ילהטו ללחם (שהוא כנגד יצר הרע) הנאכל במוצאי החג.

"לִילַת אֶלְכֵץ וְנוֹאֵר" (ליל החסה והפרחים)

ליל מוצאי שביעי של פסח נקרא בפי יהודי לוב בשם "לילת אלכץ ונוואר" (ליל החסה והפרחים). בלילה זה נושאים הבחורים המאורסים אל בתי ארוסותיהם סלים מקושטים בפרחים ובתוכם חסה ופרחים, תפוזים ומיני סוכריות. הסלים נישאים על ראשי ילדים מהמשפחה, ובהגיעם לבית הארוסה מקבלים את פניהם בני המשפחה, בעיקר הנשים, בתרועות שמחה ובשירה. ברוב הבתים מופיעים זמרים עם כליהם ומבלים עד חצות בשירה ובזמרה.

"הפרח" סימן את עדינותה של הבחורה ו"החסה" סימלה את הבחור שפורס את "חסותו" עליה.

במוצאי החג מגיעה החגיגות לשיאה. בשעות שאחרי הצהרים מתמלאים כל רחובות היהודים באלפי מטיילים, בעיקר צעירים עם פרח ביד, כדי לבחור את הכלה לעתיד ולהקים בית נאמן כנהוג. בפתחי הבתים, בחלונות, בגוזזטראות וגם על גגות הבתים שאינם גבוהים, עומדות בנות העיר כשהן מלובשות במבחר מלבושיהן ומקושטות בעדייהן, ומזכירות בזה את המנהג שהיה נהוג בישראל ביום ט"ו באב וביום הכיפורים ("בחור, שא נא עיניך ראה..."). תענית כ'), הסכמתה של הבחורה לקבל את הפרחים מן הבחור סימן להיענותה לחיזוריו. וההמשך הוא במשלוח המתנות ושאר הדברים הנוגעים לאירוסין ולחתונה. הרבה קשרי שידוכין היו נעשים כתוצאה ממנהג זה.

בלילה זה קונה כל אבי משפחה חסה ופרחים, וכשנכנס לביתו חובט בהם על ראש כל אחד ואחד מבני המשפחה. אם המשפחה מברכת את כולם בברכת "עקבאל דאיר" (מעין "כה לחי").

מימונה

באסרו חג הפסח נוהגים ללוש לחם עם תוספת כמון, סוכר וצימוקים בצורת לחמנייה, ככר לכל אחד מבני המשפחה. לפני הכנסת הלחמניות לתנור תוקעים ביצה בכל ככר. את הלחם האפוי ואת הביצה אוכלים, ולרוב מוסיפים לו חביתה עם נתחי בשר כבוש (מִרְגָּאז), אותו השאירו משחיטת הכבשים ששחטו בערבו של היום האחרון של פסח, ללחם זה קוראים "מימונה". לילדים הכינו "מימונה" קטנה יותר.

הטעם למנהג.

יש אומרים מלשון אמונה ויש הטוענים זה היה יום הבשורה על פטירתו של הרמב"ם [שנקרא מיימוני] וטקס זה הוא כעין הילולה לזכרו.

דיני בדיקת חמץ

פתיחה

נצטוונו בתורה בעניין החמץ

א. 'שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים'.

ב. ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבולך'.

לפי התורה כדי שאדם לא יכשל באיסורים אלו יכול

לעשות אחד משני הדברים הבאים:

א. 'ביטול' – שיבטל את החמץ בליבו ויפקירנו, וכיון שהפקירו אינו שלו ואינו עובר שום איסור אף אם יישאר בביתו.

ב. 'ביעור' – שיבדוק ויחפש את החמץ ויבערנו מן העולם, וכיון שבדק היטב ועשה כל מה שמוטל עליו, אף אם נשאר חמץ בביתו שלא ידע על קיומו, אינו עובר ב'בל יראה' [כל זמן שלא נודע לו על קיומו].

בדיקת חמץ

כדי שיוכל אדם לבער את החמץ, הצריכו חכמים לבדוק בליל י"ד בניסן את כל המקומות שברשותו, שמא נמצא בהם חמץ.

המקומות החייבים בבדיקה

מקומות שבימות השנה רגילים להכניס בהם חמץ חייבים בבדיקה. וגם מקומות שיש לחוש, שמא הכניס לשם חמץ באקראי, צריכים בבדיקה.

לכן כל חדרי הבית והארונות, וכן במחסנים, אפילו אם ברור לו שלא אכל שם חמץ מעולם, אם לפעמים נכנסים לשם בתוך הסעודה לצורך כל שהוא, הרי הם צריכים בבדיקה, שמא שכח שם חמץ או שמא נפלה לו שם חתיכת חמץ.

בית שיש בו ילדים קטנים, צריך לבדוק גם במקומות שהגדולים אינם רגילים להכניס שם חמץ, שמא הקטנים הניחו שם חמץ.

בדיקת מקומות משותפים

רשות המשותפת למספר אנשים, נחשבת לרשותו של כל אחד ואחד מן השותפים, ומוטל על כל אחד מהם לבער

את החמץ משם. לכן חדרי מדרגות, חצרות ומקלטים, מוטל על כל אחד מהדיירים לבדוק באותם המקומות.

נקיון הבית לפני הבדיקה

קודם הבדיקה צריך לנקות את הבית היטב, משום שללא ניקוי הבית אינו יכול לבדוק יפה. ונוהגים לכבד [לטאטא ולנקות] את כל הבית ביום י"ג כדי שיוכל לקיים את הבדיקה בתחילת י"ד.

אף על פי שמכבד את הבית ביום י"ג, אין די בכך, וחייב לבדוק בליל י"ד לאור הנר כפי שזבא בהמשך.

זמן בדיקת החמץ

ליל ארבעה עשר בניסן מיד אחרי תפילת ערבית בתחילת הלילה יבדוק את החמץ. ושני טעמים לכך.

א. משום שצריך לבדוק את החמץ בחורים ובסדקים לאור הנר, לפי שאור היום אינו מועיל לבדיקה זו, על כן קבעו חכמים את זמן הבדיקה בלילה, שאז אור הנר מועיל יותר.

ב. הואיל ורוב בני האדם טרודים בעסקיהם ביום וקרוב הדבר שישכחו את חובת הבדיקה, לפיכך תיקנו חכמים זמן הבדיקה בלילה, שהוא זמן שבני האדם מצויים בבתיהם.

עשיית מלאכה ואכילה קודם הבדיקה

חצי שעה קודם צאת הכוכבים [דהיינו חצי שעה קודם זמן בדיקת חמץ] אסור לעסוק בכל עבודה שהיא. לא ימכור ולא יקנה ולא יעסוק בכל דבר כלל עד שיבדוק את החמץ. (שולחן ערוך סימן תל"א). לכן כל אחד ישים אל לבו את קיום המצוה בזמנה ובפרט בעלי החנויות ובתי המרזח והאיטליזים שבשעת בדיקת החמץ הם מתעסקים עדיין במכירה וקניה ושוכחים את בדיקת החמץ שהיא מצוה

גדולה, על כן מי שיש בו יראת אלוהים לא ישים אל לבו רווח של שעה וישאיר בדיקת חמץ, שהיא מצוה גדולה ושבח לאל, ישראל קדושים ויקיימו המצוה בזמנה כמו שצריך.

כמו כן, חצי שעה קודם זמן הבדיקה אסור להתחיל לאכול אכילת קבע, דהיינו פת בשיעור של יותר מכביצה, ואולם טעימה בלבד, דהיינו פת כביצה או פירות ואפילו הרבה, יכול לאכול. אמנם משהגיע זמן הבדיקה (צאת הכוכבים), גם אכילת פירות אין נכון לשהות הרבה.

בדיקה ביום י"ד

לא בדק בליל י"ד, יבדוק בברכה ביום י"ד מיד כשנזכר. ואם לא בדק ביום י"ד יבדוק בברכה בתוך הפסח. לא בדק בתוך הפסח יבדוק לאחר הפסח ללא ברכה, כדי שלא יכשל ב'חמץ שעבר עליו הפסח' שאסור ליהנות ממנו.

ברכת הבדיקה

על בדיקת חמץ מברך 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו על ביעור חמץ'. ואף על פי שעתה אינו מבער אלא בודק, מכל מקום כיון שהבדיקה צורך ביעור היא, הרי זה מעין ביעור. ואולם לא יברך 'על בדיקת חמץ', כיון שהבדיקה אינה תכלית המצוה, שהרי אם בדק ולא ביער את החמץ שמצא, לא עשה ולא כלום.

ברכה קודם הבדיקה

קודם שמתחיל לבדוק מברך 'על ביעור חמץ' כדין כל המצוות שמברך עליהן 'עובר לעשייתן' דהיינו קודם עשייתן.

אם התחיל לבדוק בלא ברכה, כל זמן שלא סיים את הבדיקה ונשאר לו מקום החייב בבדיקה, חייב לברך, שכל שלא סיים בבדיקתו הרי זה נקרא 'עובר לעשייתן'. ואולם אם כבר סיים לבדוק אינו יכול לברך עתה, שכיצד יברך וציונו לעשות מצוה והוא כבר אינו עושה מצוה.

הפסק בדיבור

יזהר שלא לדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה כלל, אפילו דברים שהם צורך הבדיקה, אלא אם כן הוא בעניין שאינו יכול להתחיל את הבדיקה בלא דיבור זה.

אם קודם שהתחיל הבדיקה שח בדברים שאינם צורך הבדיקה, צריך לחזור ולברך, משום שהפסיק בין הברכה למצוה.

לאחר שהתחיל הבדיקה, טוב שלא ידבר בדברים אחרים שאינם מצורכי הבדיקה עד שיסיים את כל הבדיקה, כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסים בהם חמץ. ואולם בדיעבד אינו צריך לחזור ולברך שהרי כבר התחיל במצוה שבירך עליה.

אך דברים שהם צורך הבדיקה אף לכתחילה מותר לדבר לאחר שהתחיל הבדיקה ואין זה נחשב להפסק כלל.

בדיקה על ידי שליח

בעל הבית יכול למנות שליח שיבדוק את החמץ בעבורו, ושליח זה יכול להיות אחד מבני ביתו או אחר שאינו מבני ביתו. ואולם נכון למנות דוקא אנשים (ולא נשים), משהגיעו לכלל חיוב במצוות.

אף שמינה שליח, מכל מקום על בעל הבית לסייע בבדיקה משום ש'מצוה בו יותר מבשלוחר'. ובאופן זה שבעל הבית מסייע בבדיקה, יברך בעל הבית על הבדיקה, ויעמדו

שם בני ביתו או השליח כדי לשמוע את הברכה, ויכוון להוציאם בברכתו והם יכוונו לצאת ידי חובה, ויענו ברוך הוא וברוך שמו ואמן.

ברכה אחת לכמה בתים

מי שיש לו כמה בתים לבדוק, יברך קודם שמתחיל לבדוק את הבית הראשון, ויכוון בברכה זו על כל הבתים. על כן מי שיש לו גם חנות או מחסן שצריך לבדוקם, יברך קודם שמתחיל לבדוק את ביתו ויכוון גם על בדיקת החנות או המחסן, וכשמסיים לבדוק את ביתו ילך מיד ויבדוק בהם.

בדיקה לאור הנר

לא יבדוק החמץ לאור הלבנה אלא לאור הנר כדי שיוכל לבדוק בחורים ובסדקים. לא יבדוק החמץ לאור האבוקה אלא לאור נר יחידי. ואם בדק לאור האבוקה לא יצא ידי חובת בדיקה, וצריך לחזור ולבדוק שוב לאור נר יחיד. נהגו להשתמש בנר השעווה שנותר מחנוכה ואיתו לבדוק את החמץ.

בדיקת כיסים

כיסי הבגדים, הן כיסי בגדיו והן כיסי התינוקות שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכים בדיקה. ואפילו כשאומר ברי לי שלא הנחתי שם חמץ צריך לבדוקם, הואיל ובשאר ימות השנה לא מוטלת על האדם חובה להקפיד שלא להניח שם חמץ, אין הוא שם ליבו על זה.

ומכל מקום אף אם בדק את הכיסים בשעה שבודק את החמץ, אם המשיך ללבוש את הבגדים הללו גם לאחר

הבדיקה צריך לחזור ולנערם בשעה ששורף את החמץ,
שמא הכניס בהם מהחמץ שאכל לאחר הבדיקה.

מנהג הנחת הפתיתים

נהגו להניח בבית עשרה פתיתים של חמץ לפני
הבדיקה במקום שימצאם הבודק, שלא תהיה ברכתו
לבטלה.

ולא יפחת מעשרה פתיתים ואפילו יש לו רק חדר אחד.
יפזרם בכל הבית ואף אם יש הרבה מקומות לא יעשה אלא
עשרה פתיתים בלבד. יארוז כל חתיכה בנייר, כדי שלא
יתפזרו הפירורים וכדי שיתלקחו באש בשעת ביעור חמץ.

פתיתים קשים פחות מכזית

הפתיתים צריך שיהיו מחמץ קשה שלא יתפורר, ויניחם
במקום המשומר מקטנים ובעלי חיים, שלא יעבירו למקום
אחר. ונכון לדקדק שיהיו הפתיתים קטנים שלא יהיה בהם
שיעור כזית, שאם ח"ו יאבד אחד מהם לא יצטרך שוב לבדוק.

נטילה קודם הברכה

נהגו ליטול ידיים שמברך על הבדיקה, אך אין
לברך על נטילה זו, שטעם נטילה זו אינו אלא משום נקיות.

סדר בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקים את החמץ. וחייבים לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה, ונהגו לבדוק עם הנר שנותר מחנוכה ובתנאי שהוא בעל פתילה אחת בלבד, וקודם הבדיקה מניחים במקומות שימצאם הבודק עשרה פתיתי לחם עטופים בנייר (שיקל לשורפם וכדי שלא יתפזר החמץ), כי חוששים שמא לא ימצא ולא כלום ותהא ברכתו לבטלה, וברור שמי שאינו בודק כראוי אלא שהוא מקבץ אלו הפתיתים, לא קיים מצוות בדיקה וברך ברכה לבטלה. קודם הבדיקה יטול ידיו בלא ברכה:

קָבַל מֵא יִכְסֵּל יְדֵיָהּ קודם שיטול את ידיו
 יְקוּל יאמר

לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵיתִיהּ
 בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא
 שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
 יִשְׂרָאֵל יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ
 וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁתֵּהִיָּה רְחִיצַת יְדֵי
 נַחֲשֶׁבֶת לִי כְּאִלּוּ טְבַלְתִּי בְּמַקּוֹה טְהוּרָה
 שֶׁל אַרְבָּעִים סָאָה וּבִכֵּן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבְּשֵׁם שְׂאֲנִי

מִטְהַר אֶת עֲצְמֵי מְלִמְטָה בֵּין תְּטַהֵר
 נִשְׁמַתִּי לְמַעְלָה בְּנֶהָר דִּינֹר בְּשֵׁם ה' צוּר
 עוֹלָמִים וַיְהִי נֶעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
 כּוֹנְנָהוּ:

ואחר כך ירחץ בנקיון כפיו, ויכוין באותיות שם ע"ב

יו"ד ה"י וי"ו ה"י

תחילה יערה מים על יד ימין ויטוין ליו"ד פשוטה מן המילוי יו"ד
 הגזכר ואחר כך על יד שמאל ויכוין גם כן ליו"ד פשוטה הגזכר ואחר
 כך יערה על יד ימין ויכוין לאות וי"ו פשוטה של מילוי היו"ד הגזכר
 ואחר כך על יד שמאל כנזכר ואחר כך יערה על יד ימין ויכוין
 לדל"ת דמילוי היו"ד הגזכר ואחר כך על יד שמאל ועל זה הדרך עד
 תשלוש עשר אותיות שם ע"ב הגזכר ונמצא ערה על כל יד עשר
 פעמים ואחר כך ישוב ויערה על יד ימין עשר פעמים רגופים זו
 אחר זו ויכוין לעשר אותיות מילוי שם ע"ב הגזכר בכל עירווי אות
 אחת ועל דרך זה יעשה על יד שמאל עשר פעמים רגופים ויכוין
 לעשר אותיות שם ע"ב הגזכר בכל פעם אות אחת נמצא סך הכל
 ארבעים נטילות כנגד מ' סאה. (הרב מצורך ברהגז)

קָבַל מָא יִבְדָּא בָּאֵשׁ קוּדֵם שִׁיתְחִיל לְבַדּוּק
 יִבְדַּק יְקוּל יֵאמֵר

לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתִּיהּ
 בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא

שֵׁם יי"ה בּו"ה בִּיחּוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים לְקַיֵּם מִצְוֹת
עֲשֵׂה שֶׁל בַּעוּר חֲמֵץ וְהִשְׁבַּתֵת שְׂאֹר
כְּאֲשֶׁר צִוּנוּ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֲנַחְנוּ מְכֻנְיִים עַל
דַּעַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי הַקְּדוֹשׁ וְעַל
דַּעַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הַקְּדוֹשׁ וְעַל דַּעַת
יוֹתָם בֶּן עֲזִיָּהוּ הַקְּדוֹשׁ וְעַל דַּעַת הָרַב
רַבִּי יִצְחָק לִוְרִיא הַקְּדוֹשׁ וּפְיֵנוּ כְּפִיהֶם
וְכוֹנְנֵתְנוּ כְּכוֹנְנֵתָם וְאֲנַחְנוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם
בְּכָל מְכָל כָּל וּבְכֵן בְּכַח בַּעוּרְנוּ הַחֲמֵץ
וְהִשְׂאֹר אֶתְּהָ תִּבְעַר שְׂאֹר עֶסְתָּנוּ
מִקְרַבְנוּ וְלֵב טָהוֹר בְּרָא לָנוּ אֱלֹהֵינוּ וְרוּחַ
נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקַרְבְּנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבָּב
שָׁלֵם אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ צִאֲצֵאֵינוּ
תְּמִיד כָּל הַיָּמִים אָמֵן בֶּן יְהִי רְצוֹן. יְהִי
לְרְצוֹן אִמְרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי
וְגוֹאֲלֵי. וְיְהִי נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
כּוֹנְנָהוּ:

וּמִן בָּאֵד יִבְאֵרְךָ ואחר כך יברך
 בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו
 וַיְצַונוּ עַל בֵּיעוֹר חֶמֶץ.

יבדוק את החמץ ויזהר שלא ידבר כלל אלא לצורך
 הבדיקה בלבד.

כָּאן נִסָּא וּבְדִק אם שכח ובדק בלא ברכה, ובאמצע
 בְּלֹא בְרָכָה, וּפִי הבדיקה נזכר יכול לברך כל עוד לא
 וּוְצֵט לְבִדִּיקָה סיים את הבדיקה. (מור"ם סימן
 תַּפְּפֵר יְקִדֵר תל"ב).
 יִבְאֵרְךָ כֹּל וְקָת, אֵלֵי מֵאֲזָאל מָא כְּמִלְשֵׁי לְבִדִּיקָה. (מור"ם סי' תל"ב).

שח קודם שהתחיל לבדוק חוזר ומברך, אבל אם
 התחיל, טוב שלא לדבר כלל ואם שח, אין צריך
 לחזור. (הרב כנסת הגדולה):

והטעם שמברכין ב"על ביעור חמץ" ולא ב"לבער חמץ" הוא
 מפני שהיא מצוה שאפשר להתקיים על ידי אחר שמבעירו, לכך
 מברכין ב"על ביעור חמץ" שכן משמע לשון "על ביעור" כלומר
 לא הקפידה התורה אלא שיהיה החמץ מבעור מן הבית אפילו
 שלא על ידי בעל הבית אלא על ידי אחר ולכך אפילו שהבעל
 הבית מבעיר מברך ב"על ביעור חמץ" שלא לשנות הברכה שאין
 מברכין בלמ"ד (לבער חמץ) אלא במטה שמוטלת על האדם ואי
 אפשר לקיימה על ידי שליח, כן כתב הלבוש סימן קל"ב
 עס"ב. (ליל שימורים):

ביטול החמץ לאחר הבדיקה

מיד לאחר בדיקת חמץ בליל י"ד יבטל את החמץ אף שמן התורה די במה שבדק היטב אחר החמץ ומבערו מן העולם, מכל מקום מלבד זאת הצריכו חכמים לבטל את החמץ ולהפקירו, כמבואר לעיל.

מהות הביטול

עיקר הביטול הוא בלב, ישים בליבו שכל חמץ שברשותו הרי הוא כאילו איננו, ואינו חשוב ולא כלום, והוא כעפר הארץ וכדבר שאין בו צורך כלל. וכשגומר בלבו כך, הרי הסיח דעתו מכל חמץ שברשותו ונעשה הפקר גמור ושוב אינו עובר עליו ב'בל יראה' וב'בל ימצא', ומכל מקום תיקנו חכמים שיוציא דברים אלו בפה ויאמר 'כל חמירא וכו'.

בביטול שלאחר הבדיקה אינו מבטל את החמץ שמשייר למחר, ובביטול שמבטל ביום לאחר שריפת החמץ, מבטל את כל החמץ, כפי שיבואר להלן.

לשון ארמי, ערבי ועברי

נוסח הביטול נתקן בלשון ארמי, משום שזו הייתה השפה המובנת לכולם וכדי שאף עמי הארצות, שאינם מבינים לשון הקודש יבינו את עניין הביטול. לכן מן הראוי ללמוד את פירושו של נוסח הביטול, ומי שאינו מבין את הביטול בלשון ארמי, צריך שיאמר את הביטול בלשון שהוא מבין, שהרי עיקר הביטול הוא בליבו, על כן צריך להבין מה שמוציא בשפתיו. ועוד שעיקר טעם הביטול הוא משום הפקר, ואם אינו יודע שהוא מפקיר, איך יהיה הפקר?.

אינו מבין לשון הביטול

אם אמר את הביטול בלשון שאינו מבין, אם יודע את עניין הביטול שמפקיר את חמצו, בדיעבד יצא ידי חובת ביטול. ואולם אם אינו מבין כלל עניין הביטול וחושב שאומר איזו תחינה או בקשה, אף בדיעבד לא יצא ידי חובת הביטול.

מִן בָּאֶעֱד מָא יַפְמַל לְאַחַר סִיּוּם הַבְּדִיקָה
לְבְדִיקָה יְקוּל אֶלְבְטוּל: יֵאמֵר נוֹסַח הַבִּיטוּל:

כָּל חֲמִירָא דְאַפָּא בְרִשׁוּתֵי דְלָא
חֲזִיתִיה וְדָלָא בְעֵרְתָהּ לְבִטּוּל
וְלֵהוּי כְּעַפְרָא דְאַרְעָא: ג' פעמים:

וּפָאן הוּנָא מָא יַפְהַמְשִׁי וְאִם אֵינוּ מִבִּין כָּל חֲמִירָא
כָּל חֲמִירָא בְלִשׁוֹן אֲרַמִית בְּלִשׁוֹן אֲרַמִית חַיִּיב
לְאִזִּים יְקוּלָהָא בְלַעֲרָבִי. לְאִזִּים בְּעֵרְבִית.

גִּמְיַע לְחֶמֶץ וְלִכְמִיר אֵלֵי פִי
דְמָתִי וּפִי רִשׁוּתֵי אֵלֵי מָא
רִיתוּשִׁי וְאֵלֵי מָא כַּמְלִתוּשִׁי
יִתְבַטֵּל וַיְכוּן כִּיף תְּרַאב לִוְטָא:

וַיַּעֲוֹדָהָא תַלְתַּת מְרַרָת:

וּכְאֵן הוּא מָא יִפְהַמְשִׁי ואם אינו מבין כל חמירא
 כּל חַמִּירָא בְּלִשׁוֹן עֲרָבִי בלשון ערבית חייב
 לְאִזְם יְקוּלְהָא בְּלַעֲבָרִית: לאומרה בעברית:

כָּל חֶמֶץ וְשֵׂאִוֵר שְׂיִשׁ בְּרִשׁוֹתַי,
 שְׁלֵא רְאִיתִיו וְשֵׁלֵא בִיעֲרַתִּיו
 יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה כַּעֲפֹר הָאָרֶץ:

ג' פעמים:

מִן בְּאֵד מָא יִבְטֵל לְחֶמֶץ לאחר שביטל את החמץ
 יִקְרָא הָאֵד הַתְּפִלָּה: יקרא תפילה זו:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ שְׁתִּזְכְּנוּ לְפִשְׁפִּשׁ בְּנִגְעֵי בְּתֵי
 הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר נוֹאֲלָנוּ בַּעֲצַת הַיֵּצֶר הָרַע
 וְתִזְכְּנוּ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְאַתָּה
 בְּרַחֲמֶיךָ תִּסְיַעֵנוּ וְתַעֲזֹרְנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד
 שְׁמֶךָ וְתַצִּילֵנוּ מֵאֲסוּר חֶמֶץ אֲפִילוּ מִכָּל
 שֶׁהוּא שָׁנָה זוּ וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. כֵּן יְהִי
 רְצוֹן. אָמֵן:

לאחר שיבטל החמץ כנזכר יניחו במקום מוסתר מן העכברים ודומיהם, ויזהר בעת שיאכל שלא יפזר חמץ, ולאחר הארוחה צריך לבדוק מקום אכילתו מן החמץ. והנותר מן הארוחה יניחו במקום מוסתר.

בְּאֵד מֵא יִבְטֵל
לְחֶמֶץ כְּנֹזֵר
יִחַטּוּ פִי מוֹצֵאע
מִחֲפוּץ
לְעֶכְבְּרִים וְגִידוֹ,
וַיֵּרֶד בְּאֵלֹו פִי
וְקַת אֵלִי

יִתְעַשָּׂא בְּאֵשׁ מֵא יִפְרֹדְכְּשֵׁי לְחֶמֶץ, וּבְאֵד לְעֵשׂא יִלְזֵם
יִפְנֵס וַיִּבְדֵּק מִטְּרָאח לְמֵאפְלֵא מִן לְחֶמֶץ, (מ"א), וְאֵלִי
יִפְצֵל מִן לְמֵאפְלֵא יִחַטּוּ פִי מִטְּרָאח מִחֲפוּץ:

דיני ביעור חמץ

ביום י"ד ניסן משש שעות (חצות היום) ולמעלה, אסור מדאורייתא לאכול חמץ, שנאמר 'לא תאכל עליו [על קרבן פסח] חמץ', ומפי השמועה למדו חז"ל, שכוונת הכתוב לאסור אכילת חמץ משעה הראויה לשחיטת קרבן פסח, דהיינו מחצות היום ואילך שהוא זמן בין הערביים.

סוף זמן אכילת חמץ

חז"ל אסרו אכילת חמץ כבר מתחילת השעה החמישית, ביום י"ד ניסן, משום שביום המעונן אין השמש זורחת בו, וכל אדם יכול לטעות בשתי שעות, על כן הקדימו את זמן איסור אכילת חמץ לתחילת שעה חמישית, ומשום כך סוף זמן אכילת חמץ הוא בסוף שעה רביעית.

שעות אלו הם שעות זמניות, ועל כן הזמן המדויק משתנה משנה לשנה וממקום למקום, ויש לחשב הזמן בהתאם לכך או לבררו בלוח מדויק ומוסמך.

מצות 'תשביתו'

נצטוונו בתורה 'אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם', דהיינו אדם שיש לו חמץ בחצות יום י"ד ניסן חייב לבערו ולאבדו מן העולם מיד, וכל רגע ורגע ששוהה מלבערו הרי הוא עובר על מצות עשה של 'תשביתו'.

אופן ההשבתה

השבתה זו מתקיימת בכל אופן שמשבית ומבער את החמץ מן העולם, כגון ששורף את החמץ באש עד שנעשה פחמים, או שמפורר את החמץ לפירורים דקים וזורה אותם לרוח, או שזורק את החמץ לים או לנהר. אמנם, המנהג להשבית את החמץ על ידי שריפה דווקא, ונהגו להתחיל בשריפה תחילה של ארבעת המינים ועליהם מוסיף את החמץ.

זמן הביעור

אף שמדאורייתא חיוב ביעור חמץ אינו אלא מתחילת שעה שביעית [חצות] של יום י"ד ניסן, מכל מקום חייבו חכמים לבער את החמץ שעה [זמנית] קודם לכן דהיינו בתחילת שעה שישית, וכל רגע ורגע ששוהה מלבערו הרי הוא עובר על מצות עשה מדברי סופרים.

ולמעשה יש לשרוף את החמץ כבר בשעה חמישית [קודם תחילת שעה שישית], באופן שיספיק לבטל את החמץ לאחר שריפה, קודם תחילת שעה שישית.

כשמגיע זמן שריפת חמץ, אסור לעשות שום מלאכה עד שישרוף את החמץ.

סדר ביעור חמץ

ביום אחר ארבע שעות מעמוד השחר מבעיר את ארבעת המינים ועליהם מוסיף החמץ. וטוב שישרוף בעצמו את החמץ, שאמרו חז"ל מצוה בו יותר מבשלוהו. ולא יגעו בחמץ. ואם נשאר לו חמץ צריך לבערו, ובהיות שחתיכות פתיתין גדולות אינו שולט בהן האור ידאג לפוררן ולבערן.

בשעת השריפה של החמץ יאמר:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ כְּשֵׁם שְׁאֵנִי מִבְּעַר הַחֲמֵץ מִבֵּיתִי
 וּמִרְשׁוֹתַי בֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 תִּבְעַר כָּל הַחֲיִצּוֹנִים וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה
 תִּבְעַר מִן הָאָרֶץ וְהַרְשָׁעָה כְּלָהּ בְּעֵשֶׂן
 תִּכְלֶה כְּשֵׁם שֶׁהֶעֱבַרְתָּ אֶת מִצְרַיִם וְאֵת
 אֱלֹהֵיהֶם בְּיָמֵים הָהֵם וּבְזִמְן הַזֶּה, אָמֵן:

כתב הרב אברהם חיים אלדאדי בספרו המופלא "ויקרא אברהם" וזה לשונו: מנהגי שביוס ערב פסח אני מדליק מארבעה מינים בביעור חמץ והגשאר להחם התנור לצורך מלח מלח על הלילה יען שהג"א בפרק ד' לסוכה כתב לבער בו החמץ והכנסת הגדולה סימן תרס"ד כתב ממהר"י וייל לצורך מלח מלח ואנא עבידנא כתרזויהו. עד כאן לשונו:

הנה יש ג' בחינות בביעור חמץ והם שריפה או מטיל לים או זורק לרוח והם כנגד ג' דורות שבאנו לתקן בגלות מצרים, והם

דור המצבול, דור הפלגה ודור סדום. בעד סדום הוא בחינת שריפה,
בעד דור המצבול הוא מטיל לים, כנגד דור הפלגה הוא בחינת זורק
לרוח כי משם הפילס ה' כ"ך אפי". מחוך ליל שימורים:

בָּאֵד מָא יַחַרְק לְחַמֵּץ לאחר שישרוף החמץ
יְקוּל לְבִיטוּל: יאמר נוסח הביטול:

כָּל חַמִּירָא דְאָפָא בְרִשׁוּתֵי
דְחִזִּיתִיה וּדְלָא תְחִזִּיתִיה
דְבִיעַרְתִּיה וּדְלָא בִיעַרְתִּיה
לְבִטִּיל וְלֵהוּי כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:
ג' פעמים:

וּפְאֵן הוּוּא מָא יַפְהַמְשִׁי ואם אינו מבין "כל
"כָּל חַמִּירָא" בְּאַרְמִית חמירא" בארמית צריך
לְאִזִּם יְקוּלְהָא בְּלַעֲרָבִי. לאומרה בערבית:

גִּמְיַע לְחַמֵּץ וּלְכַמִּיר אֱלִי הוּוּא
פִּי דְמַתִּי וּפִי רִשׁוּתֵי אֱלִי רִיתוּ
וְאֱלִי מָא רִיתוּשִׁי אֱלִי כַמְלָתוּ
וְאֱלִי מָא כַמְלָתוּשִׁי יִתְבַטֵּל וַיְפּוּן
כִּיף תְרַאב לִוְטָא: ויעאווֹדְהָא תְלַת מְרַאָת:

וּלְאִזְמִים יְקוּלְהָא בְּלַעְבְּרִית. וְחַיִּיב לְאֹמְרָהּ בְּעִבְרִית.

כָּל חֶמֶץ וְשֵׂאֵר שֵׁשׁ בְּרִשׁוֹתַי
שְׂרָאִיתוּ וְשָׁלָא רְאִיתוּ
שְׂבִיעֵרְתוּ וְשָׁלָא בִיעֵרְתוּ
יִתְבַטַּל וַיְהִי כַּעֲפַר הָאָרֶץ:

ג' פעמים:

וּמִן בְּאֶעֱד יִקְרָא הָאֵד וְאַחַר כֵּךְ יִקְרָא תְּפִילָה
הַתְּפִלָּה: זו:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ שְׂתִרְחַם עָלֵינוּ וְתִצְלֵנוּ מֵאֲסוּר
חֶמֶץ אֲפִילוּ מִכָּל שֶׁהוּא לָנוּ וּלְכָל בְּנֵי
בֵּיתֵנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנָה זוֹ וּבְכָל שָׁנָה
וְשָׁנָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ וּכְשֵׁם שְׂבִיעֵרְנוּ הַחֶמֶץ
מִבֵּיתֵנוּ וְיִשְׂרְפְּנוּהוּ כִּדְ תִזְכְּנוּ לְבַעַר הַיֵּצֵר
הָרַע מִקִּרְבֵּנוּ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ וְתִזְכְּנוּ
לִידָבֵק בַּיֵּצֵר הַטּוֹב וּבְתוֹרַתְךָ וַיִּרְאֶתְךָ
וְאַהֲבַתְךָ תָּמִיד אֲנַחְנוּ וְזִרְעֵנוּ וְזִרְע זִרְעֵנוּ
עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת כֵּן יְהִי רְצוֹן. אָמֵן:

דינים ומנהגים לערב פסח

תענית בכורות

הבכורות מתענין בערב פסח, זכר לנס שניצלו ממכת בכורות במצרים.

בכור מאב או בכור מאם בלבד, צריכים להתענות. ודווקא זכרים ולא נקבות. ואף הנוולד אחר נפלים צריך להתענות. החש בראשו או בעיניו אין צריך להתענות.

מנהג העולם שהולכים הבכורות בערב פסח לאכול בסעודת נשואין או בסעודת ברית מילה וכן נוהגים היום במקומות רבים להקל ולאכול אף בסעודת סיום מסכת. ואף על פי שהבכורים עצמם לא למדו את המסכת, מכל מקום כיון שאצל המסיים, הסעודה היא מצוה, הם מצטרפים לסעודתו ודווקא כששומעים את סיום המסכת ולא מועיל מה שנוהגים לקחת יין לבכורים שלא השתתפו בסיום המסכת.

יהודי לוב נהגו שכל זמן שהבכור קטן, האב מתענה בעבורו. ברם אפשר לחנך את הקטן שיסיים מסכת משניות או גמרא לפי כוחו או שילך לשמוע סיום מסכת. כל הנוולד קודם פסח ואין לו שלשים יום בפסח, על אביו להתענות בעבורו.

כשחל ערב פסח בשבת, מקדימים הבכורות להתענות ביום חמישי דהיינו י"ב בניסן. ואם עושים "סיום" יעשוהו ביום חמישי בבוקר. (הרב מ. אליהו בשם שו"ע תע סע' ב - ועיין כה"ח ס"ק כ"ג, ליל שימורים).

סידור השולחן

יהיה שלחנו ערוך מבעוד יום, כדי שיתחיל לקדש מיד משתחשך, בשביל התינוקות שלא יישנו:
יסדר שולחנו יפה בכלים נאים כפי כחו, ויכוין מקום מושבו, שישב בהסבה דרך חירות. ש"ע שם:

נהגו להכין כד חרס עם פיה שבורה לצורך ה"שפוך".

מושב יקרו בשולחן שיהיה אחוריו לצפון ופניו כנגד הנרות שבדרום, ובכך יתגבר כח הקדושה והסטרא אחרא אשתארת יבשה, החי"ל בשם חמ"י ויוע"ל ז"ל.

מה טוב אם בעל הבית בעצמו עורך השלחן, כי בזה יש תיקון גדול אם ח"ו פגם בהפיכת השלחן בתשמיש הן בגלגול זה הן בגלגולים אחרים ונסלח לו. והגם דהאשה תסדר השלחן, הוא יסייע להוליך ולהביא דברים הבאים מחמת הסעודה כלים מכלים שונים, וכל הצריך לשלחן כגון הטבת הנרות וכדומה. החי"ל:

שיעורי אכילה ושתיה

חסידים ואנשי מעשה שוקלין בערב פסח שיעור כזית מצה ומרור כדי שלא יטעו לאכול פחות מכזית דהיינו תשעה דרה"ם [29 גרם] וכן צריך לשקול שיעור הכוס אם מכיל רביעית דהיינו כ"ז דרה"ם [86 סמ"ק]. ארחות יושר:

סידור הקערה

קודם ערבית יסדר קערת הלילה הוא בעצמו כמו שכתבנו לעיל. ונהגו לקשט את הקערה בפרחים ולסדרה כבר מהצהרים או לפני מנחה.

הפריטים שבקערה (סאבאת)

מצות - פֶּטָאִיר

זכר ללחם עוני שאכלו אבותינו במצרים מניחים בקערה (סאבאת) שלוש מצות עגולות עבודת יד, ונהגו לעשות את המצות (פֶּטָאִיר) לא דקות מאוד ולא עבות. ויזהרו לאכול לפחות בלילה הראשון מצות שמורות בלבד.

ביצים - דָּאָחִי

זכר לחורבן בית המקדש, שכשהיה קיים היו מקריבים בו את קרבן פסח, מניחים בקערה ביצים מבושלות ונהגו להניח כמספר הנפשות שבבית.

סיבה נוספת היא משום שביצה היא זכר לאבלות, שהרי באותו יום בשבוע שחל בו ליל הסדר, יחול בו גם תשעה באב באותה שנה.

מרור - מְרִיר

על שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים כמו שנאמר 'זימררו את חייהם' ונהגו לקחת את החלק הירוק של החסה הוא החלק החיצוני, ויזהרו לבדוק היטב מן התולעים. ורצוי לקנות חסהלט שהוא חסה המגודלת על מצע מנותק מן הקרקע וכמות החרקים בו היא מזערית.

זרוע - דְּרָאָע

זכר לנס יציאת מצרים שנאמר: 'ובזרוע נטויה זו החרב' מניחים זרוע בקערה, ויש להקפיד לקנות זרוע ימין של כבש ויזהרו שיהיה בשר "חלק - גלאט" [שבדקו את הריאה של הבהמה מן הסרכות, דהיינו כעין חוטים הנמשכים בריאה מצד לצד]

ולא די בכשרות רגילה. ונהגו לאכול ביו"ט ראשון של חג לאחר צליה ובחור"ל אוכלים אותו ביו"ט שני של גלויות.

נוהגים לצלות את הזרוע ולבשל את הביצים ומקפידים שלא לשבור את הזרוע ולמחרת צלו ואכלו אותה.

כבד וריאה - כַּבֵּד וּרְיָא

זכר לקורבן חגיגה. נהגו להניח בקערה כבד וריאה של פרה או של כבש, צולים אותם ויש שלאחר הצלייה מבשלים אותם. ויזהרו לצלות אותם ללא תבלינים כלל שלא יהיה כבוש, וכשהוא על האש דווקא זורים מעט מלח.

חרוסת - הָלִיק

זכר לטיט, ממנו בנו אבותינו בניינים במצרים. ראה בהמשך סדר הכנת החרוסת.

כרפס - כֶּרֶפֶס

זכר לששים רבוא שנשתעבדו בעבודת פרך כי כשתהפוך כרפ תמצא בו פרך. והס' סימן לששים רבוא. ונהגו לקחת עלים של כרפס שהם עלי סלרי.

חזרת - חֵז

את ה'חזרת' אוכלים ב'כורך', דהיינו בתוך המצה, זכר למנהגו של הלל הזקן שהיה כורך את המצה והמרור יחדיו. יהודי לוב נהגו לקחת ל"חזרת" את החלק הלבן של החסה, הוא החלק הפנימי.

החומץ יניחו מחוץ לקערה:

הכנת להליק [החרוסת]

עושים חרוסת זכר לטיט

המוצרים הדרושים:

תמרים מיובשים (רכים), רבע פלח תפוח עץ, צימוקים, 5-6 גרגירי רימון, שקדים חיים מקולפים, אלסרים (בונדוק) מקולפים, אגוזי מלך מקולפים ושמן.

תבלינים:

קינמון טחון, בהאראת טחונים, אגוז מוסקט טחון.

בשעה שהכינו יהודי זליתן את החרוסת, נהגו לקרוא את ההלל השלם ללא ברכה, וזאת כדי להלל לה' שהוציאנו מטיט היון של מצרים, שכן החרוסת מסמלת את הטיט.

אופן ההכנה:

שמים במכתשת (מְהַרְאָה) כ- 50 גר' שקדים, 50 גר' אגוזי מלך, וכ- 40 גר' אלסרים וכותשים היטב, היטב. על תערובת זו של שקדים שמים כ- 250 גר' תמרים רכים (ללא הגלעין) וכותשים יחד עד שנהיה גוש אחד. (עיסת תמרים עם אגוזים)

לזרות קצת מכל תבלין (אגוז מוסקט, קינמון, בהאראת) על הגוש בעת הכתישה, להוסיף חתיכת תפוח עץ וגרגירי רימון ולכתוש היטב.

כל המשתתפים בהכנה רוחצים את ידיהם היטב, מורחים את כף היד במעט שמן, לוקחים בכף קצת מן התערובת ומגלגלים לכדורים.

הכנת הקערה - סאבאָת

יסדר את הקערה בעצמו לפנות
ערב לפני ערבית וישים בה
הדברים שצריכים לה:

שורה א' -

שלוש המצות ישימם למעלה
בקערה מול פניו - באמצע.

שורה ב' -

בצד ימין ישים הזרוע ואת הכבד
והריאה ובצד שמאל ישים
הביצים. את המרור - החלק
הירוק של החסה, ישים באמצע
ביניהם, בין הזרוע והביצים.

שורה ג' -

את החרוסת ישים מתחת לזרוע,
והכרפס מתחת לביצים, והחזרת
- החלק הלבן של החסה מתחת
למרור, והחומץ יניחו מחוץ
לקערה:

יִסְדֵּף הַסַּאבֹּאָת

וְאֶחָדוּ מִן לְעִשְׂיָא

קָבֵל עֶרְבִית וְיַחַט

פִּיה לְחֻוּאֵיג' אֱלִי

מִלְזוּמִּין, דְּהֵיִינוּ

לְפִטְאִיד אֶתְלֹאָתָא

יַחַטְהוּם לְפִיק פִּי

גִּנְב אַסַּאבֹּאָת

קְבֹאֶלֶת וְגִ'הוּ,

וּבְחֻדָּאוּ מִן גִּנְב

לִימִין יַחַט אֲדָרְאָע,

וּלְכַפְדָּה וְרִיָּא וּמִן

גִּנְב לִיַּצָּר יַחַט

אֲדָאֲחֻיָּא, וְלְמִרְזֵר

יַחַט פְּלוּצֵט בִּין

אֲדָרְאָע וְדָאֲחֻיָּא,

וְלֵהֲלִיק יַחַט

קְבֹאֶלֶת אֲדָרְאָע מִן תְּאַחַת, וְלְכַרְפֵּס קְבֹאֶלֶת הַדָּאֲחֻיָּא מִן

תְּאַחַתְהָהּ, וְלִכְךָ מִן תְּאַחַת, קְבֹאֶלֶת לְמִרְזֵר, וְלִכְל יַחַט

בְּרָא מִן אַסַּאבֹּאָת:

יַחַט

יצווה לאנשי ביתו כדי שירחצו
החסה והכרפס במים היטב
היטב וינגבו כל עלה בחתיכת בד
ויבדקו היטב מן התולעים
והרמשים מערב החג:

יַחַט לְנָאס צָארוּ

בְּאֵשׁ יִכְסְלוּ לְכָךְ

וְלְכַרְפֵּס בְּלִמָּא

מְלִיח וְיִמְסְחוּ פֶל

וְזַרְקָא בְּטֶרְף כְּרִקָּא

וְיַבְדְּקוּ מְלִיח מִן אֲדוּד וְלַעֲלֵק מִן נְהָאָר לְעֶרְוָבָה:

הסאבאת לפי האר"י זלח"ח

מלכות

והחומץ לטיבול ראשון בחוץ

סידור הקערה על פי הסוד

כתב הרב ב"ה ט"ז ס' סימן תע"ג סק"ה סדר הקערה של האר"י ז"ל, שיקח שלש מצות שמורות ויניח הכהן למעלה ואחריו לוי ולמטה ממנו ישראל שהם כנגד ג' מוחין לאבא עלאה ואח"כ יקח מרור וכרפס וחרוסת וב' מיני תבשיל, זרוע של טלה כלויה וביצה מבוסלת ויניח אלו ה' דברים למעלה על המצות. דהיינו: זרוע שהוא חסד בימין שלך, וביצה שהיא גבורה בשמאל שלך, מרור שרומז לת"ת באמצע בין הזרוע והביצה כי ת"ת מכריע בין חסד לגבורה, ואחר כך החרוסת בקו ימין תחת הזרוע, מפני שהיא רומזת לנצח, ואחר כך הכרפס שהוא רומז להוד ויניח תחת הביצה בקו השמאל שלך, ואחר כך יקח החזרת ויניח למטה מן המרור בקו האמצעי שהוא כנגד היסוד, והוא כדי לעשות אחר כך כריכה עם החזרת. והקערה בעצמה שכוללת כולם היא המלכות. הרי י' ספירות החכמה ואל יסנה מזה הסדר ואשרי לו מי שמכוין להנז"ל עכ"ל. וכתב מוהר"י נג"אר ז"ל בספר מועדי ה' בהשמטות דק"ל ע"ד דיש מדקדקים מדברי רבנו האר"י ז"ל שכתב בסדר הקערה תניח לימינך הזרוע וכו' וכנגד לשמאל הביצה וכו' רוצה לומר שיניח השלש מצות למטה מקום הסמוך לגופו, והזרוע והביצה למעלה מהן ללד היותר רחוק מגופו, וכן על זה הדרך מרחיק והולך. והיה טעמם שיהיה הפרטוף פנים בפנים מקביל הימין לימין והשמאל לשמאל. ואני אומר שכיון שאי אפשר לצייר הפרטוף זקוף אלא שוכב גם לפי דבריהם כשנעמיד הפרטוף על עמדו יהיה אחריו אל פני האדם, הכא נמי לא שנא וגם כל הציורים המצויים בשערים דרבינו האר"י ז"ל כמראה אדם כולם מצויים מלמעלה למטה מראש ועד סוף וכן מצויי סדר הקערה במורה באמצע עכת"ד ע"ק:

דינים ומנהגים לליל הסדר

פתיחה

ארבע מצוות מיוחדות ישנן בליל הסדר, ואלו הן:

א. סיפור יציאת מצרים [הגדה]

ב. אכילת מצה

ג. אכילת מרור

ד. שתיית ד' כוסות.

מצוות סיפור יציאת מצרים ואכילת מצה חיובם מדאורייתא, ומצוות אכילת מרור [בזמן הזה] ושתיית ד' כוסות, חיובם מדרבנן.

מלבד זאת תיקנו חכמים מנהגים רבים זכר לשיעבוד ולחירות, לקרבן פסח ולקרבן חגיגה. ויש דברים שתיקנו כדי להתמיה את התינוקות שישאלו על השינויים שבליילה זה.

חייב נשים במצוות הסדר

אף על פי שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא [כלומר מצוות שחיובם אינו תמידי אלא תלוי בזמן מסויים], מכל מקום הן חייבות מדאורייתא באכילת מצה, לפי שהוקשה מצוות עשה של אכילת מצה למצוות לא תעשה של אכילת חמץ, לומר לך שכשם שהנשים מזהרות על לא תעשה של אכילת חמץ [שנאמר 'כי כל אוכל מחמצת ונכרתה'], כך הן מזהרות על מצוות עשה של אכילת מצה.

נשים חייבות אף הן בד' כוסות משום ש'אף הן היו באותו הנס', כמו כן חייבות הן בשאר מצוות שבליילה זה, כגון מרור, אמירת ההגדה והלל.

אכילת התינוקות

אם התינוקות רעבים מאכילים אותם מעט שלא יישנו, ברם, אם יאכילו אותם הרבה יש לחוש שיירדמו.

קליות ואגוזים

מחלקים לילדים הקטנים קליות ואגוזים, כדי שיראו שינוי ועל ידי זה יתעוררו לשים לב על כל השינויים ומנהגי הלילה, וישאלו את השאלות שבנוסח 'מה נשתנה', וכדי שישארו ערים ולא יישנו.

חייב קטנים במצוות הסדר

קטן שיכול לאכול פת, מחנכים אותו במצוות ומאכילים אותו כזית מצה.

קטן שהגיע לגיל חינוך ויש בו דעת להבין מה שמספרים לו בהגדה, חייב אביו לחנכו בשאר מצוות הלילה, באמירת ההגדה ובד' כוסות, ואף קטנה דינה כקטן, הואיל ובכל מצוות ליל הסדר איש ואשה שווים.

זמן עריכת הסדר

מצוה למהר ולהתחיל בעריכת הסדר, כדי שלא יישנו התינוקות ומכל מקום לא יתחיל לפני צאת הכוכבים.

בני חורין

אחר ערבית יכנס לביתו בפנים שוחקות ויתנהגו הוא ואשתו כמלך ומלכה ובני ביתו כבני מלכים, כפי מה שחננו השי"ת דזמן תהילה לכל הוא, הוא הלילה הזה לה, מאיר כשמש בתוקף אורות עליונים ואי אפשר שלא לשמוח כי נפשות ישראל בני חורין יצאו צבאות ה' משעבוד סטרא אחרא. כמ"ש הגאון החיד"א ז"ל בלב דוד ומו"ב ז"ל.

מצוה לנהוג שררה בליל פסח ובזה יכופר עון מאשר חטא על הנפש, במה שנהג שררה וגאווה כל השנה. אך יתן דעתו שלא יקלקל חס ושלום ובפרט בעניין הכעס, שלא יכעוס כלל ועיקר. ואם אזהרה זו שמענו בכל השנה כל שכן וקל וחומר בליל התקדש חג הקדוש הזה, שהוא בחינת ימין מסטרא דאברהם דרועא ימינא.

שיחת חולין

קדושת לילה זו וכל הדינים הנוהגים בה הוא קדושה רבה מאד, כי אז בחר בנו השי"ת מכל העמים וקידשנו במצוותיו, על כן ראוי לאדם להיות נזהר, שלא ידבר בלילה זו שיחה משיחת חולין ויזהיר לבני ביתו על זה ולא יהיו נפרדים מדבקות השי"ת רגע במימריה, רק יתעסקו בחצות לילה בסיפור ניסי מצרים, ולפרסם לבני ביתו ואם חלק לו ה' בינה ויודע סודות העניינים יעסוק בהם. השל"ה.

יהא זריז ויזהר לקיים מצוות חכמים שתקנו בסדר פסח ויקרא ההגדה באימה ויראה, ולא יהיה דבר קל בעיניו אף אם יש כמה דברים בסדר, שנראה בעיני בני אדם שאין הקפדה בהם, ישכיל בדעתו לקיים, שאין שום דבר ריק חלילה, ישמע חכם ויוסיף לקח. החי"ל.

יקבע בלבו והכרת פניו תענה בו, כאלו הוא יצא ממצרים מעבדות לחירות על הלוחות והשביע בצחצחות. לב דוד.

כוסו של אליהו הנביא

יהודי לוב לא נהגו את מנהג הנחת הכוס לאליהו הנביא.

כוונה בברכות

זיהר לברך כל ברכותיו שמברך להקב"ה בעינא טבא ורחימו דלבא. ויכוין שבא לקיים מצוות עשה שצונו האל יתברך בתורתו, ולא יברך בקלות ראש או מתנמנם ושלא בכוונה ויברך בעיטוף ומצנפת על ראשו ביראה ואהבה ושמחה רבה, ויזכור החסד הגדול שעשה השי"ת שהכין לו פרנסתו, עם שלא היה ראוי מצד עוונותיו.

ויתן אל לבו סוד "ישמעאל בני ברכני" כי הגם הוא ברא את הכל והוא מקור הברכות, מכל מקום חשקו יתברך שיתברך על ידי התחתונים, כדי שיהיה להם הכנה להשפיעם מטובו, ולכן ראוי לנו שאנחנו בניס למקום ברוך הוא, לעשות רצונו ולברכו בחשק ואהבה ולברך מילה במילה, בנחת ומיתון לתת לו שבה, ויברך בקול רם שישמיע קולו לבני ביתו כי הקול מעורר הכוונה ומביא לידי זכירה דבר בעתו. החי"ל.

עורך הסדר

נהגו שאבי המשפחה יושב בראש השולחן, אחריו לצפון ופניו לדרום והוא מנהל את הסדר כראוי, ותחילת כל שלב מכריז הוא בקול "קדש, ורחץ" וכו'.

ברכת הטיבול

כתב הרב זכור לאברהם ז"ל ח"א דף י"ד ד"בברכת הטיבול" אין למנוע המנהג שנהגו לברך כל אחד בפני עצמו. ויפה כוונתו, אלא דבשאר הברכות שהם "ברכות המצות" ודאי שנתכון שאחד יברך והמסובין יכונו לצאת, אלא דיש לומר דנמשך המנהג משום דעתה, בעוונותינו הרבים, אין

נותנין לב בשעת הברכה לכיין, לא השומע ולא המברך להוציא וכל כיוצא בזה, וודאי דפשיטא שיותר טוב לברך כל אחד לעצמו, אבל ליראי אלהים פשיטא שהטוב והנכון שיכוונו לצאת ויתנו לב כמו שכתב השו"ג עכת"ד ע"ש.

עניית 'אמן' ו'ברוך הוא וברוך שמו'

עורך הסדר מקדש ומברך ועושה כל הסדר וגם שאר הברכות, כגון: ברכת הכרפס והמוציא ועונין אחריו "אמן" ו"ברוך הוא וברוך שמו" ויוציאין י"ח.

ומה טוב ומה נעים שהגדול המסדר יפתח דבריו ויאיר להעיר אוזן השומעים, שיתנו לב לצאת בברכתו וגם הוא יכוין להוציאם. ויהא זהיר ונוהר שימתין מלומר "אלוהינו מלך העולם" בעוד שהם אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" כדי לשמוע מתחילת הברכה ועד סופה וכל שכן שיאמר כל הברכה מילה במילה שלא בהלעטה חס ושלום, ובפרט בהזכירו שם ומלכות שהם עיקר הברכה, שלא לדלג או לערב האותיות זה בזה, דמלבד שאינו מוציא עצמו בברכתו ונמצא שאוכל בלא ברכה וגוזל להקב"ה ועל ידי זה נמצא מזכיר שם שמים לבטלה וגם האחרים ששמעו ממנו צריכים לברך, ולפעמים סומכין עצמם לברכת הגדול ונמצא שאכלו בלא ברכה והוי חוטא ומחטיא חס ושלום. וזה כלל גדול בתורה, לקיים מקרא שכתוב 'שויתי ה' לנגדי תמיד':

כתב החי"ל ז"ל יזהיר המברך לבני ביתו, שיענו "ברוך הוא וברוך שמו" ו"אמן", על כל ברכה וברכה בכוונה גדולה ושמחה רבה ולא יהיו מדברים כלל בשעת הברכה. וגם אחר הברכה עד שיגמרו לאכול מאותה ברכה שבירך ועל גדול הבית מוטל ליתן דעתו על זה וכו' ע"ש:

נהגו בקריאת ההגדה שכל אחד קורא בתורו ובסיום הקטע כל המסובים קוראים עימו את המילים האחרונות. ביום "שביעי של פסח" נהגו להכין "קנאדל" העשויים מקמח מצה, ביצים וסוכר, מערבבים ומטגנים חביתיות קטנות.

אם חל פסח בשבת, יש לערבב את החרוסת ביין או בברכה (משרת ענבים) לפני כניסת השבת, ואם שכח יערבב בלילה בשינוי, כגון: ביד שמאל וכד'.

הלכות ד' כוסות

רבותינו תיקנו לשתות ארבע כוסות של יין, כנגד ארבע לשונות של גאולה הכתובים בגאולת מצרים, זהוצאתי, זהצלתי, זגאלתי, זלקחתי.

שתיית ארבע הכוסות על סדר ההגדה

ד' כוסות אלו צריך לשתותם על סדר ההגדה, דהיינו תוך כדי אמירת ההגדה, ואם שתה הכוסות זה אחר זה ברציפות לא יצא ידי חובה, וצריך לחזור ולשתות עוד ג' כוסות לפי סדר ההגדה.

שיעור 'כוס' של ד' כוסות

שיעור כל כוס מד' כוסות [לאחר מזיגתו במים] הוא רביעית [86 סמ"ק]

שיעור השתיה

לכתחילה צריך לשתות את כל הכוס, בכל אחת מארבע הכוסות, ובדיעבד אם שתה את רוב הכוס יצא.

כוס שיש בה רביעיות הרבה מן הדין די שישתה רביעית בכל פעם, ברם, יש לחוש לדעה שסוברת שחייב לשתות רוב כוס ולכן, רצוי שיקח כוס שיש בה רק רביעית וישתה את כולה.

מלא לוגמיו

שיעור 'רוב רביעית' שיוצא בו ידי חובה, הוא כשיעור 'מלא לוגמיו' של אדם בינוני, דהיינו כשמסלק המשקה לצד אחד של פיו, אותו צד נראה מלא.

אדם בריא

אדם ש'מלא לוגמיו' מכיל יותר מרוב רביעית, לא די שישתה רוב רביעית בלבד, אלא צריך שישתה 'מלא לוגמיו' של עצמו, ואולם אם 'מלא לוגמיו' יותר מרביעית די שישתה רביעית בלבד.

אדם קטן

אף ש'מלא לוגמיו' קטן מרוב רביעית, חייב הוא לשתות בשיעור רוב רביעית.

קטן פחות מ"ג

אינו צריך לשתות רוב רביעית, אלא די שישתה 'מלא לוגמיו' של עצמו.

שתיה בבת אחת

לכתחילה נכון לשתות רוב רביעית בפעם אחת.

כדי שתיית רביעית

אם אינו יכול לשתות רביעית בפעם אחת, יזהר שלא ישהה בשתיית 'רוב רביעית' יותר מזמן של 'כדי שתיית רוב רביעית' [שיעור שאדם שותה רביעית בשתי פעמים שהוא מידת דרך ארץ]

אף אם שהה יותר מכדי שתיית רוב רביעית, כל ששתה תוך שיעור של 'כדי אכילת פרס' [קביעת שיעור זה שנויה במחלוקת גדולה: 2-9 דקות. רוב העם נוהג שהשיעור הוא ארבע דקות] בדיעבד יצא ידי חובתו.

כדי אכילת פרס

אם שהה בשתייתו יותר מכדי אכילת פרס לא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולשתות אפילו בכוס שלישי ורביעי.

היין מזיקו או שאינו אוהבו

אף מי שאין היין אוהב עליו, צריך לדחוק עצמו לשתות ד' כוסות, ואפילו מי שמצטער בשתיית היין וגורם לו לכאב ראש וכד', צריך לדחוק עצמו לשתות יין בליל פסח. כמו כן אם שתיית יין קשה עליו, יכול לקיים מצוות ד' כוסות במיץ ענבים [שכשר לקידוש], ויהודי לוב נהגו אף לקיים מצוות ד' כוסות ב'ברכה' [משרת ענבים].

היין מפילו למשכב

מי שהיין מזיקו עד שנופל למשכב, אינו צריך לשתותו משום שאין זה דרך חירות.

יין אדום

מצוה לחזור אחר יין אדום דווקא, שנאמר 'אל תרא יין כי התאדם', ועוד שיש בו זכר לדם, שהיה פרעה שוחט ילדי בני ישראל ורוחץ בדמם, ועוד שהוא זכר למכת דם.

אם היין הלבן משובח יותר, ייקח יין לבן.

דיני הכוס

צריך שהכוס תהיה שלימה, וצריכה שטיפה מבחון והדחה מבפנים, וגם צריך שהכוס תהיה מלאה.

יכוין בברכת "בורא פרי הגפן" של הקידוש לפטור גם הכוס השני הבא אחריו בגמר ההגדה כמו שכתבו הפוסקים. ובברכת "שהחיינו" יכוון על שאר המצוות הנעשות בלילה זה, באכילת המצה והמרור וכדומה להם. ובליל ב' ניו"ט של גלויות] יכוין גם כן על מצוות ספירת העומר. החייל ע"ש.

זמן השתייה

אף דבשאר שבתות ויום טוב נחלקו, שיש אומרים: כל שקיבל עליו וקידש מבעוד יום יכול לאכול מבעוד יום. ויש אומרים: דגמר הסעודה צריך שיהיה בלילה, מכל מקום בלילה זה הקידוש וההגדה צריכים להיות משתחשך:

סוג היין

ישנה מחלוקת בין אשכנזים לספרדים (בין הרמ"א למחבר) כמה אחוזים של יין ממש צריכים להיות ביין כדי שהוא יהיה כשר לברכה. לפי המחבר 25% יין ולפי הרמ"א 17% יין וכל זה מדובר ביין טהור שהיה נהוג בזמנם, ברם, היינות היום אינם טהורים. לכן לספרדים שהולכים לפי דעת המחבר, צריכים לבדוק שעל היין מופיעה, התווית "כשר גם לפי מרן הבית יוסף".

בְּרָכָה – משרת ענבים

יהודי לוב נהגו לקיים מצוות ד' כוסות אף ב'ברכה' [משרת ענבים].

הלכות הסבה

חכמינו תקנו לקיים את מצוות ליל הסדר בהסבה דרך חירות', כדרך בני מלכים בסעודתם. ויהודי לוב נהגו שאף הנשים מסבות כדרך הגברים.

אימתי מסב

צריך להסב כשאוכלים כזית מצה שמברך עליה 'על אכילת מצה', באכילת ה'כורך', באכילת ה'אפיקומן' ובשתיית ארבע הכוסות, לפי שכל אלו זכר לגאולה ולחירות, ומצוה מן המובחר להסב בעת הסעודה.

אופן ההסבה

יש להסב בדרך חירות על גבי כרים וכסתות, ליד השולחן. כשהוא מסב לא יטה על פניו או על גבו, לפי שאין זה דרך חירות, וכן לא יטה על ימינו אלא על שמאלו, כיון שלא יוכל לאכול בידו הימנית שרגיל לאכול בה, ועוד משום סכנה שלא יקדים קנה לוושט.

איטר יד

איטר יד שרגיל לאכול בשמאלו, אף על פי שאין זו דרך חירות בשבילו, יטה על שמאל, משום 'דחמירא סכנתא מאיסורא'. איטר שהסב על ימינו, בדיעבד יצא ידי חובה, שהרי ימינו היא כשמאל כל אדם.

אבל

'אבל' תוך שנים עשר חודש לפטירת אביו או אמו, או תוך שלושים יום על שאר קרובים, חייב להסב. ונכון שלא יסב כשאר שנים על מיטה כבודה, אלא יסב בשינוי וישים רק כרית אחת תחת ראשו.

תלמיד לפני רבו

תלמיד היושב לפני רבו המלמדו תורה, אסור לו להסב משום כבוד רבו ואפילו אינו רבו מובהק, ברם, אם רבו נותן לו רשות הרי הוא מחוייב להסב.

סגולה נפלאה ללמוד אותה על מכונה וביותר בערב פסח

כל מי שמעיין בסוד נפלא זה על מכונו אפילו פעם אחת בשנה, ובפרט בערב פסח, מובטח לו שינצל באותה שנה מכל מכשול ועוון וממיתה משונה, ושום אדם לא ימשול בו, וכל אויביו יפלו תחתיו, והוא על במותימו ידרוך, ובכל אשר יפנה יצלח, ובכל עסקיו ירויח, עד ביאת המשיח אנס"ו:

זאת השאלה אשר נשאל רבינו שמשון ז"ל וזאת
התשובה שהשיב:

שלום לרבני ארץ • גודרי גדר ועומדים בפרץ • יצילם ה'
מכליון וחרץ • כולם קדושים אשר בארץ • כל חד
לפום חורפיה מקשה ומתרץ • אמן סלה:

בתכלית העניין מה שכתב כת"ר אלי מה שרשמתי
הסימנים

דצ"ך עד"ש באח"ב

ושאל מר: היאך נרמז הגאולה באלו הסימנים? עכשיו אגלה
הדבר מה שכתב האר"י זלה"ה בקונטרס שלו הנקרא
"פלאות רבות" בשער ט"ו, הנקרא יציאת מצרים פרק ג' דף
מ"ב עמוד א' וז"ל.

דברי רבינו האר"י הח"י זצוק"ל

הנה כבר השמעתין שפרעה נלקה בעשר מכות במצרים באלו שלשה אלפים ומאתים ושמנים מלאכי חבלות, הממונים המסבבים בשלשה רקיעים של טומאה. האחד נקרא שר"ע והאחד נקרא תמוך והאחד נקרא בישא"א. ועליהם השר הנקרא דלפק"ט ועליהם ועל כולם השר הנקרא תק"א. בראשית חסר מן השלישי עשרה. וחסר מן הרביעי ששה. וחסר מן התשיעי ששה. ככתוב: והנה מה שלקו המצריים במצרים עשר מכות. ועל הים לקו חמשים מכות. בשם שפ"ו שבו אחז דוד בן ישי: והשם אמר והכה. ומצד השם תק"ל לקו המצריים במצרים ארבעים מכות. ועל הים לקו מאתיים מכות. והשם אמר והכה. ומצד השם אשצ"ה לקו המצריים במצרים חמשים מכות. ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות. ובמה שהקדוש ברוך הוא מכה בו מרפא הגלות. מה פשעו ומה חטאו ומה המעל אשר מעלו אבותינו להיות בכור הברזל הזה עד שגאלם בשמות אלו דע"ב צד"א כשח"ב. עד כאן לשונו זיע"א:

פירוש רבינו שמשון מאיסטרופולי זצוק"ל זיע"א

והנה מורנו ורבינו קדוש ישראל כתב הדברים פלאים הם, סתומים וחתומים סגור ואין פורש אותם. וכבר שאלוני גדולי ישראל לבאר להם דברי האר"י ז"ל ולא הגדתי. ומגודל אהבתו דמר אגלה רז זה שנתגלה לי בחלום בחזיון לילה. ועכשיו אגלה הדבר ברמו לפני כבוד תורתו. והוא רחום יכפר:

וזאת הענין: מה שכתב האר"י ז"ל שפרעה נלקה במצרים עשר מכות וכו'. כוונתו כך: כי אמרו בעלי קבלה מעשית. שיש שלשה אלפים ומאתים ושמנים מלאכי חבלה הממונים להכות את הרשעים ולהענישם בגיהנם ולטהרם מעונותיהם. ועל זה נאמר: "להכות באגרף רשע" כי אגרף רמו שלשה אלפים מאתיים ושמנים. ועל ידם נלקה גם פרעה הרשע ואומר אני הכותב שזהו סוד נפלא כאשר הוא נכתב

במנין ובמספר:

דס	44
צפרדע	444
כנס	110
ערב	272
דבר	206
שחין	368
ברד	206
ארבה	208
חשך	328
<u>מכת בכורות</u>	<u>1094</u>
סד הכל	3280

אלו עשר מכות אשר כתבתי אות
באות. עולים שלשה אלפים
ומאתים ושמונים מלאכי חבלה.
הממונים לטהר את הרשעים. והוא
פשט נפלא. עין לא ראתה:

והנה החשבון מכוון כאשר נכתב בנס
חסר יו"ד. גם ערב חסר וא"ו. גם חשך
חסר וא"ו ואז החשבון מכוון ממש.
לא פחות ולא יותר משלשה אלפים

ומאתים ושמונים מלאכי חבלה שמענישים את הרשעים. והיינו
מה שכתב האר"י ז"ל: "ככתוב". פירוש ככתוב בספר תורה.
ולא כאשר כתוב בסדורים ובעלי ההגדה. כי שם נכתבו כולם
מלאים. רק כמו שכתוב בתורה. וגם רבי יהודה לא כתב כולם,
רק ראשי תיבות: דצ"ך עד"ש באח"ב. כמו שכתב הרב
אברבנאל. וכמו שכתבתי לעיל:

והיינו מה שכתב האר"י ז"ל: "בראשית חסר מן השלישי
עשרה". פירוש: ממכה שלישית שהיא בנס חסר יו"ד.
"וחסר מן הרביעי ששה" שהיא מכת ערב חסר וא"ו. "וחסר
מן התשיעי ששה" שהיא מכת חשך חסר וא"ו. ומה שכתב
"ככתוב". רוצה לומר שכן כתובים בתורה חסרים כנו"ל.

וזהו סוד מאלו המכות מכוון ממש שלשה אלפים ומאתים
ושמונים מלאכי חבלה

אמר המעתיק חיים הכהן ס"ט ע"פ לרכו לך הקדש אפשר לומר לזהו רמז
הכחוב בהגדה על המצריים יסלח צם חרון אפו עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה
מְשַׁלַּחַת מלאכי רעים. דחשבון חרון אפו עברה וזעם ולרה משלחת עולים
כמנין ג' אלפים וארבעים דנו"ן ארוכה ת"ש. ומ"ס סתומה ת"ר כידוע ומזין
נקודותיהם עולים מאתים וארבעים סך הכל שלשה אלפים ומאתים ושמונים
בדקדוק. והם מלאכי חבלה הממונים להכות את הרשעים וזהו יסלח צם וכו'
מלאכי רעים:

שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים. באלו שלשה רקיעים של טומאה: אחד נקרא: שר"ע. והאחד נקרא: תמו"ך. והאחד נקרא: בישה"א. גם בזה יש סוד גדול ונפלא. דהיינו: אלו השלשה אלפים ומאתים ושמנים מחנות שהכו פרעה ואת המצריים במצרים כאמור. שממונים באלו השלשה רקיעים של טומאה. ואמר לנו הכתוב סוד נפלא ונורא. ותיקן המגיד במה שאמר אלו "עש"ר מכו"ת שהבי"א" שבאלו השלשה תיבות נרמזים השלשה רקיעים של טומאה. ושלשה אלפים ומאתים ושמנים מלאכי חבלה שהכו את פרעה ואת המצריים, כמנין עשר מכות.

אמר המעתיק ח"כ ס"ט ועל פי דברי רבנו הגז"ל בקרא' להכות באגרף קעץ קס רמ"ז בחיבת אגר"ף נוטריקון ג' אלפים ר"ף. יק' לומר ג"כ הר"מז הכו"מז לג' רקיעים הגז' לפסוק הוא (ישעיה נ"ח) ולהכות באגרף קעץ לא תלמו כיום וגו'. וכי תאמר בואו חסב"ן ולהכות באגר"ף קע"ע ל"א הם עולים ממק' כמנין הרקיעים הגז' קר"ע תמו"ך בישה"א. כלי תוספת ומגרעת ונמלא שהכתוב בו תרמו"ז למנין מלאכי חבלה ולרקיעים הממונים בהם:

והיינו עש"ר הם אותיות שר"ע, מכו"ת הם אותיות תמו"ך, שהבי"א הם אותיות בישה"א, רמז לאלו הג' רקיעים של טומאה שבהם יש ממונים כמנין שלשה אלפים ומאתים ושמנים מלאכי חבלה, כמנין עשר מכות דם צפרדע וכו' ממש והם שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים. כי מלאכי חבלה ממונים להכות את הרשעים לטהרם מעונותיהם כאמור, ועל ידן הכה את פרעה ואת המצריים במצרים מנין עשר מכות אלו. והוא פלא גדול:

ומה שכתב "ועליהם השר הנקרא דלפק"ט". כוונתו ששם זה שורשו יוצא ממלת "המצרים". והיינו: שהשלשה רקיעים הם: עש"ר מכו"ת שהבי"א וכפירוש הגאון. ונמשך על "המצרים" שהוא השם "דלפק"ט באותיות הקודמות לאותיות המצרי"ם. והמ"ם אחרונה היא

מ"ם הרבוי, ואינה מן השורש. ורמז לזה המגיד במאמר אלו
עש"ר מכו"ת שהב"א הקדוש ברוך הוא על המצריים
במצרים

אמר המעתיק ח"כ ס"ט ראה זה מלאתי בספר חיים לראש למופת הדור
כמהכח"ף ז"ל ומטי צה מכיה"ק גברא רבא כמהכ"ח מודעי ז"ל.
ובקמים עדי קזה לי ימים וקנים שפירשתי כן שמח לבי ויגל חלי"ת:

כלומר האותיות שהם קודמות על אותיות המצרים והבן, כך
קבלתי וה' הטוב יכפר בעד:

ומה שכתב ועליהם ועל כולם השר הנקרא תק"א.
כוונתו:

אמר המעתיק ח"כ ס"ט זכרני למוה"ר מהרש"ך ז"ל שכתב בפירושו ההגדה
קלו בכ"י מפי הקמועה דזוה מ"ש רבנו האר"י ז"ל ועליהם ועל וכו' בראשית.
כלומר דקס זה יולא בראשי חיבות קל המכות וחיבת בראשית קאי אלעלי:

כי ראשי תיבות של עשר מכות דם צפרדע וכו' שהם דצ"ך
עד"ש באח"ב, בגימט' תק"א. כמנין השר ממש. וכמנין
אשר. וזהו סוד הכתוב בסדר בא: "ולמען תספר וגו' את

אשר התעללתי במצרים". אשר
דיקא. שהוא מספר תק"א. וכיוצא בו
הרבה פסוקים אלף, שמורים על זה
לסוד אשר. כמנין ראשי תיבות של
עשר מכות כמו שביארנו, ויש לנו

דצ"ך	114
עד"ש	374
באח"ב	13
סך הכל	501

סודות נפלאים וכבוד אלהים הסתר דבר:

ומה שכתב האר"י ז"ל: "השם שפ"ו שבו אחז דוד בן ישי,
והשם אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל
הים לקו חמשים מכות. והשם תק"ל אמר והכה אותם
במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות. והשם
אשצ"ה אמר והכה אותם במצרים חמשים מכות, ועל הים
לקו מאתים וחמשים מכות".

הגדה של פסח

כוונתו בזה לסוד נפלא ונורא, ובו ירמוז פלוגתא דתלתא תנאי המוזכרים בסדר ההגדה, שהם: רבי יוסי

הגלילי, רבי אליעזר ורבי עקיבא.

רבי יוסי הגלילי אומר: "מנין אתה אומר שלקו המצריים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות".

רבי אליעזר אומר: "מנין שכל מכה וכו' אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות" (הרי דאית ליה לר' אליעזר שהמצריים לקו במצרים ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות).

רבי עקיבא אומר: "מנין שכל מכה וכו' אמור מעתה במצרים לקו חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות". (הרי דאית ליה לרבי עקיבא שהמצריים לקו במצרים חמשים מכות ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות):

רבי	212	ומעתה זהו מה שכתב האר"י ז"ל:
יוסי	86	"זה שם שפ"ו אמר והכה אותם
הגלילי	88	במצרים עשר מכות, ועל הים לקו
סך הכל	386	חמשים מכות" הוא רמז לסברת רבי
		יוסי הגלילי, שעולה בגימטריה שפ"ו

חושבניה דדין כחושבניה דדין.

דוד	14	ומה שכתב: "שבו אחז דוד בן ישי"
בן	52	רמז גם כן, גימטריא שפ"ו הוא
ישי	320	גימטריא דוד בן ישי
סך הכל	386	אמר המעתיק ח"כ ס"ט אפשר לומר רמז הכתוב

שמתו פ'קודין 'ועזותך וגו' ר"ת שפ"ו. וזהו ג"כ אשך פלו שפתי ודבר פי בלר לי לראשי חיבות 'שפתי 'ודבר 'פי הם אותיות שפ"ו סוד הקס שנא בו:

שבאותו השם דוקא בא דוד בן ישי, ורמז גם כן, מה שכתב בספר "סודי רזא" שרבי יוסי הגלילי ניצוץ אדונינו דוד בן ישי ע"ה זכותו יגן עלינו, וזה השם הכה אותם.

רבי	212
<u>אליעזר</u>	<u>318</u>
סך הכל	530

ומה שכתב: "ומצד השם תק"ל, לקו המצריים במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתים מכות". רמז לסוד "רבי אליעזר" שהוא בגימטריא תק"ל. והיינו: רבי אליעזר אומר מנין וכו'. דוקא, שהוא שם תק"ל, הוא דאית ליה שהמצריים לקו במצרים ארבעים מכות ועל הים לקו מאתים מכות:

רבי	212
<u>עקיבא</u>	<u>183</u>
סך הכל	395

ומה שכתב: "ומצד השם אשצ"ה, לקו המצריים במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות". רמז לסוד רבי עקיבא, שהוא בגימטריא אשצ"ה עם הכולל.

שהשם הזה אמר, שיוכו המצריים במצרים חמשים מכות. ועל הים לקו מאתים וחמשים מכות. הרי מרומזים אלו שלשה שמות שפ"ו תק"ל אשצ"ה, באלו שלשה תנאים רבי יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו, רבי אליעזר בגימטריא תק"ל, רבי עקיבא בגימטריא אשצ"ה. ע"ה:

386	רבי יוסי הגלילי	386	שפ"ו
530	רבי אליעזר	530	תק"ל
396	רבי עקיבא	396	אשצ"ה

וזה הוא סוד גדול נפלא ונורא, רזא דרזין, סתרא דסתרין, היינו כמו שכתבתי למעלת כבוד תורתו. והוא רחום יכפר עון:

ומה שכתב רבינו: "במה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות, מה פשעו ומה חטאו אבותינו וכו' עד שגאלם בשמות אלו: דע"ב צד"א כשח"ב". כוונתו, כי באלו עשר מכות שהם דצך עדש באחב, באותיות אלו, נרמז סוד וטעם

ירידת אבותינו למצרים, כאשר יפורש בס"ד, דהנה באלו המכות הכה אותם וריפא אותנו הקדוש ברוך הוא. והכה אותם מכה רבה ועצומה, אצבע אלהים היא, ומן המכה ההיא עצמה באה הרפואה לישראל, וגאלם הקדוש ברוך הוא מידם. וכמו שכתבתי:

ומה שכתב: "מה פשעו ומה חטאו" וכו'. רוצה לומר: באלו המכות נרמז החטא של אבותינו שגרם ירידת מצרים. ויש לנו סוד נפלא ונורא לתרץ קושיא, מה שהקשה מעלת כבוד תורתו עלי, אבל גם זה ניחא כאשר כתבתי למעלתו נפלאות מתורתו הקדושה והטהורה:

ומה שכתב האר"י ז"ל: "שהקדוש ברוך הוא גאל אותנו משם, בשמות אלו: דע"ב צד"א כשח"ב". כוונתו, כי האותיות ראשונות של דצ"ך עד"ש באח"ב הם דע"ב. ואותיות שניות הם צד"א. ואותיות אחרונות הם כשח"ב. ונרמזים באלו שלשה שמות הרפואה שריפא הקדוש ברוך הוא לישראל, שגאל אותנו בהם. הרי שבאותן המכות שהוכו המצריים בהם, נרמזים הגאולה והרפואה לישראל:

(וזהו סידורו)

	רופא	רופא	רופא	
מוחץ	ך	צ	ד	דצך
מוחץ	ש	ד	ע	עדש
מוחץ	חב	א	ב	באחב

ויהא רעוא לפני הקב"ה, שיראנו ביאת משיחנו עם המלאכים השייכים לגאולה. ויקיים בנו מקרא שכתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" אמן. נצח. סלה. ועד:

סדר קרבן פסח

בזמן שבית המקדש היה קיים היה הפסח נשחט בי"ד בניסן אחר תמיד של בין הערביים, ועל כן כדי שישלמו פרים שפתינו ראוי לכל הירא וחרד לדבר ה' לעסוק בסדר קורבן פסח אחר תפילת מנחה שהיא נגד תמיד של בין הערביים, והא לך סידורו:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֲתָה צְוִיתָנוּ לְהִקְרִיב
 קָרְבַּן הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ בְּאַרְבָּעָה
 עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וְלִהְיוֹת בְּהַנִּים
 בְּעִבּוּדְתָם וְלוֹיִים בְּדוּכָנָם וְיִשְׂרָאֵל
 בְּמַעֲמָדָם קוֹרִין אֶת הַהִלֵּל. וְעַתָּה
 בְּעוֹנוֹתֵינוּ חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבִטַּל
 הַקְּרִבַת הַפֶּסַח וְאִין לָנוּ לֹא כִּהֵן
 בְּעִבּוּדְתוֹ וְלֹא לְוֵי בְּדוּכָנוּ וְלֹא יִשְׂרָאֵל
 בְּמַעֲמָדוֹ. וְאַתָּה אִמְרַת וּנְשַׁלְמָה פְּרִים
 שְׁפָתֵינוּ לְכֵן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׁיֵהָא שְׁיַח שְׁפָתוֹתֵינוּ זֶה
 חָשׁוּב וּמִקְבָּל לְפָנֶיךָ בְּאֵלֵינוּ הַקְּרִבָנוּ אֶת
 הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ וְעַמְדָנוּ עַל מַעֲמָדוֹ וּדְבָרוּ
 הַלוֹיִים בְּשִׁיר וְהִלֵּל וְהוֹדוּ לַיי וְכוּנֵן בֵּית

מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוּנוֹ, וְנִקְרִיב לְפָנֶיךָ אֶת
הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ, כְּמוֹ שְׁפַתְּבַת עָלֵינוּ
בְּתוֹרַתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ
כְּאָמֹר:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים
רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה:
דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עַדַּת יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ
לָהֶם אִישׁ אִשָּׁה לְבֵית-אִבְתָּ שָׁה
לְבֵיתוֹ: וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מֵהַיּוֹת
מֹשֶׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֵב
אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נֶפֶשׁ אִישׁ
לְפִי אָכְלוּ תִכְסּוּ עַל-הַשָּׁה: שָׁה
תָּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם

מִן־הַכֶּבֶשִׂים וּמִן־הָעֹזִים תִּקְחוּ: וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעָה
 עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וּשְׁחַטּוּ אֹתוֹ
 כָּל קֵהַל עֵדֶת־יִשְׂרָאֵל בֵּין
 הָעֲרָבִים: וְלָקַחוּ מִן־הַדָּם וּנְתָנוּ
 עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמַּשְׁקוּף
 עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ
 בָּהֶם: וְאָכְלוּ אֶת־הַבֶּשֶׂר בַּלַּיְלָה
 הַזֶּה עֲלֵי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מְרָרִים
 יֹאכְלֵהוּ: אֶל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא
 וּבִשָּׁל מִבֶּשֶׂל בַּמַּיִם כִּי
 אִם־עֲלֵי־אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל־כַּרְעִיו
 וְעַל־קִרְבּוֹ: וְלֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ
 עַד־בֶּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר
 בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: וּכְכֹה תֹאכְלוּ אֹתוֹ
 מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נַעֲלִיכֶם

בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלֵכֶם בְּיַדְכֶם
 וְאִכְלַתֶּם אֹתוֹ בְּחֶפְזוֹן פֶּסַח הוּא
 לִיהוּהָ:

וּבְכֵן כֶּךָ הֵיְתָה עֲבוֹדַת קֶרְבֵן פֶּסַח בְּבֵית
 אֱלֹהֵינוּ. בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אַחֵר
 שְׁחִיטַת תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים וְאַחֵר
 הַטָּבַת הַנְּרוֹת שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים הִבִּיאוּ מִן
 הַכֶּבֶשִׁים אוֹ מִן הָעֵזִים זָכָר בֶּן שָׁנָה
 וְשׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּעֶזְרָה בְּכֹל מְקוֹם. שְׁחַט
 הַשׁוֹחֵט וְקַבַּל הַכֶּהֵן הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּרֹאשׁ
 הַשּׁוֹרֶה וְנָתַן לַחֲבֵרוֹ וְחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ. וְהַכֶּהֵן
 הַקָּרוֹב אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ זֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת
 כְּנֶגֶד הַיְסוֹד וּמַחְזִיר הַכֶּלִי רִיקוֹן לַחֲבֵרוֹ
 וְחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ. מְקַבֵּל כֶּלִי הַמָּלֵא תִּחְלָה
 וְאַחֵר כֶּךָ מַחְזִיר הָרִיקוֹן. וְהָיוּ שׁוֹרוֹת שֶׁל
 בְּזִיכֵי כֶּסֶף וְשׁוֹרוֹת שֶׁל בְּזִיכֵי זָהָב וְלֹא
 הָיָה לְבְּזִיכֵין שׁוֹלִיִּם שְׂמָא יִנְיָחוּם וַיִּקְרָשׁ

הַדָּם:

ואַחַר כֵּן תּוֹלִין אֶת הַפֶּסַח וּמִפְּשִׁיטִים
 אוֹתוֹ כְּלוֹ וְקוֹרְעִים אוֹתוֹ וּמִמַּחֲיִן
 אֶת קֶרְבֵּיו עַד שְׂיֵצֵא הַפֶּרֶשׁ. וּמוֹצִיא אֶת
 הָאֻמּוּרִים הַחֵלֶב שֶׁעַל הַקֶּרֶב וְיוֹתֵרֶת
 הַכֶּבֶד וּשְׁתֵּי הַבְּלִיּוֹת וְהַחֵלֶב שֶׁעֲלֵיהֶם
 וְהָאֵלֶּיָּה לְעַמַּת הָעֶצֶה. וְנוֹתְנִים אוֹתָם
 לְכָלִי שָׂרֵת וּמוֹלְחִים אוֹתָם וְאַחֲ"כַּ
 מְקַטְרִין הַכֹּהֵן עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ כֹּל אֶחָד
 לְבֵדוֹ. וּבְשִׁלוּשָׁה כִּתּוֹת הַפֶּסַח נִשְׁחָט וְאֵין
 כֵּת פְּחוּתָהּ מִשְׁלוּשִׁים אֲנָשִׁים. נִכְנָסָה כֵּת
 הָרֵאשׁוֹנָה נִתְמַלֵּאת הָעֶזְרָה וְנוֹעֲלִין
 אוֹתָהּ. וּבְעוֹד שֶׁהֵם שׁוֹחֲטִים וּמְקַרִּיבִין
 קוֹרְאִים אֶת הַהֵלֵל אִם גָּמְרוּ אוֹתוֹ קֹדֶם
 שִׁיקְרִיבוּ כֹּלֶם שׁוֹנִין אוֹתוֹ וְאִם שָׁנוּ
 יִשְׁלְשׁוּ. וְעַל כֹּל קְרִיאָה תּוֹקְעִין שְׁלֹשׁ
 תְּקִיעוֹת תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה. גָּמְרוּ
 מְלַהֲקֵרֵב פּוֹתְחִים הָעֶזְרָה. יֵצֵאָה כֵּת
 רֵאשׁוֹנָה נִכְנָסָה כֵּת שְׁנִיָּה. וְנוֹעֲלִין דְּלִתֵּי
 הָעֶזְרָה גָּמְרוּ פּוֹתְחִין אוֹתָהּ יֵצֵאָה כֵּת

שְׁנֵיָה נִכְנְסָה בֵּת שְׁלִישִׁית וּמַעֲשֵׂה בִלָּן
שׁוֹיֵן:

וּבְשַׁחַל אַרְבָּעָה עָשָׂר לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת
שְׁחִיטָתוֹ וְזָרִיקָת דָּמוֹ וּמַחֲוֵי
קָרְבָּיו בְּלִבְד דּוּחִין אֶת הַשַּׁבָּת. וְלֹא כָּל
שָׂאָר עֲנִינָיו. וְאִין מוֹלִיכִין אוֹתָם לְבֵית
בְּשַׁבַּת אֲלֵא כֵּת רֵאשׁוֹנָה מִתְּעַכְבִּים עִם
פְּסַחִיהֶם בְּהַר הַבַּיִת וְהַכֵּת הַשְּׁנֵיָה יוֹשְׁבַת
בַּחִיל וְהַשְּׁלִישִׁית בְּמִקּוֹמָה עוֹמְדָת.
חֲשָׁכָה יֵצְאוּ וְצָלוּ אֶת פְּסַחִיהֶם. וְאַחַר
שִׁיֵּצְאוּ כָּלֶם רוּחְצִים אֶת הָעֲזֹרָה וְאֶפְלוּ
בְּשַׁבַּת מִפְּנֵי לְכַלּוֹף הַדָּם שֶׁהִיא בָּהּ.
וְאִמַּת הַמַּיִם הֵיטָה עוֹבְרָת בְּעֲזֹרָה וְהִיא
לַח מְקוֹם כְּנִיסָתָהּ וְלִהְדִּיחַ אֶת הָעֲזֹרָה
פּוֹתְחִין מְקוֹם כְּנִיסָתָהּ וְהִיא מִתְּמַלֵּאת
עַל כָּל גְּדוּתֶיהָ עַד שֶׁהַמַּיִם צָפִים וְעוֹלִים
מִכָּאן וּמִכָּאן וּמִקַּבֵּץ אֲלֶיהָ כָּל דָּם וְכֹל
לְכַלּוֹף שֶׁבְּרַצְפַּת הָעֲזֹרָה. וְאַחַר כֵּן
פּוֹתְחִין מְקוֹם יֵצִיאָתָהּ וְהַכֵּל יוֹצֵא עַד

שֶׁתִּשְׂאֵר הָרֶצֶפָה מְנַקָּה וּמִשְׁפָּה וְזֶהוּ
כְּבוֹד הַבַּיִת. אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁכָּבַח לוֹ אֲשֶׁרֵי
הָעַם שְׂיֵי אֱלֹהֵיו:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם
עָלֵינוּ, טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ.
שׁוֹבָה אֵלֵינוּ בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגִלְלֵי אֲבוֹת
שְׁעָשׂוּ רְצוֹנְךָ. בְּנֵה בֵּיתְךָ כְּבַתְחִלָּה וְכוֹנֵן
מִקֶּדְשֶׁךָ עַל מְכוֹנוֹ. וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ
וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקּוּנוֹ. וְהִשָּׁב כְּהַנִּים לְעַבּוֹדָתָם
וְלוֹיִים לְשִׁירָם וּלְזִמְרָם, וְהִשָּׁב יִשְׂרָאֵל
לְנוֹיָהֶם, וְשֵׁם נַעֲלָה וְנִרְאָה לְפָנֶיךָ וְנַעֲשֶׂה
קָרְבַּן הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ, וְנֹאכַל שָׁם מִן
הַזִּבְחִים וּמִן הַפֶּסְחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל
קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדֶה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ
עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשָׁנוּ. יִהְיֶה לְרִצּוֹן
אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ, יי צוּרֵי
וְגוֹאֲלֵי.

כתב הרב החי"ל ז"ל דף י"ט יש חסידים ואנשי מעשה שנוהגים
ללמוד אחר חצות הלכות ערב פסח להרמב"ם ודברים השייכים בו:

הקדמה לליל הסדר

אחרי ערבית יכנס לביתו באווירה של כבוד ושל שלום ויהא ליבו שמח ויתרחק מן הכעס ח"ו שהוא עוון גדול אפילו בשאר הימים ובפרט בלילה יקר זה.

חַס וְשָׁלוֹם אֱלֹדֵי הוּא עוֹן כְּבִיר יֵאסֵר חֲתָא פִי בְקִיִּית לְאַיִיִּאם וְכָל שָׁבֵן פִּיהָאד אֱלִילָא לְעוֹזִיא.

וימהרו למלא את הכוסות לכל באי הבית גדולים וקטנים וירים כל אחד כוסו בידו ויברכו הקידוש וברכת "שהחיינו". ואם הוא ליל שבת יאמרו "ויכולו" לפני הקידוש. ואם הוא מוצאי שבת אחרי שאומרים את הקידוש יברכו בורא מאורי האש וברכת "המבדיל". ואחר כך אומרים "שהחיינו" וישתה כל אחד כוסו בהסבה ולא יברכו ברכה אחרונה.

בְּאֶעַד עֶרְבִית יְדַכֵּל לְצִארוּ בְּגִמִּיעַ לְכַבּוֹד וְגִמִּיעַ הַשָּׁלוֹם וַיִּפּוֹן קִלְבוֹ שְׂרָהָאן וַיִּתְבְּאֶעַד מִן לְבַעַס חַס וְשָׁלוֹם אֱלֹדֵי הוּא עוֹן כְּבִיר יֵאסֵר חֲתָא פִי בְקִיִּית לְאַיִיִּאם וְכָל שָׁבֵן פִּיהָאד אֱלִילָא לְעוֹזִיא.

וּסּוּבִיטוּ יִמְלָא לְבִיסָאן לְגִמִּיעַ נָאס צֶארוּ כְּבָאר וּזְגָאר וַיִּקִּים כָּל וְאַחַד כָּאסּוּ פִי יְדוֹ וַיִּבְאָרְבוּ לְקִדּוּשׁ וְשֶׁחֵינּוּ וּכְפָאן הוּא לִילַת הַשַּׁבָּת יְקִלוּ "וַיְכֹלוּ" וְכוּ קָבֵל לְקִדּוּשׁ וּכְפָאן הוּא

לִילַת לַחַד בְּאֶעַד אֱלִי יְקִלוּ לְקִדּוּשׁ יִבְאָרְבוּ "בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ" וּבְרַכַּת הַמְּבַדֵּיל וְכוּ וּמִן בְּאֶעַד יְקִלוּ "שֶׁחֵינּוּ" וַיִּשְׂרַב כָּל וְאַחַד כָּאסּוּ בְּתַתְּכֵיִיא וְמָא יִבְאָרְבוּשִׁי בְּרַכָּה אַחֲרֹנָה:

ישים לב כשאומר הקידוש לאמר את הברכות מילה במילה והגדול הוא שיברך ויתכוון להוציא ידי חובה בזאת הברכה ששמעו ממנו ויענו אמן. ואסור לדבר עד שישתו או יאכלו ואם לא עשו כן, לא תועיל להם הברכה לצאת ידי חובה:

יְדַ בְּאֵלוּ בִּיף יִבְאָרְךָ לְקִדּוּשׁ וְגִמִּיעַ לְבְּרַכּוֹת בְּאֵשׁ יִבְאָרְךָ כְּלָמָא כְּלָמָא וְלְכַבִּיר הוּא אֱלִי יִבְאָרְךָ וַיִּתְפּוֹן אֱלִי יְקִצִי פֶרֶץ אַסְאֲמַעִין וּבְדָאֵלְךָ

הוּמָא יִתְצַנְתּוּ מְלִיחַ לְגִמִּיעַ לְבְּרַכָּה מִן אַוּלְהָא לְאַכְרָהָא וַיִּתְפּוֹנוּ אֱלִי יְקִצִי פֶרְעָהוּס בְּהָאד לְבְּרַכָּה אֱלִי סַמְעוּ מִנּוּ וַיִּגְאֹוּבוּ אֲמֵן וְחֲרָאִים יְדוּן חֲתָא יִשְׂרְבוּ אַוּלָא יֵאכְלוּ וּכְפָאן לֹא, מָא תַנְפָּאֵהוּ וְיִמְשִׁי לְבְּרַכָּה:

סימנים לסדר פסח

קדש	◆	ורחץ
כרפס	◆	יחץ
מגיד	◆	רחצה
מוציא	◆	מצה
מרור	◆	כורך
שולחן	◆	עורך
צפון	◆	ברך
הלל	◆	נרצה

קִדְשׁ

יכריז אבי המשפחה "קדש"

מושב יקרו בשולחן שיהיו אחוריו לצפון ופניו כנגד הנרות שבדרום.

לא ימזוג בעל הבית בעצמו אלא אחר שזהו דרך חירות, והאשה חייבת למזוג הכוס לבעלה ואפילו היא תשושה ומכל מקום לא ימזוג קטן שמא ישפוך ויקלקל או ישבור את הכוס. חיי"ל:

כל בני המשפחה עומדים על רגליהם, כשכל אחד כוסו ביד ימינו ואומרים יחד בנעימה.

אם חל ליל הסדר להיות בליל שבת אין אומרים שלום עליכם ואשת חיל אלא מתחילין מכאן.

שַׁבַּת לְהַקְדִּישׁ,

יוֹם הַשְּׁשַׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל
צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ
אֹתוֹ כִּי בּו שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

וממשיך "אלה מועדי" וכו'

אם חל בחול מתחילין מכאן.

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ.

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה. נְגִילָה

וְנִשְׂמְחָה בּוֹ:

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה. נְגִילָה

וְנִשְׂמְחָה בּוֹ:

אבי המשפחה מקדש ומכוון לפטור את השומעים, וכולם עונים "ברוך הוא וברוך שמו" ובסוף הברכה יענו "אמן".

סִבְרֵי מִרְנֵן וְעוֹנִים לְחַיִּים:

וּמְשִׁיךְ לְחַיִּים חַי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ

הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ

הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם

וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ

בְּמִצּוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה [שָׁבֳתוֹת לַמְנוּחָה א] מוֹעֲדִים
לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן,
אֶת יוֹם [הַשָּׁבֳת הַזֶּה וְאֵת יוֹם] חַג הַמִּצּוֹת
הַזֶּה, אֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קֹדֶשׁ
הַזֶּה. זְמַן חֲרוּתֵנוּ. בְּאַהֲבָה
מִקְרָא קֹדֶשׁ. זֵכֶר לִיְצִיאַת
מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בַחֲרָת וְאוֹתֵנוּ
קֹדֶשֶׁת מִכָּל הָעַמִּים, [וְשָׁבֳת א] מוֹעֲדֵי
קֹדֶשֶׁךְ [בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן] בְּשִׂמְחָה
וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחִלָּתֵנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה, מִקְדֵּשׁ [הַשָּׁבֳת א] יִשְׂרָאֵל
וְהַזִּמְנִים:

אף אם חל פסח במוצאי שבת לא יברך על הבשמים בתוך
ההברלה, אך הצריך והזהיר לעטר השלחן בשושנים ומיני
בשמים המעלים ריח טוב בכל ליל פסח, כי כן היה בליל
פסח שהריח יצחק אבינו עליו השלום ריחין ובוסמין מגן עדן

כמו שכתבו רבותינו זכרונם לברכה דכשנכנס יעקב אבינו
עליו השלום נכנס עימו ריח גן עדן. חי"ל:

ואם חל במוצאי שבת מוסיפין

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא

מֵאוּרֵי הָאֵשׁ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְבַדֵּיל
בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל, וּבֵין אֹר לְחֹשֶׁךְ, וּבֵין יִשְׂרָאֵל
לְעַמִּים, וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה.
בֵּין קִדְשֵׁי שַׁבָּת לְקִדְשֵׁי יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּתָהּ,
וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה הַקִּדְשֵׁי
וְהַבְּדִלָּתָהּ וְהַקִּדְשֵׁי אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּקִדְשֵׁיךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְקֹדֶשׁ:

ואחר כך יברכו "שהחיינו".

אנשי חו"ל גם בלילה השני יברכו שהחיינו.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיֵּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהַגִּיעֵנוּ
לְזִמַּן הַזֶּה:

וּשְׂרָפוּ,	בְּתַתְּפִיּא	עַל	וּשְׂוֹתִים	בְּהַסְבָּה	עַל	צַד
לִיצָאָר	חַתָּה	נְסָא	שְׂמַאל	גַּם	הַנְּשִׁים	
וּלְבִנְיָתָהּ:			וְהַבְּנוֹת.			

אם חל להיות בשבת מוסיף ואומר:

בְּרוּךְ יי אֱשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם

שִׁבְת קִדְשׁ.

שתיה בהסבה

שותה כוס הקידוש בהסבה, לפי שכוס של קידוש הוא
כוס ראשון מד' כוסות, שצריך לשתותם בהסבה.

שתה בלא הסבה

אם שתה כוס של ד' כוסות בלא הסבה לא יצא ידי
חובתו, וצריך לחזור ולשתות בהסבה.

שתיה לאחר כוס ראשון

אם ירצה לשתות לאחר כוס ראשון כמה כוסות,
הרשות בידו.

ומכל מקום ראוי להיזהר שלא לשתות בין כוס ראשון
לשני אם לא לצורך גדול, כדי שלא ישתכר וימנע מלעשות
הסדר וקריאת ההגדה.

ברכה אחרונה

אף ששתה מהכוס של הקידוש אינו מברך ברכה
אחרונה וסומך על מה שמברך ברכת המזון בסוף אכילתו.
לפי שכוס של קידוש מצורכי הסעודה הוא, והרי הוא
כדברים הבאים מחמת הסעודה, שאינם צריכים ברכה
לאחריהם, כיון שהם טפלים לסעודה ונפטרים בברכת המזון
שאחר הסעודה. ועוד שמברך 'על הגפן' בסוף ד' כוסות, ואף
על פי ששוהה הרבה בינתיים, אין בכך ולא כלום.

וּרְחִץ

יכריז אבי המשפחה "ורחץ"

נוטלין את הידיים, לצורך	מִן בָּאֶד יִכְסֵּל יְדֵיהָ
טיבול ראשון, כפי	מְלִיחַ בִּיחַ כְּסִיל מְתָאֵע
שנוטלין לסעודה ואין	הַסְעָדָה מְמֹשׁ וּמָא
מברכין "על נטילת	יְבָאֲרַכְשֵׁי "עַל נְטִילַת
ידיים"	יְדֵימִ".

ונהגו לא לקום מן השולחן לצורך נטילת ידיים, אלא הקטן שבחבורה מביא דלי ואנטל ונוטל לכולם.

וקודם נטילה יאמר:

לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהָ
 בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא
 שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
 יִשְׂרָאֵל הֵנָּה אָנְכִי בָּא לְקִים מְצוֹת
 רְחִיצָה לְטַבּוּל רֵאשׁוֹן לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה
 בְּמַקּוֹם עֲלִיּוֹן. וְיֵהִי נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ
 עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ: יְהִי לְרַצּוֹן אֲמִרֵי פִי וְהַגִּיזֵן
 לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

ייטול את הידיים בלי ברכה.

כֶּרֶפֶס

יכריז אבי המשפחה "כרפס"

יקח מהכרפס (עלי סלרי)
פחות מכזית (29 גרם)
יטבילים בחומץ ויברך
"בורא פרי האדמה",
ויתכוון לפטור את המרור
שיאכל קודם הסעודה,
יאכל את הכרפס ללא
הסבה ולא יברך עליו
ברכה אחרונה, אלא אם
שכח ואכל יותר מכזית.

יֵאבֹד מִן לְפָרֶפֶס מִקְדָּאר
תִּלְתֵּי דְרָאֵהֶם וַיִּגְצְצוּהוּ
פְּלִכְל וַיִּבְאַרְךָ "בּוֹרָא
פְּרֵי הָאֲדָמָה" וַיִּתְפַּחן אֵלַי
בְּהָאֵד לְפִרְכָּה יִפְטֹר לְמַרְזֵר
אֵלַי יֵאבֹל קִבְל הַסְעוּדָה
וְיֵאבֹל מִן גֵּיד תִּתְבְּרִיא וְיֵאבֹל
וַיִּבְאַרְכְּשֵׁי בְרָכָה אַחְרוֹנָה
חֲתָא לִיבְאֵן פָּתַת וּפְלֵא
אַפְרֵר מִן תַּסְעָא וְדָאֵהֶם:

לאחר הטיבול וקודם הברכה יאמר:

לְשֵׁם יְחִוֵּד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיָּה בְּדַחִילוֹ
וְדַחִימוֹ וְדַחִימוֹ וְדַחִילוֹ לְיַחְדָּא שֵׁם יי"ה בּוֹ"ה
בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אָנֹכִי בָּא
לְקַיִם מִצְוֹת אֲכִילַת הַכֶּרֶפֶס בְּטַבּוּל רֵאשׁוֹן לְתַקַּן
אֵת שְׂרֻשָּׁה בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נַעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ פּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
פּוֹנְנָהוּ. יְהִי לְרַצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ
יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

יַחַץ

יכריז אבי המשפחה "יחץ"

יַאכֵד לַפְטִירָא לְוַצְטאַנְיָא	יקח את המצה
וְיִקְצֹמְהָא עֲלָא תְּנִין	האמצעית ויבצענה
וְלִקְצֹמָא תְּבוּן אַנְפֶּץ	לשתיים וכשיחתוך יהא
לַכְּבִיר פִּיף צוֹרֵת אֱלֹאָו	החצי הגדול כמו צורת
(ו) לְאַפִּיקוֹמֶן וַנְּפֶץ	האות וא"ו (ו) לצורך
אַתְאֲנִי יְכוּן פִּיף צוֹרֵת	האפיקומן, והחצי השני
אַדְאֵלֶת (ד) וּמְסַתְאֲנִסִין	יהיה בצורת דל"ת (ד).
יקולו:	בעת שיבצע יאמר:

קודם שיבצע את המצה יאמר:

לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ בְּדַחֲלֵיוּ
 וְדַחֲמֵיוּ וְדַחֲמֵיוּ וְדַחֲלֵיוּ לְיַחְדָּא שֵׁם י"ה בְּרַ"ה
 בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אָנֹכִי בָּא
 לְקַיִם מִצְוֹת בְּצִיעַת הַמִּצְוָה הָאֲמֻצְעִית לְשִׁתִּים
 לְתַקּוֹן אֶת שְׂרָשָׁה בְּמַקּוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי
 אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ. יְהִיו לְרַצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיּוֹן לְבִי
 לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

הָאֵיידָא שְׁק אֱלֵלָה לְבַחַר עֲלָא טְנָאשׁ
 אֲטָרִיק וּכְרָגִ'וּ מִנּוּ וּלְאֵד יִשְׂרָאֵל פְּלִיבִים:
 כך בקע הקב"ה את הים לשנים עשר נתיבים ועברו
 בו בני ישראל ביבשה.

עוטפים את המצה במפית זכר ל'משארותם צררת בשמלתם'. ונהגו שעורך הסדר קורא מילה ומילה וחוזרין אחריו.

**זְכַר לְאֲבוֹתֵינוּ שִׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וּמִשְׁאֲרוֹתָם
צָרְרַת בְּשִׁמְלוֹתָם עַל שִׁכְמָם:**

הָדָא תַּפְפְּרָא לְאֲבָתָנָא אֱלֵדֵי כְּרַגְזֵי מִן מִצְרַיִם
עַגְנָתָהּ הוּם מִצְרוּרִין פִּי בְּסוּאָתָהּ הוּם עֲלָא
בְּתַפְהוּם:

נהגו שכל אחד מבני הבית לוקח את המצה העטופה במפית על כתפו והולך פחות מארבע אמות וחוזר לשולחן

ושואלין אותו:	וַיֵּן בְּנֵת?	היכן היית?
והוא עונה:	פִּי מִצְרַיִם.	במצרים
ועוד שואלין:	וַיֵּן מֵאִשִּׁי?	ולאן אתה הולך?
והוא עונה:	לִירוּשָׁלַיִם.	לירושלים

וקוראין אחריו: **כָּאֲנִי, כָּאֲנִי... גַּנְבִּי, גַּנְבִּי, גַּנְבִּי...**

וכל זה כדי לעורר את הילדים שלא יישנו.

החצי הגדול בצורת האות	אֲנַפֵּץ לְכַפִּיר בִּיף צוֹרֵת
(ו) יתן לאחד להחביא	אֶלּוֹאוּ (ו) יֵאֱעִטִיה לְאוֹאֵד
לצורך האפיקומן, והחצי	יִכְבִּיֵה לְאֶפִיקוֹמֵן וְנַפֵּץ
בצורת (ד) יחזירו בין	אֶתְאֲנִי בִיף צוֹרֵת דְּאֵלֵת
שתי המצות הנותרות.	(ד) יִרְדּוּ בֵּין זֵז לְפִטְאִיר.

מאמר זוהר פרשת בא דף מ' ע"ב ותרגומו

מה טוב ומה נעים ללמוד קודם ההגדה מאמר של הזוהר הקדוש לעורר את האהבה ואת השמחה להידבק ביוצרנו יתברך וכך כתב החי"ל ז"ל שכתב דהכי אמר מר ה' באר מים ז"ל שצריך ללמוד אותו בעת ובעונה הזאת ושכך העתיקו הוא ז"ל כדי שיהא אצל עיץ רוג'ל ע"ש.

פְּקוּדָא בְּתַר דָּא לְסַפֵּר
בְּשִׁבְחָא דִּי צִיּוֹת מְצָרִים.

המצוה שלאחריה
היא, לספר בשבח
יציאת מצרים.

שהיא חובה על האדם
לספר בשבח ההוא
לעולם, וכך העמדנו:
כל אדם המספר
ביציאת מצרים ושמח
בסיפור זה בשמחה,
מזומן הוא לשמוח
עם השכינה לעולם
הבא, שהיא השמחה
העולה על כולנה, כי
זה הוא אדם השמח
באדונו, והקב"ה שמח
בסיפור זה.

באותה שעה, מכנס
הקב"ה כל הפמליא
שלו ואומר להם, לכו
ושמעו ספור השבח
שלי שמספרים
ושמחים בגאולתי, אזי

דְּאִיהוּ חַיְבָא עַל בַּר נֶשׁ
לְאַשְׁתַּעֵי בְּהַאי שְׁבַחָא
לְעֵלְמִין הַכִּי אֹקִימָנָא כָּל
בַּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֵי בִּי צִיּוֹת
מְצָרִים. וּבְהַהוּא סְפוּר חֲדָי
בְּחֻדּוּא זְמִין אִיהוּ לְמַחְדֵי
בְּשִׁכְיִנְתָּא לְעֵלְמָא דְּאִתִּי
דְּהוּא חֲדוּ מִכְּלָא. דְּהַאי
אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּחֲדָי בְּמַרְיָה.
וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדָי
בְּהַהוּא סְפוּר.

בֵּיה שְׁעֵתָא פְּנִישׁ קֻדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמַלְיָא
דִּילֵיהּ. וְאָמַר לוֹן זִילוּ
וְשִׁמְעוּ סְפוּרָא דְּשִׁבְחָא דִּילֵי
דְּקָא מִשְׁתַּעוּ בְּנִי. וְחֲדָאן

מתכנסין כולם, באים ומתחברים עם בני ישראל, ושומעים סיפור השבח של ישראל השמחים בשמחת הגאולה של רבונם.

בתוך כך באים ומודים להקב"ה על כל אלו הניסים והגבורות, ומשבחים אותו על העם הקדוש שיש לו בעולם, ששמחין בשמחת הגאולה של רבונם. אזי נתוספו חיל וגבורה למעלה, וישראל בסיפור זה נותנים חייל לאדונם, כמלך שנוספים לו חיל וגבורה בעת שמשבחין גבורתו ומודים לו, וכולם יראים מפניו וכבודו עולה על הכל. משום כך יש להלל ולספר בסיפור זה כמו שלמדנו:

בְּפוּרְקָנִי כְּדִין כְּלֵהוּ
 מִתְּכַנְשֵׁין וְאֶתֵּיין וּמִתְּחַבְּרִין
 בְּהַדְיָיהוּ דְיִשְׂרָאֵל. וְשִׁמְעוּ
 סְפוּרָא דְשִׁבְחָא דְקָא חֲדָאן
 בְּחֻדּוּה דְפוּרְקָנָא דְמֵאֲרִיֵּהוּן.
 כְּדִין אֶתֵּיין וְאוּדִין לֵיה
 לְקֻדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא עַל כָּל
 אֵינּוֹן נִיסִין וְגִבּוּרִין. וְאוּדָאן
 לֵיה עַל עַמָּא קְדִישָׁא דְאִית
 לֵיה בְּאַרְעָא. דְחֲדָאן בְּחֻדּוּא
 דְפוּרְקָנָא דְמֵאֲרִיֵּהוּן. כְּדִין
 אֶתּוּסְפֵי לֵיה חֵילָא וְגִבּוּרְתָא
 לְעֵילָא. וְיִשְׂרָאֵל בְּהָהוּא
 סְפוּרָא יְהִי חֵילָא
 לְמֵאֲרִיֵּהוּן כְּמִלְכָּא דְאֶתּוּסְפֵי
 חֵילָא וְגִבּוּרְתָא כְּדִ מְשִׁבְחִין
 גְּבוּרְתֵיהּ וְאוּדִין לֵיה. וְכֵלֵהוּ
 דְחֵלִין מְקַמֵּיהּ וְאַסְתִּילֵק
 יְקָרִיהּ עַל כְּלֵהוּ וּבְגִין כְּדִ
 אִית לְשִׁבְחָא וְלֵאשְׁתַּעֵי
 בְּסְפוּרָא דָא כְּמָה דְאֶתְמַר:

הגדה של פסח

הגדה בפתרון (תרגום) ערבי.

מגיד

יכוון לקיים מצוות עשה דאורייתא לספר בניסי מצרים
בליל פסח ונהגו שכל המסובים משתתפים בקריאת
ההגדה, כאשר כל אחד קורא קטע, מילה במילה
ובנעימה מיוחדת, וכשמגיע לסיום הקטע, מצטרפים
אליו כל המסובים.

קודם ההגדה יאמר

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְשְׂבִינְתִּיה
בְּדַחֲלִילוּ וְרַחֲמִימוּ וְרַחֲמִימוּ וְדַחֲלִילוּ לְיַחְדָּא שֵׁם
י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
הֲרִינִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקִים מְצוֹת עֲשֵׂה מִן
הַתּוֹרָה לְסִפּוֹר בְּיַצִּיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יָצָאתָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֶבְדִים" וּכְתִיב
"וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ, בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בְּעִבּוֹר
זֶה, עָשָׂה יְהוָה לִי בְּיַצִּיאַתִּי מִמִּצְרַיִם". וְהִיא
קְרִיאַת הַהִגָּדָה עַל כּוֹס שְׁנֵי לְתַקּוֹן אֶת

שָׂרְשָׁהּ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעַם אֲדָנִי
 אֲלֵהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהּ. יִהְיוּ לְרַצּוֹן אֲמָרֵי פִי
 וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

יָקִים אֲסֵאבָּאת אֵלַי פִּיהָ	יִגְבִּיחַ הַקְּעָרָה שְׁבַח
לְפִטְאֵינִיר וְגִירוֹ וַיְקוּל הָא	הַמְצוֹת וְהַשָּׂאֵר וַיֹּאמֶר
לְחֵמָא וְכוּ' וּסְתָאנְסוּ	בְּבֵהִילוֹ וְהָא לְחֵמָא וְכוּ'
יְדוּרוּחָה עֲלָא רוּץ	וְנִהְגוּ לְסוּבְבָה עַל רֵאשֵׁי
לְפֵאמְלוּיָא:	הַמְסוּבִין:

יאמר ההגדה בלחצה וקמחה רבה

בְּבֵהִילוֹ יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם ג' פעמים

בִּסְטֵעֵגִיל אֲטֵלְעָנָה מִן מִצְרַיִם ג' מדראת

א. הָא לְחֵמָא עֲנִיָּא דִּי אֲכָלוּ
 אֲבֵהֲתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם.
 כָּל דְכָפִין יִיתִי וַיִּיכַל, כָּל דְצָרִיךְ
 יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה
 הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא
 הָכָא עַבְדֵּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה
 בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל בְּנֵי חוּרִין:

הָאֵד אֲטַעַם צְעִיף. אֵלֵדִי כָּאֵלוּ אֲבֵאִינָא פִי
 אֶרֶץ מִצְרַיִם גְּמִיעַ אֲגִיֶּעָאן. יִגִּי וַיֵּאכַל.
 גְּמִיעַ לְמִצְטַחֵק. יִגִּי וַיַּעֲמֵל פֶּסַח. אֲסָנָא הֵנָּא.
 אֲסָנָא אֲגִ'אִיא. פִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲסָנָא הֵנָּא
 עֵבִיד. אֲסָנָא אֲגִ'אִיא. פִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְלֵאד
 חָרָאָר:

מסלקין הקערה מן	יְקִים אֲסָאבָּאָת מִן
השולחן ומוזגין כוס שני	הַשְּׁלַחַן וַיִּמְלֵא לְפָאָס
ואחר כך אומרים "מה	אֲתָאֵנִי וַיְקוּל "מָה
נשתנה", ומצוה לתרגם	נִשְׁתַּנָּה" וְכוּ' וּמִצְוָה
לנשים כדי שיבינו שהיא	יִשְׂרָח לְהַגְדָּה לְנִסָּא
מצוה עליהן בקריאת	בָּאֵשׁ יִפְהַמּוּ אֵלֵדִי
ההגדה, ובעל הבית	מְלִזּוּם עַלִּיהוּם יִתְצַנְתּוּ
ישמור שלא ידברו	לְהַגְדָּה וַיִּפּוֹן אֲרָאֵג'ל
דברים בטלים ולא	יִרְדֵּ בָּאֵלוּ עַלִּיהוּם מִן
יירדמו.	אֲדִוּוּא וּמִן אֲנַעַאָס.

ב. מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל
 הַלֵּילוֹת? שְׁבֻכָּל הַלֵּילוֹת אֵין
 אָנוּ מְטַבְּלִין אֲפִילוּ פַּעַם אַחַת -
 וְהַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פַּעַמִּים.
 שְׁבֻכָּל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֲמִץ

או מצה, והלילה הזה - פלו
 מצה. שבכל הלילות אנו
 אוכלין שאר ירקות - והלילה
 הזה מרור. שבכל הלילות אנו
 אוכלין ושותין בין יושבין ובין
 מסבין, והלילה הזה פלנו

מסבין:

האש למענא תבדלת אלילא האדי. מן
 ג'מיע אלויאלי אלדי פי ג'מיע
 אלויאלי. לים אחנאן נג'צו חתא מרדא
 וחדא. ואלילא האדי זוז מריר. אלדי פי ג'מיע
 אלויאלי. אחנאן נאפלו כמיר או פטיר.
 ואלילא האדי פלו פטיר. אלדי פי ג'מיע
 אלויאלי. אחנאן נאפלו באקי אלכדרא.
 ואלילא האדי מרור. אלדי פי ג'מיע
 אלויאלי. אחנאן נאפלו ונשרבו סווא קאעדין
 סווא מתכין. ואלילא האדי פולנא מתכין:

מחזירין את הקערה
לשולחן ואומרים "עבדים"
וכו' ותהיינה המצות
מגולות בשעה שקוראים
את ההגדה:

יִרְדּוּ אֶסְאֶפֶת עַל
הַשְּׁלַחַן וַיְקוּלוּ "עֲבָדִים"
וְכֹו' וַיְכַוְנוּ לַפְּטָאִיר
מִכְּשׁוּפִין וְקַת קְרֵאִית
לְהַגְדָּה:

ג. עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם,
וַיֹּצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד
חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָהּ. וְאֱלֹהֵינוּ לֹא
הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, עַדִּין אָנוּ
וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ
לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וְאֶפִּילוּ כִּלְנוּ
חֲכָמִים, כִּלְנוּ נְבוֹנִים, כִּלְנוּ
יֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מְצוּהָ עָלֵינוּ
לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכֹל
הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
הָרִי זֶה מְשַׁבַּח:

עֶבֶיד כּוֹנְנָא לְפַרְעָה פִי מְצַר. וּכְרַגְנָא אֵלֵלָה
 אֵילָהֵנָא מִן תָּם. בְּיַד שְׂדִידָא וּבְדַרְע
 מִמְדוּדָא. וַיֵּאלוּפָאן לִיס כְּרַג' אֵלִמְקַדָּס
 מִבְּאֲרֵךְ הוּא אֲבֵאֵינָא מִן מְצַר. לְדַלְחִין
 אַחְנָאן וּוּלְאֲדָנָא וּוּלְאֲד וּלְאֲדָנָא מְסַתְכְּדָמִין
 כּוֹנְנָא לְפַרְעָה פִי מְצַר. וַחֲתָא יֵאלוּפָאן כּוּלְנָא
 עֵאלְמִין כּוּלְנָא פְּהֵמִין כּוּלְנָא עֵארְפִין
 אֲשֶׁרִיעָא. וַצֵּאֵיִיא עֵלִינָא לְנִצְקַתָּן פִי כְרוּג'
 מְצַר. וְגִמִיע לְמַכְתֵּר לִיצְקַתָּן פִי כְרוּג' מְצַר.

הוּדָא הָאֲדָא מְשִׁבּוּר:

ד. מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
 יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶזְרִיָּה
 וְרַבִּי עֶקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שְׁהִיוּ
 מְסַבִּין בְּבְנֵי בְרַק, וְהִיוּ מְסַפְּרִים
 בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה
 עַד שָׁבְאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ
 לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת
 שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית:

גִּדְרָא מַעֲשָׂה פִּי רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.
 וְרַבִּי אֶלְעָזָר וְלֶדְ עֶזְרִיָּה. וְרַבִּי עֲקִיבָא
 וְרַבִּי טַרְפוֹן אֶלְדֵי כְּאֵנוּ מִתְּכַיִּין פִּי בְּנֵי בְּרַק.
 וּכְאֵנוּ יִצְתַּקְצוּ פִּי כְּרוּגֵי מְצַר טוֹל דִּיךְ אֶלְיָלָא.
 חֲתָא אֶלְדֵי גִ'אָוּ תְּלָא מִיְדֵהוּם וְקָאלוּ לְהוּם.
 יָא סִי'אֲדָנָא. וְצַל וְקַתְּ קֶרְאִית שְׁמַע מְתַע
 אֶצְבָּאח:

ה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶזְרִיָּה:
 הָרִי אָנִי כֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה,
 וְלֹא זָכִיתִי שְׁתֵּאמֵר יִצְיָאת
 מִצְרַיִם בַּלַּיְלוֹת עַד שְׁדַרְשָׁה בֶּן
 זוֹמָא: שְׁנֵאמַר, לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת
 יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ, יְמֵי חַיֶּיךָ - הַיָּמִים, כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ - הַלַּיְלוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:
 יְמֵי חַיֶּיךָ - הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ - לְהַבִּיא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ:

קאל רבי אלעזר ולד עזריה הודא אנא
 כוולד סבעין סנא. וליס זבית אלדי
 יתוקאל כרוג' מצר פלייאלי. חתא אלדי
 דרשהא ולד זומא. אלדי קאל לפסוק. לסב
 תפתבר נהאר כרוג' מן ארץ מצר טול
 אייאם חייאתך. אייאם חייאתך אלייאם. טול
 אייאם חייאתך אלייאלי. ולעאלמין יקולו.
 אייאם חייאתך אדנייא האדי. טול אייאם
 חייאתך ליגיבו לייאם למשיח:

ו. ברוך המקום, ברוך הוא.
 ברוך שנתן תורה לעמו
 ישראל, ברוך הוא. כנגד
 ארבעה בנים דברה תורה. אחד
 חכם, ואחד רשע, ואחד תם,
 ואחד שאינו יודע לשאל:

מבארך למקדס מבארך הוא. מבארך
 הוא. מבארך אלדי עטא
 אשריעא לקומו ישראל מבארך הוא.

קְבֹאלַת אַרְבָּעָה וּלְאֵד תְּכַלְמַת אֲשֶׁר־יֵעָא.
 וְאַחַד עָאִלִּם. וְאַחַד עָאִלִּם. וְאַחַד נְיִיא.
 וְאַחַד לִיס הוּא יַעֲרַף לִינְשָׁד:

ז. חֲכָם מָה הוּא אֹמֵר? מָה
 הַעֲדוֹת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים
 אֲשֶׁר עָוָה יי אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם? אַף
 אֶתָּה אָמֹר לוֹ כְּהַלְכוֹת הַפֶּסַח:
 אֵין מִפְּטִירִין אַחֵר הַפֶּסַח

אַפִּיקוֹמֵן:

עָאִלִּם הָאֵשׁ הוּא יְקוּל? הָאֵשׁ הַשְּׁהֲאֲדַת
 וְרַצוּמָאֵת וְלַחֲכוּמָאֵת אֱלֹדִי וְצֹאכּוּס
 אֱלֹלָה אֵילָהָנָא. חֲתָא אַנְתָּ תְּקוּל לוֹ כְּדִין
 לְפֶסַח. לִיס נְפַתְחוּ בְּאֵעַד לְפֶסַח אֶפְפֹּאכֵי:

ח. רְשָׁע מָה הוּא אֹמֵר? מָה
 הַעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם? לָכֶם –
 וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שְׁהוּצִיא אֶת עַצְמוֹ
 מִן הַכָּלָל כְּפֶר בְּעֶקֶר. אַף אֶתָּה

הַקְּהֵה אֶת שְׁנָיו וְאָמַר לוֹ:
 בְּעָבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּעֲאֲתִי
 מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לוֹ. וְאֵלֹהֵי הָיָה
 שֵׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל:

צֶאֱלֵם הָאֵשׁ הוּא יְקוּל? הָאֵשׁ לְכַדְמָא הָאֲדִי
 לְכּוּם. לְכּוּם וְלִים לוֹ. וְלִקְדֵי אֲלֵדִי
 כְּרַגִּי רוּחוֹ מִן אֲגִמְלָא. כְּפַר פְּלֵהָאֲצֵל. חֲתָא
 אֲנִת דְּרַרְץ סְנִיָּה וְקוּל לוֹ. בְּסַב הָאֲדָא צְנָאע
 אֲלֵלָה לִי פִי כְּרוּגִי מִן מִצְרַיִם. לִי וְלִים לוֹ.
 וַיֵּאֲלוּבְאֵן כְּאֵן תִּם, לִים כְּאֵן יִפְתָּךְ:

ט. תָּם מָה הוּא אֹמֵר? מָה זֹאת?
 וְאֲמַרְתָּ אֵלָיו: בְּחֹזֶק יָד
 הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם, מִבֵּית
 עֲבָדִים:

נִיֵּיא הָאֵשׁ הוּא יְקוּל? הָאֵשׁ הָאֲדָא? וְתִקוּל
 אֵילִיָּה. בְּשִׁדְתַי יָד כְּרַגִּינָא אֲלֵלָה מִן
 מִצְרַיִם מִן בֵּית לְעַבְדֵי יֵיא:

י. וְשֵׂאִינוּ יוֹדַע לְשֶׂאל - אֶת־
 פֶּתַח לוֹ, שְׁנֵאמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ
 בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֵבוֹר זֶה
 עָשָׂה יי לי בְּעֵצְתִי מִמִּצְרַיִם. יְכוּל
 מֵרֵאשׁ חֲדָשׁ, תִּלְמוּד לֹמֵר בַּיּוֹם
 הַהוּא, אִי בַּיּוֹם הַהוּא יְכוּל מִבְּעוֹד
 יוֹם, תִּלְמוּד לֹמֵר בְּעֵבוֹר זֶה -
 בְּעֵבוֹר זֶה לֹא אִמְרָתִי אֶלָּא בְּשַׁעֲה
 שְׂמִיטָה וּמְרוֹר מוֹנַחִים לְפָנֶיךָ:

וְאֵלֶי לִים הוּא יַעֲרַף לִינְשׁוּד. אַנְתָּ תִבְדָּא
 לוֹ. אֵלֶי קֹאֵל לְפִסּוּק. וְתִכְבֵּר
 לוֹוֹלְדֶךָ. פִּי דְאֵךְ הִנְהָאֵר קֹאִיִּלְאֵן. בְּסֵב
 הָאֵדָא צְנָאֵע אֵלְלָה לִי פִי כְרוּגִי מִן מִצְרַ.
 יְקוּוֹא מִן רֹאֵן אֵשְׁהֵר. אֵתְעֵלִם וְתִקוּל פִּי דְאֵךְ
 אֵנְהָאֵר. אִי פִי דְאֵךְ אֵנְהָאֵר. יְקוּוֹא מִן
 עֲשִׂיִּאת אֵנְהָאֵר. אֵתְעֵלִם וְתִקוּל בְּסֵב
 הָאֵדָא. בְּסֵב הָאֵדָא לִים קוּלָת. אֵלָּא פְּסֵאֵעָא
 אֵלֶי לְפִטִּיר וְלִמְרִיר מַחְטוּטִין קְדָאֵמְךָ:

יֵאָמֵר מִתְחִלָּה עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה
 הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁיו קָרְבָנוּ
 הַמָּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ, שְׁנֹאֹמֵר:
 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם, כֹּה
 אָמַר יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֵבֶר
 הִנָּה־ר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם,
 תֵּרַח אָבִי אֲבָרָהָם וְאָבִי נָחוֹר,
 וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאַתָּה
 אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר
 הִנָּה־ר וְאוֹלָךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ
 כְּנָעַן, וְאַרְבֶּה אֶת זֶרְעוֹ וְאַתָּן לוֹ
 אֶת יִצְחָק, וְאַתָּן לְיִצְחָק אֶת
 יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו. וְאַתָּן לְעֵשָׂו אֶת
 הַר שְׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב
 וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרַיִם:

מִן אֱלוֹלָא עֶאבְדִין עֶבְאָדָה אַגְנֵבִיא כְּאֵנוּ
 אֶבְאִינָא. וְדִלְחִין קֶרְבָּנָא לְמִקְדָּס
 מִבְּאַרְךָ הוּוּא לְעֶבְאֲדָתוּ. אֱלֹדֵי קָאל לְפָסוּק.
 וְקָאל יְהוֹשֻׁעַ לְגִ'מִיעַ לְקוּם. הָאִיִּדָא קָאל
 אֱלֵלָה אֵילָאָה יִשְׂרָאֵל. פִּי מְזָאז לְוֹאֵד זִלְסוּ
 אֶבְאִיכּוּם מִן דְּוֹאָם. תֶּרַח אִיבִי אֶבְרָהָם.
 וְאִיבִי נְחֹר וְעֶבְדוּ מְעֶאבִיד אוּכְרִין. וְכִדִּית
 אוּבּוּכֶם אֶבְרָהָם מִן מְזָאז לְוֹאֵד. וּמְשִׁיתוּ פִי
 גִ'מִיעַ אֲרִץ כְּנַעַן. וּכְתַרְתָּ נִסְלוּ. וְעֵטִית לֹ
 יִצְחָק. וְעֵטִית לְיִצְחָק יַעֲקֹב וְעָשׂוּ. וְעֵטִית
 לְעָשׂוּ גִ'בֵּל שְׁעִיר לְיִזְוֹרְתוּ. וְיַעֲקֹב וּלְאָדוּ נִזְלוּ
 לְמִצְרָ:

ראיתי לכתוב כאן מעשה של אברהם אבינו ע"ה
 שנוהגים לאומרו בעיר ג'רבה יע"א אחר פסקא זו בלשון
 ערבי והוא מעניין מה שקדם בעבר הנהר ישבו אבותיכם
 וגו' ויעבידו וגו' ואקח את אביכם וגו' שהכוונה דבעבר
 הנהר נשתקעו באמונות כוזבות באנשי הארץ ההיא
 ובחסדו יתברך לקח מביניהם את אברהם אבינו ע"ה
 שלא יהא נמשך לאחרים כמו שכתב המצודות. עיין שם.
 וגם שעיקר מה שנתקנה פסקא זו לאומרה בליל פסח
 הוא להודיע דעל ידי מעשיו הטובים של אברהם אבינו
 ע"ה נתן לנו את הארץ ועל ידי המתנה אמר לו במה אדע
 ועל זה נגזר על בניו גלות מצרים וכמו שכתב הכלבו
 והא"ה. עיין שם.

ובכן מה נאה לספר מעשה זה בלשון ערבי כדי להבין
הטף והנשים אשר לא ידעו ספר דעל ידי זה מתפרסם
יותר ועל דרך שכתבו התוספות בפרק "הקורא עומד" דף
כ"ד דמתרגמינן הפטרות של פסח ועצרת כדי לפרסם
הנס. עיין שם.

וּתְקוּל לֹו יֵא בְּנֵי מִן אֲוֹלָא פֶּאנוּ אֲוֹאִיִּלְנָא
עֲאבְדִין לְאֶצְנָאם וּלְאוֹתָן. לָאן קָאלוּ
לְחַכְמִים זְכָרָם לְבִרְכָה. פִּי אֵיִיאָם אָנוּשׁ. גִּלְדוּ
אָנָאס גִּלְדוּ אֵן עֵצִים. וּצְאָרוּ יַעֲבֹדוּ עֲבוּדָה
זָרָה. וַיַּעֲבֹדוּ לְכוּאֲכַב וּלְפִלוּךְ. וַעֲמְלוּ לְהוּם
בִּיּוֹת. וַעֲמְלוּ פִּיהוּם תְּצוּיֶרֶת מִן לְכֶשֶׁב וּמִן
לְחֶגֶר וּמִן פֶּצָא וּדְהָב. חֲתָא צְאָרֶת גִּמְיַע
אָנָאס. תְּגִי וַתִּסְתַּמָּאע וַיִּזְסְדוּ לְדוּךְ לְמַעֲאבְד
וַיִּקְוִלוּ הָאֵד הַצּוּרָה תִּפְעֵל לְכִיר וַיִּשְׂר. פִּלְמָן
טְאָלֶת לְמִדָּא וַטְאָלֶת לְאֵיִיאָם. וַנְתָסָא אָסֶס
אַלְלָה מִן אֶפְאֶמְהוּם. וְלֵא בְקָא חַד יַעֲרַף
אַלְלָה תוּעֵאֲלָא. חֲתָא גִיא אֲבִרְהָם אָבִינוּ
עֲלִיהֵ אֶסְלָאָם. וַעֲלָם אָנָאס עֲבָאֲדַת אֲלָלָה
וַתּוּחִידוּ. בָּאָן קָאלוּ לְחַכְמִים זְכָרָם לְבִרְכָה.
וְקַת אֵן תְּוֹוֹאֲלֵד אֲבִרְהָם אָבִינוּ עֲלִיהֵ
אַסְלָאָם. רָאוּ לְמִסְתַּנְגִּמִין חֲתָא קָאָם פּוֹכֵב
וְאַחַד. וּבִלַּע תִּלְתָּ בְּוֹאֲכַב. מִשְׁאוּ לְעַנְד
נְמֵרוּד הַצִּלְטָאָן. וְקָאלוּ לֹו יֵא מוּלְאָנָא. נְזָאֵד

הַסַּאעָא וְלֵד עֵנְדַּ תְּרַח. וְרִינָא עֵגִיב אֵן עֵצִים.
פִּי אַסְמָא. וּפִי אַנְגִּ'וּס. חֲתָא קָאס פּוֹכֵב וְאַחַד
וּבְלַע תְּלַת בְּוּוּאֵכֵב. וְאַחְנָא עֶאדְרָפִין יָא
מוֹלָאנָא. אַנְהוּ הָאד לְוֹלְדֵי יִכְרַב לְמַלְךְ וַיִּפְסַד
הַדִּין. בְּעַת נְמֵרוּד אֹרְא תְּרַח. וְקָאל לוֹ יָא
תְּרַח. אֵיִיִּאךְ תְּבִיעַ לִי וְלִדְךָ בְּאַלְף דְּהַב
וְהָאֵת נְקַתְלוּהּ. קָאל לוֹ תְּרַח יָא מוֹלָאִי.
נְמַתַּל לְךָ מַתַּל פִּי הָאָדָא. מַתַּל לְחֶצְאֵן אֱלֹדִי
קָאלוּ לוֹ אַנָּאס. נְעֻטְיוּוֹךְ קְפִיז שְׁעִיר. וְהָאֵת
נְקַטְעוּ רָאֲצָךְ. קָאל לְהוּם לְחֶצְאֵן. יָא חֲמַק.
אִידָא קְטַעְתּוּ רָאֲצִי מִן יַאֲפֵל אֲשַׁעִיר. בְּדָאֲלֵךְ
אַנָּא. אִידָא קְתַלְתּוּ וְלִדִּי הָאֲשׁ יִנְפַעְנִי אֲלֵךְ
דְּהַב. קָאלוּלוּ יָא מְבַאֲרֵךְ לְחָאֵל. הָאָדָא יְמוֹת
וְתוֹלֵד וְלֵד אַכּוּר גִּירוּ. קָאל לְהוּם אַנָּא מָא
נְעַרְף נוֹלֵד גִּירוּ אִוּ מָא נוֹלֵד. פְּלִמֵן רָאוּוּה שְׁד
עֵלָא וְלִדּוּ. סִכְתּוּ וּכְלָאוּוּה. חֲתָא כְּבֵר אֲבֵרְהֵם
אַבִּינוּ עֲלֵיהּ אַסְלָאִם. וְצָאֵר וְלֵד תְּלַת סְנִין.
וְצָאֵר יְתַמְיִז פִּי עֲלָמוּ. פִּי אַסְמָא. פִּי אַנְגִּ'וּס.
וְרָא אַסְמָס תְּזַרְק מִן הַשְּׂרָק. וְתַגִּיב פְּלַגְרָב.
צֵן פִּי כְאֲטְרוּ. אֵן אַסְמָס הוּוֹא לְאִילָה. פְּלִמֵן
מִשָּׂא אַנְהָאֵר. וְזִרְקַת לְקַמֵּר וּלְכּוּוּאֵכֵב. צֵן פִּי
כְאֲטְרוּ. אֵן הוּם אֱלֹדִי כְלָקוּ אַדְנִיִּיא פְּלִמֵן

צָבַח אֶצְבָּאֵת. וּזְרַקְתָּ אֶסְמִים. קָאֵל עֲלֵיהּ
אֶסְלָאִים. דְּלַחֲזִין תַּחֲקַק עֲנָדֵי אָן הוּם מְכְלוּקִין
מִתְלֵי. וְלַהּוּם אֵילָה יִמְשִׁיהוּם כִּיף יְרִיד. פְּלִמָּן
הוּוּא יִתְחַדַּת מְעָא עֵקְלוּ. תְּגִילָא עֲלֵיהּ הֲרַב
צְבַחְתָּאֲנוּ. וְקָאֵל לוּ יָא אֲבָרְהָם. מְאֵלְךָ תִּתְמַיִז
פִּי עֲלִמְךָ. פִּי אֶסְמָא. פִּי אֲנִגְזִים. אֲנָא הוּוּא
אֵלְדֵי כְּלִקְתָּךְ וְכְלִקְתָּהוּם וְכְלִקְתָּ גִ'מִיע
אֶסְמָאוּת וְלֶאֱרָאֲצִי. פִּי דְאֵלְךָ אֶסְאֵעָא.
מְשָׂא אֲבָרְהָם לְעֵנַד אֹבּוּהָ. וְקָאֵל לוּ יָא אֵיבִי.
נְחַב תְּכַבְּרֵנִי הָאֲשָׁכּוֹן אֵלְדֵי כְּלִק אֲדִנְיָא.
קָאֵל לוּ יָא בְּנִי. תְּמָא מְעָאֲבַד עֲנָדֵי פְּלִבִית.
הוּם אֵלְדֵי כְּלִקוּ אֲדִנְיָא. קָאֵל לוּ יָא אֵיבִי.
נְחַב תְּוֹרִיָהוּם לִי. בְּאֵשׁ נִקְרַב לְהוּם קִרְבָּן.
אֵיִיאָךְ יִרְצָאוּ עֲנִי. תִּם דְּכְלוּ אֹבּוּהָ לְבִית
מְלִיָּאֲנָא שִׁי כְּשֵׁב שִׁי חֲגִיר וְשִׁי פְּצָא וְדֵהֵב תִּם
מְשָׂא לְעֵנַד אֲמוּ. וְקָאֵל לְהָא יָא אֲמוּ. קוּמִי
צְנַעִי לִי מְעִישָׂא טִיבָא. נִקְרַבְהָא לְדוּךְ
לְמְעָאֲבַד. אֵיִיאָךְ יִרְצָאוּ עֲנִי. תִּם קָאֲמַת אֲמוּ
וְצְנַעַת לוּ מָא רָאֵד. וְקִדְּם לְהוּם לִיאֲכָלוּ וְלֹא
חַד מִנְהוּם מִד יָדוּ לִיאֲכָל קָאֵל עֲלֵיהּ אֶסְלָאִים.
דְּלַחֲזִין תַּחֲקַק עֲנָדֵי. אָן הוּוּא מָא יִרְאוּ וְלֹא
יִסְמְעוּ. כְּמִתְלַהּוּם יִכּוֹן פְּאֵעְלַהּוּם כְּאֵד אֲנָאֵר

וַחֲרָקוּהוּם. חֲתָא גֵּא אוּבוּה. וְצִאָּבְהוּם
 מִחֲרוּקִין. קָאָל לוּ יָא בְּנִי. הָאֵשׁ הָאֵד לְעִמְלָא
 אֱלֹדֵי עִמְלַת קָאָל לוּ יָא אִיבִי. אָנָּא מָא
 עִמְלַת שִׁי מִן הָאָדָא. אֱלָא הוּם יִתְכְּאֲצְמוּ
 עָלָא הִטְעָאם. וַחֲרָקוּ בְּעִצְהוּם בָּאֵעִין. קָאָל לוּ
 יָא חֲמֵק וָאֵשׁ הוּם יִתְבְּלְמוּ. אָו יִתְחַרְכוּ אָו
 יִפְעֵלוּ כִּיר אָו שֶׁר. חֲתָא תְּקוּל הָאֵד לְקוּל.
 קָאָל לוּ יָא אִיבִי. תְּסַמַּע וְדִנְךָ מָא פּוּמְךָ יְקוּל.
 אִידָא מָא פִּיהוּם לָא קְנוּא וּלְא גִבְרוּא. לָאֵשׁ
 תְּעַבְדוּהוּם. וְתִתְרְכוּ לְאִילָה לְאֲצִלִי. אֱלֹדֵי
 כְּלֵאֲקִנִי וְכְלֵקְךָ וְכְלֵק גִּמִיעַ הַסְּמֵאוּאָת
 וְלֵאָרְאֲצִי. כִּיף סְמֵאֵעַ אוּבוּה כְּלֵאֲמוּ. רְפַעוּ
 לְעִנְדָּ נְמֵרוּד הַצִּלְטָאָן. קָאָל לוּ יָא מוּלָאִי.
 נְצַר מָא עֵמֶל בְּנִי לְיוּם. קָאָל נְמֵרוּד
 לְאֲבֵרְהֵם. הָאֵשׁ הָאֵד לְעִמְלָא אֱלֹדֵי עִמְלַת.
 קָאָל לוּ יָא מוּלָאִי. אָנָּא מָא עִמְלַת שִׁי מִן
 הָאָדָא. אֱלָא הוּם תְּכְּאֲצְמוּ עָלָא הִטְעָאם.
 וַחֲרָקוּ בְּעִצְהוּם בָּאֵעִין. קָאָל לוּ יָא חֲמֵק. וָאֵשׁ
 הוּם יִתְבְּלְמוּ אָו יִתְחַרְכוּ אָו יִפְעֵלוּ כִּיר אָו שֶׁר.
 חֲתָא תְּקוּל הָאֵד לְקוּל. קָאָל לוּ יָא מוּלָאִי.
 תְּסַמַּע וְדִנְךָ מָא פּוּמְךָ יְקוּל. אִידָא מָא פִּיהוּם
 לָא קְנוּא וּלְא גִבְרוּא לָאֵשׁ תְּעַבְדוּהוּם.

וּתְתַרְבוּ לְאֵילָה לְאֶצְלִי. אֵלֶי כְּלֻקְנֵי וּכְלֻקֹּת
 וּכְלֻק גִּמְיַע הַסְּמָאוֹת וּלְאֶרְאֲצֵי. קָאֵל נְמְרוּד
 לְאַבְרָהָם. אָנָּה הוּא אֵלֶי כְּלֻקְתָּךְ
 וּכְלֻקְתְּהוּם וּכְלֻקְתָּךְ גִּמְיַע הַסְּמָאוֹת
 וּלְאֶרְאֲצֵי. קָאֵל לוֹ יָא מוֹלָאֵי. אֲנָפְאֵן אַנְתִּין
 עֲלָא לְחַק. הָאֵמֵר לְסַמְס תְּזַרְק מִן לְגַרְבִּי
 וּתְגִיב פְּשָׁרְךָ. וּפְאֵן מָא עֲמַלְתָּ שִׁי מִן הָאֲדָא.
 לְאֵילָה אֵלֶי קִצְרְנִי עֲלָא מְעַאבְדָּךְ
 וְחֻרְקְתְּהוּם. יְקִצְרְנִי חֲתָא עֲלִיךְ וּנְחֻרְקְךָ פִי
 דְּאֵלְךָ הַסְּאֵעָא. קָאֵל נְמְרוּד לְעֲמַלְתְּנוּ.
 הָאֲדָא אֲנָפְאֵן כְּלִינְאָה חֵי פִדְנִיָּיא יְכַרֵּב לְמַלְךְ
 וַיִּפְסֵד הַדִּין. מָא אֵילְנָא אֵלָא נְחֻרְקוּהָ. כִּי
 חֻרְק לְמְעַאבְדֵּי. תַּם כְּאֲדוּ אֲבָרְהָם אוּבּוֹנָא
 עֲלִיהָ אֶסְלָאִם. וְרַמְאוּוּהָ פִי אַתּוֹן נָאר מוֹקְדָא.
 פְּתַגְלָא עֲלִיהָ הֵרֵב צוּבְחָאֲנוּ. וּכְלֻצוּ
 בְּפִרְאֲמֵתוֹ וּבְגִלְאֲלֵתוֹ. וּכְרַג' מִן תַּם סְאֵלִם.
 חֲתָא רָאֵת גִּמְיַע הַנְּאֵס עֲגִיב. וּבְקָא עֲלִיהָ
 הַסְּלָאִם. יַעֲלִם הַנְּאֵס עֲבָאֲדַת אֵלְלָה וּתּוֹחִידוּ.
 בְּאֵן קָאֵלוּ לְחַכְמִים זְכָרִם לְבִרְכָה. כְּאֵנַת
 יְאֻקוּתָא. מְעֻלְקָא פִי רְקִבַת אֲבָרְהָם אוּבּוֹנָא
 עֲלִיהָ אֶסְלָאִם. וּכְאֵנַת תְּצוּי מִן טְרַף הַדְּנִיָּיא.
 לְטְרַפְהָא. וְהָאֵד לְיְאֻקוּתָא הֵיא הַתּוֹחִיד.

אֱלֹדֵי כָּאֵן יִכְרַג' מִן חֶלְקוֹ. וַיַּעֲלֵם אֲנָאס
 עֲבָאֲדַת אֱלֹלָה וְתוֹחִידוֹ. וְהָיָא וְדִלִּיל וַיֹּאמֶר
 יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם. שְׂרַח דְּאֱלֹהִי. וְקָאֵל
 יְהוֹשֻׁעַ לְגִ'מִיעַ לְקוּם. הָאֵיידָא קָאֵל אֱלֹלָה
 אֵילָה יִשְׂרָאֵל. פִּי מְזָאז לְוָאֵד זֶלְסוּ
 אֲוֵאֵיִלְכּוּם. מִן אֲוֹלָא תֵרַח אֵיבִי אֲבָרְהָם.
 וְאֵיבִי נְחוֹר. וְעֵבְדוּ מְעֵאבִיד אֲוִכְרִין. וְצִטְפִּית
 לְאֲבָרְהָם מִן מְזָאז לְוָאֵד. וּמִשְׁשִׁיתוּ פִי גִ'מִיעַ
 אֲרִץ הַשָּׂאֵם. וּבִתְרַת נִסְלוּ. וְעֵטִית לוֹ יִצְחָק.
 וְעֵטִית לְיִצְחָק יַעֲקֹב וַיַּעֲשׂוּ. וְעֵטִית לְעֵשָׂו
 בְּלֵאֵד לְאֵסְרָא יֵרֵאֲתָא וַיַּעֲקֹב וּוְלֵאֵדוֹ הִבְטוּ
 לְמִצְרַיִם:

תרגום לעברית

ותאמר לו: הו בני, מקודם בתחילת ראשיתנו
 עבדנו לפסלים ולמזלות. ואמרו חכמינו זכרונם
 לברכה, בימי אנוש טעו האנשים טעות גדולה
 ועבדו עבודה זרה ועבדו לכוכבים ולפסלים ועשו
 להם בתים ובהם עשו פסלים מעצים מאבנים
 מכסף ומזהב. עד כדי כך שכל האנשים היו באים
 ושומעים ומשתחוים לפסלים האלה ואומרים זו
 הצורה תעשה טוב ורע. ארכו הזמנים וארכו

הימים, ונשכח שם ה' מפיהם, ולא היה מי שיכיר באלוהים הגדול. עד שבא אברהם אבינו עליו השלום, ולימד את האנשים עבודת ה' וייחודו. אמרו חכמינו זכרונם לברכה בזמן שנולד אברהם אבינו עליו השלום, ראו האצטגננין (חוזים בכוכבים) שהנה קם כוכב אחד ובלע שלושה כוכבים. הלכו אצל נמרוד המלך ואמרו לו: "אדוני המלך, נולד בשעה זו ילד אצל תרח וראינו פלא גדול בשמים ובכוכבים, שהנה קם כוכב אחד ובלע שלושה כוכבים, ואנחנו יודעים כב' מלכנו, שהילד הזה יחריב את המלך ויקלקל את הדת". שלח נמרוד לקרוא לתרח ואמר לו: "יא תרח, אולי תמכור לי את בנך באלף זהובים ותן לי להורגו", אמר לו תרח: "כב' המלך, אתן לך משל על זה, משל לסוס שאמרו לו האנשים ניתן לך שתי סלסלאות שעורה ותן לנו לערוף את ראשך, אמר להם הסוס, הו חמורים, אם תערפו את ראשי מי יאכל את השעורה? כך גם אני, אם תהרוג את בני מה יעזרו לי אלף זהובים?", אמרו לו: "מי שמסכים למצב זה, הילד ימות ואתה תוליד ילד אחר במקומו", אמר להם: "אני איני יודע אם יולד אחר או לא יולד". הרגישו בו שהוא מחזיק בבנו, שתקו ועזבוהו עד שגדל אברהם אבינו עליו השלום, ונהיה ילד בן שלוש שנים והיה בקי בלימוד דרכי השמים והכוכבים,

וראה השמש זורחת מן המזרח ושוקעת במערב,
 חשב בליבו, שהשמש היא אלוה. כשנגמר היום
 ויצאו הלבנה והכוכבים, חשב בליבו שהם בראו
 את העולם, אחר כך הפציע השחר וזרחה השמש,
 אמר עליו השלום: "עכשיו ברור לי שהם נבראים
 כמוני, ולהם אלוהים שמכוונם כרצונו", עוד הוא
 חוכך בדעתו ונגלה לו ה' יתברך ואמר לו: "יא
 אברהם, למה תתעייף בלימודך על השמיים
 וצבאם, אני הוא שבראתיך ובראתים, ובראתי
 את כל הרקיעים והארצות". באותה שעה הלך
 אברהם לאביו ואמר לו: "יא אבא, אני רוצה
 שתגיד לי מי ברא את העולם?", אמר לו: "יא
 בני, יש פסילים אצלי בבית, הם אלו שבראו את
 העולם", אמר לו אברהם: "יא אבי, אני רוצה
 שתראה לי אותם, כדי שאקריב להם קורבן, אולי
 יתרצו אצלי". הכניסו אביו, לבית מלא פסילים
 עשויים מעצים ועשויים אבנים וכסף וזהב". אחר
 כך הלך לאמו ואמר לה: "יא אמי, קומי ועשי לי
 אוכל טוב כדי להקריב לאותם פסילים, אולי
 יקבלו את מנחתי". מיד קמה אמו והכינה מה
 שביקש. הקריב לפניהם שיאכלו ואף אחד מהם
 לא הגיש את ידו לאכול. אמר אברהם עליו
 השלום: "עכשיו ברור לי שכל אחד מהם אינו
 רואה ואינו שומע, כמוהם יהיו עושיהם", לקח
 אש ושרפם. עד שבא אביו ומצאם שרופים, אמר

לו: "יא בני, מה המעשה הזה שעשית?" אמר
 לו: "יא אבי, אני לא עשיתי דבר מן הדבר הזה,
 אלא הם רבו ביניהם על האוכל ושרפו את
 עצמם". אמר לו: "יא חמור, וכי הם מדברים או
 זזים או יעשו טוב או רע, שאתה מספר לי
 סיפורים", אמר לו: "תשמע אוזנך מה שפיך
 מדבר, אם אין בהם לא כוח ולא גבורה למה
 אתה עובד אותם, ועוזב את האלוהים האמיתי,
 שהוא ברא אותי ואותך וברא כל הרקיעים
 והארצות." כששמע אביו את דבריו, לקחו אצל
 נמרוד המלך ואמר לו: "אדוני המלך, תראה מה
 שעשה בני היום", אמר נמרוד לאברהם: "מה
 המעשה שעשית?" אמר לו: "אדוני המלך, אני
 לא עשיתי כלום מזה, אלא הם רבו ביניהם על
 האוכל ושרפו את עצמם יחד", אמר לו: "יא
 חמור, וכי הם מדברים או זזים או יעשו טוב או
 רע, שאתה מספר לי סיפורים", אמר לו: "אדוני
 המלך, תשמע אוזנך מה שפיך מדבר, אם אין
 בהם לא כוח ולא גבורה למה אתה עובד אותם,
 ועוזב את האלוהים האמיתי, שהוא ברא אותי
 ואותך וברא כל הרקיעים והארצות." אמר
 נמרוד לאברהם אני הוא שבראתיך ובראתים
 ובראתי כל הרקיעים והארצות", אמר לו:
 "אדוני המלך, אם אתה מעל כל האמת, תן
 הוראה לשמש לזרוח מן המערב ושתשקע

במזרח, ואם לא עשית כלום מזה, האל שנתן לי כוח נגד פסילך ושרפתים, הוא ייתן לי כוח גם עליך ואשרופך". באותה שעה קרא נמרוד ליועציו ואמר: "זה אם נשאיירו חי בעולם יחריב את המלך ויקלקל את החוק, אין לנו אלא לשורפו, כמו ששרף את הפסילים". לקחו את אברהם אבינו עליו השלום, וזרקוהו בכבשן אש חזקה, נתגלה אליו ה' יתברך והצילו בחסדיו וברחמיו, ויצא משם בשלום, עד שראו כל האנשים את הפלא, וכך עליו השלום, התחיל מלמד את האנשים עבודת ה' וייחודו, אמרו חכמינו זכרונם לברכה, היה יהלום תלוי בצוואר אברהם אבינו עליו השלום, והיה מאיר מקצה העולם ועד קצהו, וזה היהלום הוא הייחוד שהיה יוצא מגרונו. והיה מלמד אנשים עבודת ה' וייחודו, וזהו שנאמר "ויאמר יהושע אל כל העם", תרגומו, ואמר יהושע לכל העם, וזה מה שאמר ה' אלוהי ישראל: בים סוף יצאו אנשיכם, מתחילה מימי תרח אבי אברהם ואבי נחור עבדו אלוהים אחרים, ולקחתי את אברהם מעבר הנהר והולכתיו בכל ארץ המזרח והרביתי אותו ונתתי לו את יצחק, ונתתי ליצחק את יעקב ואת עשיו, ונתתי לעשיו עיר אחרת ירושה ויעקב ובניו ירדו למצרים:

יב. בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ
 לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא.
 שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחֲשֵׁב אֶת
 הַקֵּץ, לַעֲשׂוֹת כַּמָּה שְׂאֵמֶר
 לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין
 הַבְּתָרִים, שְׁנֵאֵמֶר: וַיֹּאמֶר
 לְאַבְרָם, יָדַע תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה
 זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם.
 וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.
 וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן
 אֲנִי וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ
 גָּדוֹל:

מִבְּאֵרֶךְ חֶאפִּין תִּכְאֲלֵתוּ לְיִשְׂרָאֵל. מִבְּאֵרֶךְ
 הוּא. אֵלֵדִי לְמִקְדָּס מִבְּאֵרֶךְ הוּא
 חֶאסֵב אֲלֶחֶד. לְיִצְנָאֵע כַּמָּה אֵלֵדִי קֶאל
 לְאַבְרָהָם אוֹבוֹנָא בְּעֶאֱהֵד בֵּין לְמִפְאֲצֵל.

אֱלֹדֵי קָאָל לְפָסוּק. וְקָאָל לְאַבְרָם עֶרֶף
 תְּעֶרֶף לְאִיִּן גָּרִיב יְכוּן נְסַלְךָ פִּי אֲרִץ לִים
 לְהוּם. וַיְכַדְמוּהוּם וַיַּעֲדְבוּהוּם. אַרְבַּע מֵיִיאת
 סָנָא. וַאֲיָצָא אֱלֶקוּם אֱלֹדֵי יִסְתַּכְדְּמוּ בִיהֶם
 נַחֲבִם אָנָא. וּבְאֶעֱד דְּאֵלְךָ יְכַרְגִּיז בְּכֶסֶב כְּבִיר:

כשיאמר "היא שעמדה"	פיה יקול "היא שעמדה"
יאחו הכוס בידו ויכסה	ישד לפאס פי ידו ויגטי
המצות עד שיגיע	לפטאיר חתא ויצל
ל"מצילנו מידם"	למצילנו מידם:

יג. הִיא שְׁעֵמְדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ,
 שְׁלֵא אַחַד בְּלַבַּד עָמַד עָלֵינוּ
 לְכַלוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבַכְל דוֹר וְדוֹר
 עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְצִילָנוּ מִיָּדָם:

הִיא אֱלֹדֵי וְקַפְתָּ לְאַבְרָאִינָא וְלָנָא. אֱלֹדֵי לִים
 וְאַחַד בְּס וְאַקְף עָלֵינָא לְיִפְנֵינָא. אֲלֵא
 אֱלֹדֵי פִי כָּל גִּיל וְגִיל וְאַקְפִּין עָלֵינָא
 לְיִפְנֵינָא. וְלִמְקַדְס מְבַאֲרַךְ הוּא מְכַלְצָנָא
 מִן יְדֵיהוּם:

יִרְכִי אֶלְפָּאס מִן יְדוּ וַיִּבְשֶׁף לִפְטָאִיר.
 יִנַּח אֶת הַכּוֹס מִיָּדוֹ וַיִּגְלֶה הַמְצוֹת.

יֵד. יֵצֵא וְלִמַּד מֵה בִּקְשׁ לִבָּן
 הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לִיעֶקֶב
 אָבִינוּ. שִׁפְרָעָה לֹא גָזַר אֱלֹהִים עַל
 הַזְּכָרִים, וְלִבָּן בִּקְשׁ לַעֲקוֹר אֶת
 הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר: אֲרָמִי אֲבֹד אֲבִי,
 וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגַּר שָׁם בְּמֵתִי
 מֵעַט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל, עַצוֹם

וְרַב:

אֲכָרְג' וְתַעֲלֵם הָאֵשׁ פִּדְשׁ לִבָּן לְחִילִי. לִיִּצְנָאע
 לִיעֶקֶב אוֹבוֹנָא. אֱלֹדֵי פִרְעָה לִים
 קִטָּאע אֱלֹהִים עֲלֵא אֲדָבוּרָא. וְלִבָּן פִּדְשׁ לִיקְלַע
 אֱלִפּוֹל. אֱלֹדֵי קֵאל לְפִסּוּק. לְחִילִי חֵב לִיתְלַף
 אִיבִי. וְנִזְל לְמִצְרַיִם וְסִכְנַת תַּם בְּפִרְט קְלִיל וְצֵאָר
 תַּם לְקוּם כְּבִיר עַצִּים וּפְתִיר:

טו. וַיֵּרֶד מִצְרַיִם - אָנוּס עַל פִּי
 הַדְּבָר. וַיִּגַּר שָׁם - מִלִּמַּד

שְׁלֹא יֵרֵד לְהַשְׁתַּקֵּעַ, אֱלֹא לְגֹרֶשׁ
שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲהוֹ,
לְגֹרֶשׁ בְּאֶרֶץ בְּאֲנֹחִי, כִּי אֵין מְרַעָה
לְצִאֵן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כָבֵד
הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ
נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹן:

וְנִזְל לְמִצְרַיִם. מִגְּצֹב עָלָא קוּל אַנְבוּוּא. וְסִכְנ
תָּם. מְעַלְס אֱלֹדֵי לִיס נִזְל לִיתְאֲגִיר.
אֱלֹא לִיסְכֹן תָּם. אֱלֹדֵי קֹאֵל לְפִסּוּק. וְקֹאֵלוּ
אֶל פְּרַעֲהוֹ לְנִסְכְּנֵי פְלֹאֲרֵי גִינֵא. לֵאֲיִין לִיס
מְרַעָא לְלִגְנֵם אֱלֹדֵי לְעַבְדֶּיךָ. לֵאֲיִין קוּי אַגְזֹע
פִּי אֶרֶץ כְּנָעַן. וְדִלְחִין יִזְלִסוּ לְהֹן עַבְדֶּיךָ פִּי
אֶרֶץ גִּשְׁוֹן:

טז. בְּמַתִּי מִעַט כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר:
בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ
מִצְרַיִם, וְעַתָּה שְׁמַךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב:

בְּפֶרֶט קָלִיל כְּמֵא אֱלֹדֵי קָאֵל לְפֶסוּק.
 בְּסִבְעֵין נְפֶס נָזְלוּ אֲבֵאִיךָ לְמִצְרָ.
 וּדְלַחִין גְּעֵלְךָ אֱלֵלָה אֵילָהָךְ כְּפֹאֲכֵב אִסְמָא
 לְלַכְתָּרָא:

יז. וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גָדוֹל – מְלִמַּד
 שְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִים שֵׁם.
 לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר:
 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ
 וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד, וַתִּמְלֵא
 הָאָרֶץ אֹתָם:

וַיֵּצֵאֵר תַּם לְקוּם כְּבִיר. מְעֵלָם אֱלֹדֵי כְּאֵנוּ
 יִשְׂרָאֵל מִשְׁהוּרִין תַּם. לְקוּם כְּבִיר
 עֲצִים. כְּמֵא אֱלֹדֵי קָאֵל לְפֶסוּק. וְלֵאד יִשְׂרָאֵל
 תִּמְרוּ וּדְבוּ וּפְתָרוּ וַעֲצְמוּ בְּגִדָא גִדָא.
 וּמִתְלֵאת לְאָרֶץ מְנַהוּם:

חי. וְרַב – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר: וְאֶעֱבֹר
 עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסָסֵת

בְּדַמִּיךָ, וְאָמַר לְךָ בְּדַמִּיךָ חַיִּי,
 וְאָמַר לְךָ בְּדַמִּיךָ חַיִּי, רַבָּה
 בְּצַמַּח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ, וְתַרְבִּי
 וְתַגְדְּלִי וְתַבְאִי בַעֲדֵי עַדְיִים,
 שָׂדִים נִכְנָו וּשְׁעָרַי צִמַּח, וְאֶת

עֵרֶם וְעָרְיָה:

וּפְתַרְתִּי כִּמָּא אֵלָדִי קָאֵל לְפָסוּק. וְזוֹת עָלֶיךָ
 וּנְצַרְתֶּךָ מִתְמַרְגָּדָא פִּי דְמוּמְךָ.
 וְקִלְתָּ לְךָ פִּי דְמוּמְךָ עֵישִׁי. רַבּוּוּא בְּנִבְאָת
 אֲצִיעָא גִ'עֲלַתְךָ. וּפְתַרְתִּי וּפְבַרְתִּי וּגְיִתִּי
 בְּחִלֵּי אַזִּין. תְּדַיִיאַן מְהֵי וּשְׁעָרַי נָאִפְתָּ. וְאַנְתִּי
 עָרְיָאנָא וּמְכָשׁוּפָא:

יט. וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמְּצָרִים וַיַּעֲנוּנוּ,
 וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה.
 וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמְּצָרִים - כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר: הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן
 יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה

וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׁנֵאֵינוּ וְנִלְחַם
בְּנוֹ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ:

וְיִשְׂרוּ לָנָא לְמַצְרֵינִיּוֹן. וְעַדְבוֹנָא וְגַעְלוּ עֲלֵינוּ
כְּדָמָא צְעִיבָא: וְיִשְׂדוּ לָנָא לְמַצְרֵינִיּוֹן.
כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל לְפָסוּק. תְּעָאֵלוּ נְתַחֲאֵיִלוּ
לוֹ בְּרַבָּאֵת יִכְתֵּר וַיְכּוֹן לְאֵיִן תְּצַאדְפָּנָא
מְחֵאֲרָבָא. וַיִּנְזָאֵד אֵיִצָּא הוּא עָלָא מְכַאֲרֵהִינָא
וַיִּתְחַאֲרַב פִּינָא וַיִּסְעֵד מִן לְאָרֶץ:

כ. וַיַּעֲנוּנוּ – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר:
וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שְׂרֵי מַסִּים
לְמַעַן עַנּוּתוֹ בְּסִבְלָתָם. וַיִּכּוּ עָרֵי
מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה. אֵת פֶּתֶם וְאֵת

רַעְמִסִּים:

וְעַדְבוֹנָא כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל לְפָסוּק. וְגַעְלוּ
עֲלֵיהִי קַיִיאֵד אֲסִזְיִיא. לְסַב יַעְדְבוּהָ
בְּנִקְלָהוּם. וּבְנָא בְּלֵאֲדָאֵת מְכַאֲזוֹן לְפָרְעָה
פִּיתוּם וְרַעְמִסִּים:

כא. וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה -
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיַּעֲבִידוּ מִצְרַיִם
 אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּפָּרָה:

וְנַעֲלוּ עָלֵינוּ כְּדָמָא צְעִיבָא. כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל
 לְפָסוּק. וּכְדָמוּ מִצְרַיִמִּיּוֹן וּלְאֵד יִשְׂרָאֵל
 בְּצִאָּעֵב:

כב. וְנִצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ,
 וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוֹ, וַיֵּרָא
 אֶת עֲנִיָּנוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת
 לַחֲצֵנוּ. וְנִצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי
 אֲבֹתֵינוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי
 בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ
 מִצְרַיִם, וַיֵּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן
 הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם
 אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה:

וְצִלִּינָא לְאַלְלָהּ אֵילָה אָבֵאִינָא וּסְמָאע
 אֵלְלָהּ. צוֹתְנָא. וּנְצֵר צַעֲפָנָא
 וּשְׁקָאנָא וּצְגִ'טְנָא. וְצִלִּינָא לְאַלְלָהּ אֵילָה
 אָבֵאִינָא כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל לְפָסוּק. וּכְפָאן פִּי
 דוֹךְ אֱלֹאִיָּאס לְכַתְּאֵר. וּמָאֵת צִלְטָאן מְצֵר
 וְתַנְאֵהֶתוּ וּלְאֵד יִשְׂרָאֵל מִן לְכַדְמָא. וְעֵיִטוּ
 וְצַעֲדַת צְרִכְתְּהוּם לְאַלְלָהּ מִן לְכַדְמָא:

כג. וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלְנוּ - כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת
 נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
 בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק
 וְאֶת יַעֲקֹב:

וּסְמָאע אֵלְלָהּ צוֹתְנָא. כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל
 לְפָסוּק. וּסְמָאע אֵלְלָהּ צְרִכְתְּהוּם
 וּפְתָכֵר אֵלְלָהּ עֵאֵהֶדוּ. מְעָא אַבְרָהָם מְעָא
 יִצְחָק וּמְעָא יַעֲקֹב:

כד. וַיֵּרָא אֶת עֲנַיִנוּ - זו פְּרִישׁוֹת
 דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע
 אֱלֹהִים:

וַנִּצֵּר צַעֲפָנָא הָאֲדָא פְּרִיז טְרִיק לְאֶרֶץ כְּמָא
 אֱלֹדֵי קָאֵל לְפָסוּק. וַנִּצֵּר אֱלֹלָה וְלָאֵד
 יִשְׂרָאֵל וַחֲנֵן אֱלֹלָה:

כה. וְאֵת עַמְלָנוּ - אֵלוּ הַבָּנִים.
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּצֵאוּ פְּרַעְיָה
 לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד
 הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבַּת
 תַּחֲיוֹן:

וַשְׁקֵאנָא הָאֲדוֹן לִוְלָאֵד כְּמָא אֱלֹדֵי קָאֵל
 לְפָסוּק: וַיֵּצֵא פְּרַעְיָה לְגִמְיַע קוֹמוֹ
 קֵאִילָאֵן. גִּמְיַע לְוֹלָד לְמַתְוֹאֵלֵד לְנִיל
 תַּרְמִיזוּהָ. וְגִמְיַע לְבִנְתָּ תַעֲיִישׁוּ:

כּו. וְאֵת לַחֲצֵנוּ – זֶה הַדְּחַק, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם רָאִיתִי אֶת
 הַלַּחֵץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים
 אֹתָם:

וּטְגִטְנָא הָאֲדָא אֲטַגֵּט. כְּמָא אֲלֵדִי קָאל
 לְפָסוּק. וְאִיצָא נְצִרְתָּ אֲטַגֵּט אֲלֵדִי
 מִצְרַיִם לַחֲצֵי מִצְרַיִם:

כז. וַיֹּצִיאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד
 חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, וּבְמִרְא
 גְדֹלָה, וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם:
 וַיֹּצִיאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם – לֹא עַל
 יְדֵי מִלְּאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף,
 וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ,
 שֶׁנֶּאֱמַר: וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
 בַּלַּיְלָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה,
 וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה
 שְׁפָטִים. אֲנִי יי:

וּבְכַרְגֵּינָא אֱלֹהֵי מִן מִצְרַיִם. בְּיַד שְׂדֵידָא וּבְדַרְע
 מִמְדוּדָא וּבְמִכּוּף כְּבִיר וּבְהֵאֵיאת
 וּבְבִרְאֵהִין. וּבְכַרְגֵּינָא אֱלֹהֵי מִן מִצְרַיִם לִים עֵלָא
 יַדִּין מֶלֶךְ. וְלִים עֵלָא יַדִּין סַרְף. וְלִים עֵלָא יַדִּין
 מֶרְסוּל. אֱלֹהֵי לְמִקְדָּם מִבְּאֶרֶץ הוּא בּוֹקְאָרוֹ
 וּבְרוּחוֹ. אֱלֹהֵי קָאֵל לְפִסּוּק וּנְזוּז פִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם.
 פְּלִילָא הָאֲדִי וְנִדְרָב כָּל בְּכַר פִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם מִן
 אֲלֹנְסָאן וַחֲתָא לְבֵהֵמָה וּפִי גִמִיעַ מְעַאבִיד
 מִצְרֵינִין נְצַנְאֵעַ חֲבוּמָאֵת אֲנָא אֱלֹהֵי:

כח. וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם –
 אֲנִי וְלֹא מִלְאָךְ, וְהִכִּיתִי כָּל
 בְּכוֹר – אֲנִי וְלֹא שְׂרָף, וּבְכָל
 אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים –
 אֲנִי וְלֹא שְׁלִיחַ. אֲנִי יי – אֲנִי
 הוּא וְלֹא אַחֵר:

וּנְזוּז פִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָנָּה וְלֵאמֹר מִלֶּךְ. וּנְדָרְב כָּל
 בְּכֹר אָנָּה וְלֵאמֹר סֶרֶף. וּפִי גִמְיַע מְעֵאבִיד
 מִצְרַיִם וְנִזְנָא עֲבֹרָת אָנָּה וְלֵאמֹר מִרְסוּל.
 אָנָּה אֱלֹהִים אָנָּה הוּא וְלֵאמֹר אֶכְרִי:

כֵּן. בְּיַד חֲזָקָה – זֶה הַדְּבָר, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמָר: הִנֵּה יָד יְיָ הוֹיָה
 בְּמִקְנֵד אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה, בַּסּוּסִים,
 בַּחֲמֹרִים, בַּגְּמָלִים, בַּבְּקָר וּבַצֹּאן,
 דְּבַר כָּבֵד מְאֹד:

בְּיַד שְׂדֵיִדָּה הָאֲדָא לְפָנָא. כְּמָא אֱלֹדִי קָאֵל
 לְפָסוּק. הוּדָא דְרַבְתָּ אֱלֹהִים כְּאִיִּנָּה פִּי
 אֲמַא שִׁיךְ אֱלֹדִי פְעִיעָא פְלִכִיל פְּלַחְמִיר
 פְּגִמָּאֵל פְּלַבְקָר וּפְלַגְנָם פְּנָא קוּי גִדָּא:

כשיאמר 'ובזרוע נטויה',
 יאחזו כל אחד מן
 המסובין לפי תורו את
 הזרוע, יגביהו למעלה
 ויאמר:

בין יקול 'ובזרוע נטויה'
 וכו' יאכד פול ואחד מן
 נאס דארו בטריקו
 הדראע ויעליה לפוק
 ויקול:

ל. וּבִזְרַע נְטוּיָה – זו הַחֶרֶב, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר: וַחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה בִּידוֹ,
נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם:

וחוזרים על פסקה זו עבור כל אחד מבני הבית.

וּבִדְרַע מִמְדוּדָא. הָאֲדָא אָסִיף כְּמָא אֱלֹדִי
קָאֵל לְפָסוּק. וְסִיפּוֹ מִסְלוּלָא פִי יְהוּ
מִמְדוּדָא עֲלָא יְרוּשָׁלַיִם:

לא. וּבְמִזְרָא גְדוּל – זו גְלוּי
שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: אוֹ
הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבֵן לְקַחַת לוֹ גּוֹי
מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאֵתֵת
וּבְמוֹפְתִים, וּבְמִלְחָמָה וּבִיד
חֲזָקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה, וּבְמוֹרָאִים
גְּדוּלִים, כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יי
אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵינוּ:

וּבְמִכּוּף כְּבִיר. הָאֲדָא תְּכַשִּׁיף אֲשִׁכִּינָה. כְּמָא
אֱלֹדִי קָאֵל לְפָסוּק. הָאוּ יִמְחֹן אֱלֵלָה

לִיגִי לִיאֲכֹד לוֹ אוֹמָא מִן וְצֵט אוֹמָא.
 בְּתַמְחִינָאֵת בְּהַאיָאֵת וּבְבִרְאֵהִין וּבְמַחְאֲרָבָא
 וּבִיד שְׂדִידָא. וּבְדִרְע מְמִדוּדָא. וּבְמַכְאִיף
 כְּבָאֵר. כְּגִ'מִיע אֱלֹדִי צְנָאֵע לְכּוּס אֱלֵלָה
 אֵילָאֵהֶכּוּס פִּי מְצֵר לְחֻדְרֵתָךְ:

לב. וּבְאֵתוֹת - זֶה הַמָּטָה, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמֵר: וְאֵת הַמָּטָה הַזֶּה
 תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת
 הָאֵתוֹת:

וּבְהַאיָאֵת הָאֲדָא לְעֵצִי. כְּמָא אֱלֹדִי קָאֵל
 לְפִסּוּק. וּלְעֵצִי הָאֲדָא תֵּאֲכֹד פִּי
 יָדְךָ אֱלֹדִי תַצְנַע בֵּיהּ לְהַאיָאֵת:

כִּיף יוֹצֵל לְפִסְקָא הָאֲדִי וּבְמוֹפְתִים וְכו' יְגִיבוּ בְּחֻדְאָה
 מְאֵעוֹן מְכַצֵּר מִנּוּ טֵרֵף וּכְיָף יִפּוֹן מִתְאֵע שְׂקָאֵף חֲמֹר
 כִּיר וַיִּחְטֹו בְּחֻדְאָה פְּלוּטָא מִן גִּיר מָא יִשְׂדֵהוּלוּ חֹד
 וַיֵּאֲכֹד לְכָאֵס מִתְאֵע אֲשֶׁרֵאֵב אֱלֹי קָרָא עֲלֵיהּ לְהַגְדָּה
 וְתַמָּא סְטָאֵשׁ לְפִלְמָא אֱלֹדִי הוֹמָא "דָּם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת
 עֶשֶׂן" הָאֲדוֹן תִּלְאֵתָא וּכְדָאֵלְךָ עֶשֶׂר פְּלִמָּת אֱלֹי
 הוֹמָא "דָּם צְפֻרְדֵּעַ וְכו'" וְתִלַּת פְּלִמָּת אֱלֹדִי הוֹמָא

"דִּצְ"ךְ עֵד"שׁ בֵּאֲח"ב."

וּפִיף יִבְדָּא בָּאשׁ יִקְרָא הוּם פּוּל פְּלָמָא מְנַהוּם יִבְזָאע
 שׁוּיָא מִן אֲלֶפְאס פִּי וְצֵט לְמָאעוֹן אֵלֵי בְּחָדָא חֲתָא יִפְמְלוּ
 סְטָאשׁ לְפִלְמָא וּמִן בָּאעַד יִקִּים לְמָאעוֹן וַיִּבְזְעוּ פִּי מוֹצָאע
 אֲלֵדֵי מָא יִתְעַדָּא מִנּוּ חַד. וּמְלִיחַ אֵלֵי יִכְלִי שׁוּיָא שְׂרָאב
 פְּלָפָאס וַיִּזִּיר עָלֶיהָ בָּאשׁ יִשְׂרְבוּ לְפָאס אֲתָאנִי:

כשיגיע לפסקא זו ובמופתים וכו' מביאין לפניו כלי
 שבור – חסר מצד אחד מלא במים וטוב להיות מכלי חרס
 אדום ויקח הכוס של היין שיש לפניו, שקרא עליו
 ההגדה. ויעשה ג' שפיכות מן היין ומישהו אחר ישפוך
 כנגדו מן המים וזאת יעשה כשאומר "דם ואש ותימרות
 עשן" וכן יעשה י' שפיכות בעשר מכות וג' שפיכות ב"דצ"ך
 עד"ש באח"ב".

שך הכל ט"ז שפיכות כנגד שש עשרה פיות שיש בחרבו של
 הקב"ה הנקרא יו"הך שהוא מלאך הממונה על הנקמה והוא יוצא
 מסופי תיבות ד"כי מלאכיו יצוה לך" וכן מסופי תיבות ד"יי הנה
 אויביך יאבדו" וכן ראשי תיבות "ואת כל הרשעים ישמיד".
 וצריך להשאיר מהיין שבכוס ולא ישפכנו כולו. ויזהר
 שלא יהיה כלי זה ביד אשה כשעושה השפיכות.
 ובעשיית שפיכות הללו ישפוך מהכוס עצמה.

לג. וּבְמוֹפְתִים – זֶה הַדָּם, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר: וְנָתַתִּי מוֹפְתִים
 בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. יְטִיף טְפַח מְכוּס הַיַּיִן וְאַחַר
 יְטִיף מִן הַמַּיִם בְּאֶמִירַת דָּם וּבְאֶמִירַת וָאֵשׁ וּבְאֶמִירַת
 וְתִמְרוֹת עָשָׁן. דָּם וָאֵשׁ וְתִמְרוֹת עָשָׁן:

וּבִבְרָאָהֵינן הָאָדָא אָדָם. כְּמָא אֵלֵדֵי קָאֵל
לְפָסוּק. וּנְגַ'עַל בְּרָאָהֵינן פְּסָמָא

וּפְלֵאָרֵין. דָּם וּנְאָר וְעַמְדָּאן דְּכִבָּאן:

לד. דְּבַר אַחַר: בְּיַד חֲזָקָה -

שְׁתַּיִם, וּבְזֶרַע נְטוּיָה -

שְׁתַּיִם, וּבְמוֹרָא גְדֹל - שְׁתַּיִם,

וּבְאֵתוֹת - שְׁתַּיִם, וּבְמוֹפְתַיִם -

שְׁתַּיִם:

תְּפָסִיר אָכוּר. בְּיַד שְׁדִידָא תְנִין. וּבְדָרְאֵע

מְמַדוּדָא תְנִין. וּבְכוּף כְּבִיר תְנִין.

וּבְהֵאֵיאת תְנִין וּבְבְרָהֵינן תְנִין:

לה. אֵלוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת שְׁהֵבִיא

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל

הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלוּ הֵן: יְטִיף

טְפָה מִכּוֹס הַיַּיִן וְאַחַר יְטִיף מִן הַפִּימִים בְּאַמִּירַת כָּל

מִכָּה מִעֶשֶׂר הַמִּכּוֹת. דָּם, עֶפְרֹדֵעַ, כִּנּוּיִם,

עָרוֹב, דְּבַר, שְׁחִין, בָּרַד, אֲרָבָה,
חֲשֵׁד, מַפֵּת בְּכוֹרוֹת:

הָאֲדוֹן עֶשֶׂר דְּרָבָאת אֱלֹדֵי גֵ'אֲב לְמִקְדָּס
מִבְּאֲרֵךְ הוּוֹא עֵלָא לְמִצְרִינִיּוֹן פִּי
מִצֵּר. וְהָאֲדוֹן הוּס. דָּם. דְּפִאֲצָע. קָמַל. כְּלָט.
פְּנָא. קִרְחָ. בָּרַד. גֵּרָאֲד. צְלָאֲם. קִתִּיל
אֲבִאֲבֵר:

לו. רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה נוֹתֵן בָּהֶם

סִימָנִים: יִטִּיף טָפָה מִכּוֹס הַיַּיִן וְאַחַר

יִטִּיף מִן הַמַּיִם בְּאֲמִירַת דְּצ"ד וּבְאֲמִירַת עַד"ש

וּבְאֲמִירַת בְּאֲח"ב. דְּצ"ד עַד"ש בְּאֲח"ב:

רַבִּי יְהוּדָה כָּאֵן יַעֲטִי פִיהוּם אֲמַאיִר.

דְּצ"ד עַד"ש בְּאֲח"ב:

אין לשפוך מה שנשאר מהכוס אלא צריך להוסיף עליו
יין אחר וימלאנו וגומר עליו סדר ההגדה. וטוב להדיח
שולי הכוס מבחוץ במים בכל הצדדים ואחר כך ימלאנו,
וטיפות היין הללו ששפך צריך לשופכם אח"כ במקום
שלא ידרכו בו בני אדם כמו מי נטילת ידיים שחרית ומים
אחרונים.

לו. רבי יוסי הגלילי אומר: מנין
 אתה אומר שלקו המצרים
 במצרים עשר מכות ועל הים לקו
 חמשים מכות? במצרים מה הוא
 אומר? ויאמרו החרטמים אל
 פרעה: אצבע אלהים היא, ועל
 הים מה הוא אומר? וירא ישראל
 את היד הגדלה אשר עשה יי
 במצרים, וייראו העם את יי,
 ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה
 לקו באצבע? עשר מכות. אמור
 מעתה: במצרים לקו עשר מכות
 ועל הים לקו חמשים מכות:

רבי יוסי הגלילי יקול. מנין אנת תקול אלדי
 נדרבו למצריניון פי מצר עשר דרפאת.
 ועלא לבחר נדרבו כמסין דרפא. פי מצר

הָאֵשׁ הוּא יְקוּל וְקָאֵלוּ אֶסְחָרִין לְפָרְעָה
 קִדְרָאֵת אֱלֹהָהּ הִיא. וְעָלָא לְבַחַר הָאֵשׁ הוּא
 יְקוּל וְנִצֵּר יִשְׂרָאֵל לִיד לְכַבֵּירָא אֱלֹדֵי צְנָאֵע
 אֱלֹהָהּ פִּי מִצֵּר וְכָאֵפוּ לְקוּם מִן אֱלֹהָהּ וְאִמְנוּ
 בְּאֱלֹהָהּ וּבְמוֹסָא עֲבָדוּ: קִדְאֵשׁ נְדָרְבוּ
 בְּלִקְדָרָא עֲשֵׂר דְרַבָּאֵת קוּל מִן דְּלַחִין פִּי מִצֵּר
 נְדָרְבוּ עֲשֵׂר דְרַבָּאֵת. וְעָלָא לְבַחַר נְדָרְבוּ
 כְּמִסִּין דְרַבָּא:

לח. רבי אליעזר אומר: מנין
 שכל מכה ומכה שהביא
 הקדוש ברוך הוא על המצריים
 במצרים היתה של ארבע
 מכות? שנאמר: ישלח בם חרון
 אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת
 מלאכי רעים. עברה - אחת,
 וזעם - שתיים, וצרה - שלש,
 משלחת מלאכי רעים - ארבע.

אָמור מַעֲתָה: בְּמִצְרַיִם לָקוּ
 אַרְבַּעִים מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ
 מֵאֲתֵימ מִכּוֹת:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יְקוּל. מִנִּין אֵלָדִי כָּל דְּרָבָא
 וְדְרָבָא אֵלָדִי ג' אַב לְמִקְדָּם מְבֹאֲרָךְ
 הוּוּא עֵלָא לְמִצְרַיִנְיוֹן פִּי מִצַּר כְּאַנְתּ מְתֹאֵע
 אַרְבַּע דְּרָבָאֲת. אֵלָדִי קָאֵל לְפָסוּק. יִצְלַט
 פִּי־הוּם שְׂדָאֲת חֲרָגוּ צִכְטּ וְחֲרָג' וְדִיקָא תְּצַלִּיט
 מְלֵאֲיִיבָא דוֹנִיִּין. צִכְטּ וְאַחַד. וְחֲרָג' תְּנִין.
 וְדִיקָא תְּלֵאֲתָא. תְּצַלִּיט מְלֵאֲיִיבָא דוֹנִיִּין
 רַבְעָא. קוּל מִן דְּלַחִין פִּי מִצַּר נְדַרְבוּ רַבְעִין
 דְּרָבָא. וְעֵלָא לְבַחַר נְדַרְבוּ מֵיִיתִין דְּרָבָא:

טל. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר: מִנִּין
 שְׁכַל מִכָּה וּמִכָּה שְׁהִבִּיא
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם
 בְּמִצְרַיִם הֵיִתָּה שֶׁל חֲמֵשׁ מִכּוֹת?
 שְׁנֵאמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ,

עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מְשַׁלַּחַת
 מַלְאֲכֵי רָעִים. חֲרוֹן אַפּוֹ - אַחַת,
 עֲבָרָה - שְׁתַּיִם, וְזַעַם - שְׁלוֹשׁ,
 וְצָרָה - אַרְבַּע, מְשַׁלַּחַת מַלְאֲכֵי
 רָעִים - חֲמִשׁ. אָמור מֵעַתָּה:
 בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת וְעַל
 הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתַיִם מִכּוֹת:

רַבִּי עֲקִיבָא יְקוּל. מְנִין אֱלֹדֵי כָּל דְּרַבָּא
 וְדְרַבָּא אֱלֹדֵי ג' אַב לְמַקְדָּס מְבֹאֲרָךְ
 הוּוּא עֵלָא לְמִצְרִינְיוֹן פִּי מִצַּר כְּאַנְת מְתָאע
 כְּמִס דְּרַבָּאֵת. אֱלֹדֵי קָאֵל לְפָסוּק. יִצְלַט
 פִּיהוּם שְׂדָאֵת חֲרָג'וֹ. עֲכָט וְחֲרָג' וְדִיקָא.
 תְּצַלִּיט מְלֵאֲיִיבָא דוֹנִיִין. שְׂדָאֵת חֲרָג'וֹ וְאֶחָד.
 עֲכָט תְּנִין. וְחֲרָג' תְּלָאֲתָא. וְדִיקָא רַבְעָא.
 תְּצַלִּיט מְלֵאֲיִיבָא דוֹנִיִין כְּמִסָּא. קוּל מִן דְּלַחִין
 פִּי מִצַּר נְדַרְבּוֹ כְּמִסִּין דְּרַבָּא. וְעֵלָא לְבַחַר
 נְדַרְבּוֹ מֵיִיתִין וּכְמִסִּין דְּרַבָּא:

אחד קורא "כמה מעלות..." עד "ולא עשה בהם שפטים"
 והשאר עונים "דיינו, אילו עשה בהם שפטים" [מופיע
 בכתב יותר קטן] וכן על זה הדרך.

**מ. כִּמָּה מַעְלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם
 עֲלֵינוּ:**

אֱלֹהֵינוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם

וְלֹא עָשָׂה בְּהֵם שְׁפָטִים,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ עָשָׂה בְּהֵם שְׁפָטִים

וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם

וְלֹא הֲרַג בְּכוֹרֵיהֶם,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ הֲרַג בְּכוֹרֵיהֶם

וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם

וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם

וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחַרְבָּה,

דִּינֵנו. אֱלֹהֵינוּ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחַרְבָּה

וְלֹא שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ

וְלֹא סִפֵּק צָרְכֵנוּ בַּמְדַּבֵּר אַרְבָּעִים

שָׁנָה,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי סִפֵּק צָרְכֵנוּ בַּמְדַּבֵּר אַרְבָּעִים שָׁנָה

וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן

וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשֵּׁבֶת,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת הַשֵּׁבֶת

וְלֹא קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי

וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה

וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

דַּיִינוּ. אֱלֹהֵי הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וְלֹא בָּנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,

דַּיִינוּ.

קִדָּאשׁ פְּעֵאִייל חֶסֶאן לְמִקְדָּס מְבֹאֲרָךְ הוּא

עֲלֵינָא:

יֵאלוּפֵאן כְּרַגְגָּנָא מִן מְצַר.

וְלִים צָנָאע פִּיהוּם חֲבוּמָאָת.

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן צָנָאע פִּיהוּם חֲבוּמָאָת.

וְלִים צָנָאע פִּי מְעֵאבִידְהוּם

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן צָנָאע פִּי מְעֵאבִידְהוּם.

וְלִים קְתֵל אֲבֹאכְרְהוּם

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן קְתֵל אֲבֹאכְרְהוּם.

וְלִים עֵטָא לָנָא מְאֵלְהוּם

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן עֵטָא לָנָא מְאֵלְהוּם.

וְלִים מִזְק לָנָא לְבַחַר

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן מִזְק לָנָא לְבַחַר.

וְלִים זְוֹזְנָא פִּי וְצֵטוּ פְּלִיבִים

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן זְוֹזְנָא פִּי וְצֵטוּ פְּלִיבִים.

וְלִים גְּרַדְק עֲדֵאִינָא פִּי וְצֵטוּ

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן גְּרַדְק עֲדֵאִינָא פִּי וְצֵטוּ.

וְלִים כַּפְּפָא קוּתְנָא פְּלִבְרִיָּא אַרְבְּעִין סָנָא

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן כַּפְּפָא קוּתְנָא פְּלִבְרִיָּא אַרְבְּעִין סָנָא.

וְלִים טְעֵמְנָא לְמִן

יִכְפָּאנָא: יֵאלוּפֵאן טְעֵמְנָא לְמִן.

וְלִים עֵטָא לְנָא אִשְׁבֵּת
 יִכְפְּאָנָא: יְאֻלּוּכְאָן עֵטָא לְנָא אִשְׁבֵּת.
 וְלִים קְרִבְנָא קְדָאם גִּבְל סִינִי
 יִכְפְּאָנָא: יְאֻלּוּכְאָן קְרִבְנָא קְדָאם גִּבְל סִינִי.
 וְלִים עֵטָא לְנָא אִשְׁרִיעָא
 יִכְפְּאָנָא: יְאֻלּוּכְאָן עֵטָא לְנָא אִשְׁרִיעָא.
 וְלִים דְּכֻלְנָא לְאֲרִץ יִשְׂרָאֵל
 יִכְפְּאָנָא: יְאֻלּוּכְאָן דְּכֻלְנָא לְאֲרִץ יִשְׂרָאֵל.
 וְלִים בְּנָא לְנָא בֵּית לְמִקְדָּשׁ.

יִכְפְּאָנָא:

יש שנהגו להתחרות בין בני הבית מי מסוגל לקרוא
 פרק זה בנשימה אחת, וזה כדי שישארו ערים.

מֵא. עַל אַחַת, כַּמָּה וְכַמָּה,
 טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפְּלָת
 לְמָקוֹם עָלֵינוּ: הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם,
 עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, עָשָׂה
 בְּאֱלֹהֵיהֶם, הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם, נָתַן
 לָנוּ אֶת מָמוֹנָם, קָרַע לָנוּ אֶת

הַיָּם, הַעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בַּחֲרָבָה,
שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ, סִפֵּק צָרְכֵנוּ
בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, הָאֲכִילָנוּ
אֶת הַמָּן, נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת,
קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, נָתַן לָנוּ
אֶת הַתּוֹרָה, הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית
הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

עֲלֵא וְחֲדָא קְדָאשׁ וְקְדָאשׁ כִּיר תָּאנִי וּמִתְנִי
לְמַקְדֵּס מְבֹאֲרָךְ הוּוּא עֲלֵינָא. כְּרֻדְגִּנָּא
מִן מְצֵר. צְנָאע פִּיהוּם חֲכוּמָאֵת. צְנָאע פִּי
מְעֵאבִידְהוּם. קְתֵל אַבְּאֲבָרְהוּם. עֵטָא לְנָא
מְאַלְהוּם. מִזְק לְנָא לְבַחַר. זְוּוּזָא פִּי וְצִטוּ
פְּלִיבִיס. גֵּרְדֵק עֲדָאִינָא פִּי וְצִטוּ בְּפָפָא
קוּתְנָא פְּלִבְרִיָּא אַרְבָּעִין סָנָא. טְעֵמְנָא לְמִן.
עֵטָא לְנָא אֶסְבֵּת. קְרֻדְבְּנָא קְדָאם גִּבְל סִינַי.
עֵטָא לְנָא אֲשֻׁרִיעָא. דְכֻלְנָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּבָנָא לְנָא בֵּית לְמַכְתָּאֲרָא. לִיגְפֹר עֲלָא גְמִיע
 דְּנוּבָאֲתָנָא:

מב. רבן גמליאל היה אומר: כל
 מי שלא אמר שלשה
 דברים אלו בפסח, לא יצא ידי
 חובתו, ואלו הן:

עורך הסדר קורא "פסח" וכולם חוזרים אחריו וכך
 הלאה (מצה, ומרור) על זה הסדר.

פֶּסַח, מִצָּה וּמְרֹר:

רבן גמליאל כאן יקול. גמיע האשבון אלדי
 לים קאל תלת מסאייל האדון פי פסח.
 לים קצא פרעו והאדון הום: פסח. פטיר.
 ומריר:

כאשר יאמר "פסח שהיו	פיה יקול "פסח שהיו
אבותינו" וכו' יביט	אבותינו" וכו' יברק
בזרוע ולא יגביהנו	פדראע ומא יקימושי
בידו.	פי ידו.

מג. פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים
 בְּזֶמֶן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיא
 קָיִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם
 שֶׁפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל
 בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר:
 וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח הוּא לֵיי,
 אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם,
 וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

פֶּסַח אֱלֹדֵי כְּאֵנוּ אֲבֵאֵינָא כְּאֵיִלִּין פִּי וְקַת
 אֱלֹדֵי בֵית לְמִקְדָּס עֲאֻמְרָא. עֲלֵא סַבְת
 הָאֵשׁ? עֲלֵא סַבְת אֱלֹדֵי שְׁפַק לְמִקְדָּס
 מְבֵאֲרֵךְ הוּוּא עֲלֵא בֵיּוֹת אֲבֵאֵינָא פִּי מְצַר.
 אֱלֹדֵי קֵאל לְפִסּוּק. וְתִקּוּלוּ דְבַח פֶּסַח הוּוּא
 לְאֵלְלָה אֱלֹדֵי שְׁפַק עֲלֵא בֵיּוֹת וְלֵאד יִשְׂרָאֵל
 פִּי מְצַר. פִּי דְרִיבּוֹ לְמִצְרֵינִיּוֹן. וּבֵיּוֹתָנָא כְּלַלִּין
 וּדְכֵאֵע לְקוּם וּסְדוּ:

כאשר יאמר "מצה זו
שאנו אוכלין" ירים את
המצה החצויה שבין שתי
המצות. ובתחילה ירים
את המצה העליונה
ויגביה אותה כדי שיראו
את שאר המצות לשם
חיבוב המצוה.

בִּיף יְקוּל "מִצָּה זוֹ שְׂאֲנוּ
אוֹכְלִין" יְקִים נֶפֶץ
לְפִטְרָא אֱלֹדֵי בֵין זוֹ
לְפִטְרָא אִוּלָא יְקִים
לְפִטְרָא לְפִוּקִיָּא
וְיַעֲלִיָּהּ לְפִוּק בָּאֵשׁ
יֵאֲרָאוּהָ אֵלֵי קְאֶעֲדִין
וְתַנְעִז לְמִצָּוָה עֲלֵיהוּם.

מד. מִצָּה זוֹ שְׂאֲנוּ אוֹכְלִים, עַל
שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׂלֵא
הַסְּפִיק בְּצֶקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ
לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְגֵאֲלֵם מִיד, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאפֹּ
אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם
עֲגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי
גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ
לְהַתְמַהֵּם, וְגַם יֵצֵדָה לֹא עָשׂוּ
לָהֶם:

פְּטִיר הָאֲדָא אֱלֹדֵי אַחְנָאן פְּאִיילִין. עֲלָא
 סַבְתָּ הָאִשׁ? עֲלָא סַבְתָּ אֱלֹדֵי לִים
 כַּפְפָּא עֲגִינְהוּם מְתָאע אַפְאִינָא לִיכְתָּמֵר.
 חֲתָא אֱלֹדֵי תְּגִילָא עֲלִיהוּם צִלְטָאן צִלְטָאן
 אֲצִלְטָאן לְמִקְדָּם מְבֹאֲרֵךְ הוּוּא. וּפְכָהוּם מִן
 פִּיסָאע אֱלֹדֵי קָאֵל לְפִסּוּק. וּכְבָזוּ לְעִגִין אֱלֹדֵי
 כְּרִגְזוּ מִן מְצֵר. גְּרֵאֲדֵק פְּטִיר. לֵאִיין לִים
 כְּתָמֵר. לֵאִיין אֲטֵרְדוּ מִן מְצֵר. וְלִים קְנוּאוּ
 לִיתְעֵטְלוּ. וְאִיצָא זְוּוּאֲדָא לִים צִנְעוּ לְהוּם:

כשאומר מרור זה וכו'
 יגביה המרור בידו כלפי
 מעלה כדי להראותו
 למסובין וזאת משום
 חיבוב המצוה עליהם.

פיה יקול מרור זה וכו'
 יקים לכף פי ידו ויעלה
 לפוק באש יאראוזה אלי
 קאעדין ותנעז למצוה
 עליהם:

מַה. מְרֹר זֶה שְׂאָנוּ אוֹכְלִים, עַל
 שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׂמֵרְרוּ
 הַמְצַרִּים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ
 בְּמְצַרִּים, שְׁנֵאֲמַר: וַיִּמְרְרוּ אֶת
 חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, בְּחֶמֶר
 וּבִלְבָנִים וּבְכָל עַבְדָּה בְּשָׂדֵה אֶת

כָּל עֲבֹדַתְּם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם

בְּפָרְדֶּךָ:

מְרִיר הָאָדָא. אֱלֹדֵי חֲנָאן כְּאִיִּלִּין עֲלָא סִבְתָּ
הָאֵשׁ עֲלָא סִבְתָּ אֱלֹדֵי מְרִירוֹ לְמַצְרֵינִיזֵן
חֲיִיאת אֲבֵאִינָא פִי מְצֵר. אֱלֹדֵי קָאל לְפִסּוּק.
וּמְרִירוֹ חֲיִיאתֵהוּם בְּלְכַדְמָא צְעִיבָא. בְּטִיזֵן
וּבְטוּב וּפִי גִ'מִיע כְּדִמָּא פְּצִיעָא. גִ'מִיע
כְּדִמְתֵהוּם אֱלֹדֵי כְּדִמוֹ פִיהוּם בְּצַעֲב:

מו. בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם
לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאֵלוֹ
הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, שְׁנֵאמַר:
וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר,
בְּעָבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי
מִמְצָרִים. שְׁלֵא אֶת אֲבוֹתֵינוּ
בְּלִבְד גָּאֵל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אֵלֵא אִךְ אוֹתָנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם,
שְׁנֵאמַר: וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם,

לְמַעַן הָבִיא אֶתְנוּ, לְתַת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:

פִּי כָּל גֵּייל וּגְיִיל. לְאִזִּים עֲלָא בְּנָאדִים יֶאֱרֵא
רוּחוֹ. תְּבַנִּיתוּ הוּא כְּרַג' מִן מְצַר אֶלְדֵי
קָאָל לְפִסּוּק. וּתְכַבֵּר לְוֹלְדֵךְ פִּי דְאִתְּ הַנְּהָאָר
קָאִיִּלָּן. בְּסַב הָאָדָא צְנָאע אֱלֵלָה לִי פִי
כְרוּגִי מִן מְצַר. אֶלְדֵי לִים אָבְאִינָא בְּסַ פְּךָ
לְמַקְדֵּס מְבַאָרְךָ הוּא. אֱלָא חֲתָא אַחְנָאן פְּךָ
מְעָאָהוּם. אֶלְדֵי קָאָל לְפִסּוּק וְאַחְנָאן כְּרַג'
מִן תַּם. לְסַב יְגִיבְנָא לִיאֲעֵטִי לְנָא לְאָרֶץ
אֶלְדֵי חֲלָף לְאַבְרָהָם:

כשמגיע ל"לפיכך" יכסה
המצות ויגביה כל אחד
כוסו ביד ימינו עד
שחותם גאל ישראל.

פיה יקול לפיכך וכו'
יגטוי לפטאניר ויקים כל
ואחד פאסו פי ידו חתא
יכמל גאל ישראל!

מִזֵּ. לְפִיכְךָ אֲנַחְנוּ חֵיבִים
לְהוֹדוֹת, לְהֵלֵל, לְשַׁבַּח,
לְפָאָר, לְרוּמֵם, לְהַדְר, וּלְקַלֵּם

לְמִי שְׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת
 כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה: הוֹצִיאָנוּ
 מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, וּמִשְׁעַבּוֹד
 לְגַאֲלָה, וּמִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֶבֶל
 לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֶפְלָה לְאוֹר גָּדוֹל.
 וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ:

לְדַאֲלֶךְ אַחְנָאן מְלוֹזוּמִין לְנִשְׁכְּרוּ. לְנִהְלָלוּ.
 לְנִסְבְּחוּ. לְנִפְכְּרוּ. לְנַעֲלִיו. לְנִבְהַגְיוּ.
 וּלְנִמְגְדוּ. לְאִשְׁכּוֹן אֱלֹדֵי צְנָאע לְאֶבְאִינָא
 וְלָנָא. גִּמְיַע לְעַגְזִיבָאֵת הָאוּלָּאֵי. כְּרַגְנָא מִן
 לְעִבּוּדֵי יָא לְלַחְרוּדֵי יָא. וּמִן לְכַדְמָא לְלִפְכִּיפָא.
 וּמִן לְקַהְרָא לְלִפְרָחָא. וּמִן לְחֹזֵן לְנִהָאֵר עֵיד.
 וּמִן צְבָאֵד לְעוֹן כְּבִיר. וּנְקוּלוּ קְדָאמוּ שְׁכְּרוּ
 אֱלֵלָהּ:

מַח. הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה.
 הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה: יְהִי
 שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ. מֵעַתָּה וְעַד

עוֹלָם: מִמְזֶרֶח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ.
 מִהַלְלֵי שֵׁם יְהוָה: רַם עַל כָּל גּוֹיִם
 יְהוָה. עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי
 כִּיהוָה אֱלֹהֵינוּ. הַמַּגְבִּיהִי לַשַּׁבָּת:
 הַמְשַׁפִּילִי לְרֵאוֹת. בַּשָּׁמַיִם
 וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעַפָּר דָּל.
 מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי
 עִם נְדִיבִים. עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:
 מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים
 שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

שִׁכְרוּ אֱלֹהָהּ. שִׁכְרוּ יָא עֶבֶד אֱלֹהָהּ. שִׁכְרוּ
 אִסַּם אֱלֹהָהּ: יִכּוֹן אִסַּם אֱלֹהָהּ מִבְּאֲרֶךְ.
 מִן דְּלַחִין וּחֲתָא לְדוּוּאָם: מִן זְרוּק אִסַּמְס חֲתָא
 לְמַגִּיבּוֹ: מִשְׁכּוּר אִסַּם אֱלֹהָהּ: עָאֲלִי עֵלָא
 גִּמְיַע לְאוּמוּם אֱלֹהָהּ. עֵלָא אִסַּמָּא אוּקְאָרוּ:
 הָאֲשַׁכּוֹן כְּאֱלֹהָהּ אֵילָהָנָא. עָאֲלִי לְסַפְנָא:
 מִהַבֵּט לְיִינְצֵר. פְּסַמָּא וּפְלֶאֲרִין: מְקַיִים מִן

אֶתְרַאב אֶצְעִיף. מִן לְמִזְאֵבֵל יִרְפָּאע
 אֶלְמִסְכִּין: לִירֵד מְעָא אֶסְכִּין. מְעָא אֶסְכִּין
 קוּמוּ: מְזַלְס עֵקִימַת לְבֵית. אִם לוּלֵאד
 פְּרַחָאנָא אֶשְׁכְּרוּ אֵלְלָה:

מט. בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.
 בֵּית יַעֲקֹב יַמְעַם לַעֲזוּ:
 הִיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ. יִשְׂרָאֵל
 מִמְשַׁלְתָיו: הֵיּם רָאָה וַיֵּנֶס.
 הִירְדֵן יִסֵּב לְאַחֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ
 כְּאֵילִים. גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן: מַה
 לָךְ הֵיּם כִּי תִנּוּס. הִירְדֵן תִּסֵּב
 לְאַחֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים.
 גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן: מִלְּפָנֵי אֲדוֹן
 חוּלֵי אֶרֶץ. מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:
 הֶהָפְכֵי הַצּוֹר אֶגֶם מַיִם. חֲלַמֵּישׁ
 לְמַעֲיָנוּ מַיִם:

פִּי כְרוּגֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִצְרַיִם. בֵּית יַעֲקֹב מִן קוּם
 לְעֶזְרָאמָא: צָאֲרַת יְהוּדָה לְקִדְסוֹ. יִשְׂרָאֵל מִן
 זְלֹאִיוִזוֹ: לְבַחַר נְצִיר וְהִרְבַּ לְוֹאֵד יְדוּר לְוִירָא:
 אֲגִבְאֵל יִרְקֶצוּ כִּלְכַבְּאֵשׁ. קִלְעָאֲת כְּוִלְאֵד
 לְגִנְסִ: הָאֵשׁ לֶךְ יָא בַחַר לְאִיִּין תְּהִרְבַּ. לְוֹאֵד
 תְּדוּר לְוִירָא: אֲגִבְאֵל תְּרִקֶצוּ כִּלְכַבְּאֵשׁ.
 קִלְעָאֲת כְּוִלְאֵד לְגִנְסִ: מִן קְדָאֵם אִסְיִיד נְאִשִּׁי
 אֶלְאֶרְעִין. מִן קְדָאֵם אִילָאָה יַעֲקֹב: אֶלְקָאֵלֵב
 אֶצְאִיוֹן מִגְּמָאֵעַ מָא: אֶשְׁדִּיד לְעִיוִן לְמָא:

כתב הרב "פה ישרים" ז"ל מי שרוצה לומר ברכת "אשר גאלנו"
 בלעז יזהר לקוראה בלא שם ומלכות בתחילה ואחר כך יקרא
 אותו בלשון הקודש דאם לא כן אחת מהן ברכה לבטלה:

מִבְּאֲרֵךְ אַנְתָּ יָא צִלְטָאן אֲדוּוּאֵם. אֶלְדִּי
 פְּכִיתְנָא וּפְכִית אָבְאִינָא מִן מִצְרַיִם.
 וּוְצִלְתְּנָא לְלִילָא הָאֲדִי. לְנֶאֱכְלוּ פִּיהָ פְטִיר
 וּמְרִיר. הָאִיִּידָא יָא אֶלְלָה יָא אִילָאָהֲנָה
 וְאִילָאָה אָבְאִינָא. וְצִלְנָא לְלוֹקָאֲת וּלְלַעֲיִיאֲד
 אוֹכְרִין אֲגִ'אִיִּין לְמִלְאָקָאֲתְנָא לְלַעֲאִפִּיָא.
 פְּרַחָאֲנִין בְּבִנְיִין בְּלֶאֲדֶךְ. וְשִׁרְחָאֲנִין
 בְּעִבְאֲדֶךְ. וּנְאֶכְלוּ תֵם מִן אֲדְבָאִיִּית. וּמִן
 לְפִסְאִיִּית. אֶלְדִּי יוֹצֵל דְּמָהוּם עֶלָא חִיט

מְדַבְּחֶךָ לְרָצָא. וּנְשַׁכְרוּ לְךָ שֶׁכֶר גִּדִּיד. עֲלֵא
 פְּכִיכְתָּנָא וְעֲלֵא פְדוּאֵת נַפְסָנָא. מִבְּאַרְךָ אַנְתָּ
 יָא פְּכִיךְ יִשְׂרָאֵל:

כוס שני

קודם ברכת אשר גאלנו יאמר

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתִּיה
 בְּדַחֲלֵינוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא
 שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
 יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אָנְכִי בָּא לְקִיָּם מִצּוֹת שְׁתַּיִת
 כּוֹס שְׁנִי לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה בְּמַקּוֹם עֲלִיוֹן.
 וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

ג. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת
 אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעָנוּ לַלַּיְלָה
 הַזֶּה לֶאֱכֹל בּוֹ מִצֵּה וּמִרֹר. כֵּן
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 הִגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים

הַבָּאִים לְקַרְאֲתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמַחִים
בְּבִנְיַן עִירָךְ וְשָׂשִׁים בְּעִבּוּדְתְךָ.
וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים
אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ
לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל
גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה גֹּאֲלֵי יִשְׂרָאֵל:

יִשְׂרָב לְפָאס בְּתַתְּפִיּוּא וְיִמָּא
וּמָא יְבָאֲרַכְשִׁי לָא פְּלוּל וְלָא
פְּלֹאכְכֵר: יִשְׂתָּה הַכּוּס בְּהַסְבָּה וְלֹא
יִבְרַךְ בְּהַתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף
(בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה).

רַחֲצָה

יכריז אבי המשפחה "רחצה" (לקרא רוחצה)

ונהגו לא לקום מן השולחן אלא הקטן שבחבורה מביא
דלי ואנטל ונוטל ידיים לכולם. וקודם נטילה יאמר:
לְשֵׁם יְחֻד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיָּה בְּדַחֲלִילוּ
וְרַחֲמֵי וְרַחֲמֵי וְדַחֲלִילוּ לִיחְדָּא שֵׁם י"ה בּו"ה
בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֲנִכִּי בָּא
לְקַיֵּם מִצְוֹת נְטִילַת יָדִים לְתַקֵּן אֶת שְׂרֻשָּׁה

בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ.
 יְהִי לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי
 וְגוֹאֲלֵי:

יטול ידיו בשפע ויגביהם	יכסל ידיה בשפע ויקפהם
מעלה ויכוון משום שעל	לפוק באש בנטילה האדי
ידי נטילה זו יתקן מה	יתקנו ג'מיע הנטילות
שלא נטל כראוי כל	אלהי מא עמלהמשי ביה
השנה.	הדין.

ויברך מילה במילה.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

מוֹצֵיא מִצָּה

יקח את ג' המצות,	יאכר אתלת לפטאיור.
החצויה תהיה בין המצות	אנאקצא פי וצט אתנין
השלימות ויברך עליהן	אצחאח ויבארך עליהום
"ברכת המוציא".	"ברפת המוציא".

קודם הברכה יאמר

לְשֵׁם יְחִוּד קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתִּיה בְּדַחִילוֹ
 וְדַחִימוֹ וְדַחִימוֹ וְדַחִילוֹ לְיַחְדָּא שֵׁם יי"ה בּו"ה

בִּיחֻדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אָנֹכִי בָּא
 לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל אֲכִילַת מַצָּה כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב
 בְּתוֹרָתוֹ בְּעֶרְבֵי תֹאכְלוּ מִצְוֹת לְתִקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה
 בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהּ:
 יְהִי לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי
 וְגוֹאֲלֵי:

סדר הברכה של המוציא, צריך להגביה המצות כשמזכיר
 שם ה' ואחר שיזכיר ה' יוריד המצות, וצריך להניח את עשר
 אצבעותיו עליהן מכמה טעמים ויתן רווח בין תיבת "לחם"
 לתיבת "מן" שלא להבליע המ"ם ולהדגיש הצד"י של
 "המוציא" ולהרחיב היטב את הה"א של "המוציא"
 ו"הארץ". ולהדגיש האל"ף של "הארץ" ואינו רשאי לבצוע
 עד שיאמרו אמון רוב הסומכים על השולחן ויגמור הברכות
 ואחר הכל יעשה החתיכה. החייל:

כְּאֲמוֹר פּוֹתַח אֶת־יְדֵיךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רִצּוֹן:
 בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

יניח המצה התחתונה
 להישמט מידו ויברך על
 העליונה ועל המצה
 החצויה "על אכילת
 מצה".

ירכי מן ידו לפטירא
 לוטייא ויבארך עלא
 לפטירא לפוקיאי
 ואנאקצא "על אכילת
 מצה".

ויכוון גם על הכורך ועל האפיקומן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו וַיְצַוֵּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה:

יבצע מהמצה השלימה העליונה ומהמצה החצויה משתיהן ביחד, כזית מכל אחת ויטבלן במלח ויאכלן ביחד בהסבה. ואם אינו יכול לאכול כשני זיתים ביחד, יאכל כזית מהעליונה תחילה ואח"כ כזית מהמצה החצויה.

וּמִן בָּאֶדָר יִמְצֵי מְנַהוּם	אחר כך יבצע
בְּגִמְיַע מִן פֶּל וַחֲדָא	מהמצה השלימה
מְקַדָּאר תַּסְעָא דְרָאָהֶם.	העליונה ומהמצה
וַיֵּאפְלֵהוּם מְעָא בָּאֶעְצָהוּם	החצויה משתיהן
בְּתַתְּבִיָּא. וּפָאן מָא	ביחד, כזית מכל אחת
יְקַדְרֵשִׁי יֵאפְלֵהוּם מְעָא	ויטבלן במלח ויאכלן
בָּאֶעְצָהוּם. יֵאפֵל אַטְרָף	ביחד בהסבה. ואם
מְתַע לְפִטְיָרָא לְפּוֹקִיָּא	אינו יכול לאכול
לְוּלָא. וּמִן בָּאֶדָר מְתַע	כשני זיתים ביחד,
אַנְאִקְצָא. וְאֵלְדֵי יַעֲמַל	יאכל כזית מהעליונה
מְלִיחַ יֵאפֵל מִן אַתְנִין גִּמְיַע	תחילה ואח"כ כזית
שׁוּיָא שׁוּיָא:	מהמצה החצויה.

וישים בדעתו לקיים באכילתו מצוות עשה ד"בערב תאכלו מצות" ויכוין בברכת המצה גם על הכורך ואפיקומן ולא יסיח בדבר

שאינו מעניין הסעודה עד שיאכל הכריכה ואם סח
אינו חוזר ומברך.

ואם שכח ואכל ללא הסבה יקח עוד חתיכה משתי
המצות יחד ויאכלן בהסבה ולא יברך כלל עליהן.

מְרוֹר

יכריז אבי המשפחה "מרור"

יקח מעט מרור עד שיהיה לו	יֶאֱכֹל	שְׁוִיָּא	כֶּץ
לפחות כזית מרור. ויטביל	וְיִרְצָהוּם	מְעָא	
הכול בחרוסת ולא ישהנו	בְּאֶעְצָהוּם	חֲתָא	יְפוּנוּ
בתוכו כדי שלא יתבטל טעם	מְקָדָאָר	תְּסַעָא	
מרירותו ומטעם זה צריך	דְּרָאָהֶם.	וְיִגְצָצוּ	
לבער החרוסת מעליו, יאמר	פְּלֵהֲלִיק	בְּלִיפִיָּה	וּמָא
'לשם יחוד' ויברך 'על	יַעֲטֹלוּשֵׁי	יֶאֱסֵר	בְּאֵשׁ
אכילת מרור' ויאכלנו בלא	יְבָקָא	פְּלֵמְרוֹרֵיָּא	
הסבה.	מְתָאֵנוּ.	וְיִנְפֹץ	מִן
	עֲלֵיהָ	לְהִלִּיק.	וְיִבְאָרְךָ
	עַל	אֲכִילַת	מְרוֹר
	וְיֶאֱפְלוּ	מִן	גְּיֹר
	תְּתִפְיָא:		

יכוין באכילתו זכר ל'וימררו את חייהם' וכו' ושהחטיאו
את ישראל, דהוא מר ממנות, דהמחטיאו יותר מההורגו
וגם יכוון לתקן חטא אדם הראשון בעץ הדעת.

אם שכח ובירך בורא נפשות על הכרפס יחזור
ויברך גם על המרור בורא פרי האדמה.

יזהיר לבני ביתו מקודם לנקות הירקות היטב מהתולעים.
כי הנה הוא בא לקיים מצוה ובמקום מצוה לא יעבור על
כמה לאוין באכילת תולעת אחת. והחי יתן אל לבו.

קודם הברכה יאמר

לְשֵׁם יְחֻד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתֵיהּ
בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לִיְחֻדָּא שְׁמֵ
י"ה בּו"ה בְּיְחֻדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
הֵנָּה אָנְכִי בָּא לְקַיֵּם מִצְוֹת אֲכִילַת מָרוֹר
וּלְטוֹבְלוֹ בַּחֲרֹסֶת לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה בְּמָקוֹם
עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה: יְהִי
לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי
וְגוֹאֲלֵי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וַצַּוְנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר:

יאכלנו ללא הסבה ואם
היטב אין צריך לחזור
ולאכול.

יאכל מנו בלא תתפניה
ופאן התפה מא ילזמש
יאכל מררה תאניה.

כּוֹרֵךְ

יכריז אבי המשפחה "כּוֹרֵךְ"

נוטל המצה השלישית. ובוצע	יֵאכֹד לַפִּטְיָא
ממנה כזית וכורכה עם כזית	אַתְאֲלֵתָא. וּיְקַץ
מרור וטובלם היטב בחרוסת	מְנַהָא מְקַדָּאָר
ואוכלם ביחד בהסבה וקודם	תְּסַעָא דְרָאָהֶם.
שיאכל יאמר:	וּפְדָאֲלֵךְ מִן לְכַץ
	מְקַדָּאָר תְּסַעָא
	דְרָאָהֶם. וּילַפְהוּם מְעָא בְּאַעְצָהוּם. וַיִּגְצָהוּם פְּלֵהֲלִיק.
	וַיֵּאפְלָהוּם בְּתַתְּכֵיָא: וְקַבֵּל מָא יֵאפֵל יְקוּל:

לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ
 בְּדַחֲלֵיו וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא שְׁם
 י"ה בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
 הִנֵּה אָנֹכִי בָּא לְקִיָּם מִצּוֹת אֲכִילַת מִצָּה
 וּמְרוֹר בְּפְרִיכָה אַחַת וְלְטוֹבָלָם בְּחֶרֶסֶת
 כְּסִבְרַת הַלֵּל הַזֶּקֶן לְתַקּוֹן אֶת שְׂרָשָׁה
 בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נֶעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ
 כּוֹנֵנָה: יְהִיו לְרַצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי
 לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

נהגו אצלנו שבעל הבית מקריא מילה במילה
והמסובין חוזרין אחריו.

זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ כְּהִלֵּל הַזִּקְנָה
שֶׁהָיָה כְּזֶרְכָן וְאוֹכֵל בְּבֵית
אֵחָת, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר:
עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֵהוּ:

שִׁלְחַן עוֹרֵד

יכריז אבי המשפחה "שולחן עורד"

יאכל סעודתו בנחת. ויזהר
שלא יאכל יותר מדי עד
שיהא קץ במזונו. שנמצא
אוכל כזית אפיקומן
אכילה גסה. וכן בשתייתו
יזהר שלא ישתה עד
שיהא קץ בשתייתו. כדי
שיוכל לגמור הסדר.

יִתְעַשֶּׂא בְּגוֹסְטוּה. וְיִרְד
בְּאֵלּוּ פִי מְאֻפְּלָתוּ מָא
יֹאכֵל כְּפֵן קְיִיאָצוּ. חֶפֶר
אֵלְדֵי יִקְדֵר יֹאכֵל
לְאַפִּיקוּמִין מִן גֵּיר גָּצַב.
וּפְדֵאלֶךְ פִּי שְׂרָאבוּ מָא
יִשְׂרַב כְּפֵן קְיִיאָצוּ בְּאֵשׁ
יִקְדֵר יִפְמֹל הַסֵּדֶר.

אכילה ושתייה

אוכל ושותה כל צרכו לכבוד יו"ט. לכתחילה יסב כל
הסעודה, הן באכילתו והן בשתייתו.

אכילה מרובה

יש להזהר בסעודה שלא יאכל וישתה יותר מידי, כדי שתהיה לו קצת תאוה לאכול את האפיקומן, כי אם יאכל את האפיקומן כשהוא שבע ואינו תאב לאכול כלל, לא יקיים באכילתו מצוה מן המובחר. ואף על פי שאכילת האפיקומן היא זכר לקרבן פסח שהיה נאכל על השבע, ומטעם זה האפיקומן נאכל בגמר הסעודה, מכל מקום צריך שיהיה לו קצת תאוה כדי שתהיה מצוה מן המובחר.

אם שבע עד שקצה נפשו באכילה, אף אם דחק עצמו לאכול האפיקומן, הרי זו אכילה גסה ולא יצא ידי חובת המצוה.

כמו כן יזהר לא לשתות הרבה יין בסעודה, שלא ישתכר וירדם.

אכילת צלי

נהגו שלא לאכול בשר צלי בליל יו"ט של פסח, גזירה שמא יאמרו שהוא בשר קרבן פסח, ואסור אף בליל יו"ט שני של גלויות.

אף בשר עגל או עוף וכל דבר הצריך שחיטה, אסור לאוכלם צלי, לפי שעלולים לטעות בין צלי לצלי, ויבואו להתיר גם בשר צלי מן הכבשים ומן העיזים הכשרים לקרבן פסח.

נהגו שלא לאכול בליל יו"ט של פסח את ה"זרוע" המונחת בקערה. בערב החג קודם ששמים אותו בקערה מבשלים אותו במים, ולמחרת ליל הסדר צולים ואוכלים אותו ונהגו אצלנו להיזהר מלשבור את העצם כלל, ככתוב "ועצם לא תשברו בו".

דגים וביצים צלויים מותר לאוכלם כשהם צלויים, לפי שאין דומים כלל לבשר ולא יבואו לטעות בהם.

מנהג אכילת ביצים

נהגו לאכול ביצים מבושלות כיון שהן זכר לחורבן בית המקדש, שכשהיה קיים היו מקריבים בו את קרבן פסח, וטוב שקבעוהו אחר הכורך שהוא זכר למקדש (ש"פ) ומטעם זה אף בליל יו"ט שני של גלויות יש לאכול ביצה.

סיבה נוספת היא משום שביצה היא זכר לאבלות, שהרי באותו יום בשבוע שחל בו ליל הסדר, יחול בו גם תשעה באב באותה שנה.

כִּבְדָּא וְרִיאָא

אוכלים כבוד וריאה זכר לקורבן חגיגה ואת הזרוע אוכלים זכר לקורבן פסח ויש שנהגו לאוכלו ביום.

"רַז שְׁפוּךְ"

נהגו לאכול אורז קלוי ובסיום הארוחה ישאיר את האורז מגולה למשך כל הלילה, סגולה להינצל ממאכלים מגולים שכן לילה זה ליל שימורים הוא. לאורז הזה קראו "רַז שְׁפוּךְ", כיון שעליו קראו את הקטע "שפוך חמתך אל הגויים".

טוב לומר על השלחן את סדר "אכילת קורבן פסח", וכן את מאמר הזוהר, ולפני שיקרא יאמר:

מְלִיחַ אֲלֵדֵי יְקוּל עַל
הַשְּׁלַחַן הַסֵּדֶר הָאֲדָא
מִתְאַע אֲכִילַת קֶרְבֵּן
פֶּסַח וּמְאָמֵר מִן הַזְּוֹהֵר,
יְקַבֵּל מָא יְקָרָא יְקוּל:

סדר אכילת קורבן פסח

לְשֵׁם יְחֻד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתִּיהָ
 בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ וּרְחִימוֹ וּדְחִילוֹ לְיַחְדָּא
 שֵׁם י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל
 יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים בְּסֹדֵר
 אֲכִילַת קֶרֶבֶן פֶּסַח בְּלֵילָה הַזֶּה וְנִשְׁלַמָּה
 פָּרִים שְׁפָתֵינוּ. וְיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה'
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּזְכְּנוּ לְשָׁנָה
 הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּלְבַנֵּין בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן
 הַפְּסָחִים. וְיְהִי נָעִם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
 וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
 כּוֹנֵנָהוּ:

אֲכִילַת בֶּשֶׂר הַפֶּסַח בְּלֵיל חֲמִשָּׁה
 עָשָׂר שָׁל חֹדֶשׁ הָאָבִיב. מִצּוֹת עֲשֵׂה
 מִן הַתּוֹרָה. שְׁנֹאמַר וְאָכְלוּ אֶת
 הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת
 עַל מְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ. מִצּוֹה מִן

הַמּוֹבָחַר לֶאֱכֹל בֶּשֶׁר הַפֶּסַח
אֲכִילַת שׁוֹבֵעַ. לְפִיכֶן אִם הִקְרִיב
שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אוֹכֵל
מֵהֶם תִּתְחַלֶּה. וְאַחַר כֵּן אוֹכֵל בֶּשֶׁר
הַפֶּסַח כִּדֵי לְשִׁבּוֹעַ מִמֶּנּוּ. וְאִם לֹא
אָכַל אֵלָּא כִּזְיַת יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְכֵן
אֲכִילַת בֶּשֶׁר פֶּסַח שְׁנֵי בַלַּיִל ט"ו
לְחֹדֶשׁ אֵייר מִצֹּת עֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ:
עַל מִצֹּת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּהוּ וּשְׁנֵי הֵן
אֵינָן נֶאֱכָלִין אֵלָּא עָלֵי אִשׁ. וְצָרִיכִין
בְּרָכָה לְכָל אֶחָד בְּפָנָי עֲצֵמוֹ. עַל
הַפֶּסַח אוֹמְרִים: אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצֹּתָיו
וְצִוָּנוּ לֶאֱכֹל הַפֶּסַח. וְעַל הַחֲגִיגָה –
לֶאֱכֹל הַזֵּבַח. הַפֶּסַח טָעוֹן הַלֵּל
בְּאֲכִילָתוֹ. וְאָמַר רַב מִשּׁוֹם רַבִּי
חֵיִיא: כִּזְיַתָּא פֶּסַחָא וְהַלֵּילָא פִּקְעָא
אֵיגְרָא. אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח עַל

כְּלִי אֶבֶן. או כְּלִי מַתְכוּת. וְלֹא
 בְּשִׁפּוֹד שֶׁל מַתְכוּת. כִּי־צַד צוֹלִין
 אוֹתוֹ? מְבִיאִין שִׁפּוֹד שֶׁל רְמוֹן.
 תּוֹחֲבוּ מִתּוֹךְ פִּי עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ.
 וְתוֹחֵב כְּרָעָיו וּבְנֵי מַעְיו בְּשִׁפּוֹד
 לְמַעְלָה מִפִּי שֶׁל טָלָה. וְתוֹלְהוּ
 לְתוֹךְ הַתְּנוּרָה וְהָאֵשׁ לְמַטָּה. אֵין
 הַפֶּסַח נֹאכֵל נָא וּמִבְּשָׁל. וְאֵינוֹ
 נֹאכֵל בְּשֵׁתֵי חֲבוּרוֹת. וְאֵין מוֹצִיאִין
 מִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה. וְלֹא הָאוֹכֵל
 רִשָּׁאֵי לֶאֱכֹל מִשְׁנֵי פְסָחִים. שְׂאִין
 נִמְנִים עַל שְׁנֵי פְסָחִים כְּאַחַת. וְאֵינוֹ
 נֹאכֵל אֶלָּא לְמִנּוּיֹ. יִשְׂרָאֵל מִהוּל
 טָהוֹר בֶּן בְּרִית. וּכְשֵׁם שְׁמִילַת בְּנֵי
 וְעִבְדֵיּוֹ מִעֲכָבְתוֹ מִלְּשָׁחוֹט הַפֶּסַח.
 כֵּן מִעֲכָבְתוֹ מִלְּאֲכֹל בּוֹ. הַשׁוֹבֵר
 עֵצִים בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר לוֹקֵה. וְאַפִּילוֹ

שְׁלֹא בַלַּיִל פֶּסַח. לְפִיכֵךְ שׁוֹרְפִין
 עֲצָמוֹת הַפֶּסַח בְּכֹל הַנּוֹתֵר
 מִבְּשָׂרוֹ. כִּי שְׁלֹא יָבֹאוּ בָהֶן לְיַדֵּי
 תַקְלָה. אֵין רִשְׁאִין לֶאֱכֹל מִגְדֵי
 הָרֶדֶךְ. אֶלֶּא מָה שֶׁנֶּאֱכַל בְּשׁוֹר
 הַגָּדוֹל. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכַל אֶלֶּא עַד
 חֲצוֹת הַלַּיְלָה הַזֶּה. בְּשֵׁר חֲגִיגָה
 שְׁעָלָה עִם הַפֶּסַח עַל הַשְּׁלַחַן. וְכֵן
 כָּל הַתְּבַשְׁלִין הָעוֹלִין עִמּוֹ
 מִתְּבַעְרִין עִמּוֹ. וְאֵינָן נֶאֱכָלִין אֶלֶּא
 עַד חֲצוֹת בַּפֶּסַח. חֲלוֹק פֶּסַח דּוֹרוֹת
 מִפֶּסַח מִצְרַיִם בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים:
 שֶׁהוּא הָיָה מִקְחוֹ מִבְּעַשׂוֹר. וְטֵעוֹן
 הִגְעַת דָּם בְּאֶגוּדַת אִזּוֹב עַל
 הַמִּשְׁקוֹף. וְשִׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. וְנֶאֱכַל

בַּחֲפִזוֹן:

זו היא מצות אכילת הפסח. הרחמן
 יזכנו לאכלו בעיר מקדשנו.
 במהרה בימינו ויקיים בנו מקרא
 שכתוב כי לא בחפזון תצאו
 ובמנוסה לא תלכון כי הולך
 לפניכם ה' ומאספכם אלהי
 ישראל. כימי צאתנו מארץ מצרים
 יראנו נפלאות. ודבר אלהינו יקום
 לעולם ימינו רוממה עושה נוראות
 אמן:

טוב לקרות מאמר מספר הזו"הק מפ' בא דל"ח ע"א
 וזה לשונו:

תנינן כתיב היום אתם יוצאים. וכתיב
 הוציאך יי אלהיך ממצרים לילה. אלא
 תאנא. עיקרא דפורקנא דישראל לא הוה
 אלא בלילה. דלילה שרא קטרין. ועבד
 נוקמין. ויומא אפיק לון בריש גלי. הדא
 הוא דכתיב. יצאו בני ישראל ביד רמה

לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם. וְעוֹד לַיְלָה שְׂרֵי קִטְרִין
 וְעֵבֶד נֹקְמִין וְדִינִין וְיוֹמָא גְלִי וּפְרָסִם נִיסָא
 וְנֹקְמָא דְאַתְעֵבִיד. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב יֵצְאוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה וּגּוֹ'. וּכְתִיב וּמִצְרַיִם
 מִקְבָּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יְיָ בָּהֶם כָּל בְּכוֹר
 דָּא הוּא פְּרָסוּמֵי נִיסָא. אָתוּ רַבֵּי חֵיִיא
 וְרַבֵּי יוֹסִי אֲשֶׁתְּטָחוּ קַמִּיהּ וְנִשְׁקוּ יְדוּי וְכוּ'.
 אָמַר לוֹן עַד הַשְּׁתָא לָא סִימְנָא מִיְלָה
 דְשְׂאֵלְתָא דְלִכּוֹן דְהָא תְּנִינָן וְיֵי הִכָּה כָּל
 בְּכוֹר סָתָם כְּדַקְאֲמָרוּן. וְכֹלָא הוּוּ דְאִינוּן
 דְּמִיתוּ אִינוּן קִטְרֵי קִטְרִין. דְּהוּוּ מִשְׁתַּמְשֵׁי
 בְּחַרְשֵׁיהוּ. בְּאִינוּן כְּתָרִין. מְנַהוֹן מִשְׁתַּמְשֵׁי
 בְּעֵלְאִי. מְנַהוֹן בְּתַתְּאִי. וְאֵע"ג דְּכֻלְהוּ
 תַתְּאִין אִינוּן. וְכֹל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מְלִיא
 חַרְשֵׁין הָוֹת. וּכְתִיב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין
 שָׁם מֵת. וְאַתְעֵבִיד דִּינָא בְּכֹלָא. בְּשַׁעְתָּא
 דְּאַתְכַּנְשׁוּ כְּלָהוּ בְּבַתִּיהוֹן. וְלָא הוּוּ
 מִתְּפֹזְרֵי בְּמַדְבָּרָא וּבְחַקְלָא. אֶלָּא כְּלָהוּ

אֶשְׁתַּכְּחוּ בְּבֵית־הוֹן. וְעַבְד לַיְלִיא דִּינְוִי
 בְּכֹלָא בְּהֵיא שְׁעָתָא. וְתַאנָּא הוּה נְהִיר
 הַהוּא לַיְלִיא פִּיּוּמָא דְתַקּוּפַת תַּמּוּז. וְחָמָא
 כָּל עַמָּא דִּינְוִי דְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. הַדָּא
 הוּא דְכְּתִיב וְלַיְלָה פִּיּוּם יְאִיר כַּחֲשֻׁכָה
 כְּאוֹרָה. (אפשר דלילה לילה יליף מגזירה שווה וק"ל)
 וּבְשַׁעְתָּא דְנַפְקוּ אֶשְׁתַּכְּחוּ כְּלָהוּ מִתִּין
 בְּשׁוּקִין לְעֵינֵיהוֹן דְכֹלָא. דְבַעֲיִין לְאַקְבְּרָא
 לְהוּ. וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח אֲתֵר. וְדָא אַקְשִׁי לְהוּ
 מִמְּלָא. הָמוּ לְיִשְׂרָאֵל נַפְקִין לְעֵינֵיהוֹן בְּחַד
 גִּיסָא. וְהָמוּ לְמִיתֵיהוֹן בְּאִידָד גִּיסָא.
 וּבְכֹלָא הוּי פְּרִסוּמֵי נִיסָא דְלֹא הוּה כְּהָאִי
 מִיּוּמָא דְאִיבְרֵי עֲלָמָא וְכוּ' וְעַל דָּא מְחַכְּאֵן
 יִשְׂרָאֵל דְכְּתִיב זֶה יְיָ קוֹיְנֵנוּ לוֹ נְגִילָה
 וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם דְהָבִי זְמִין
 לְמַעַבְד לְהוּ דְכְּתִיב פִּימִי צֵאתָךְ מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

צפון

יכריז אבי המשפחה "צפון"

יִאכֹר לְאִפְיֻקוּמִין אֱלִי כִבְבָא. וְיֵאֶכֶל כָּל חַד מִנּוּ מִקְדָּאר תְּסַעֵא דְרֵאֲהֶם בְּתַתְּכֵיִיא וּמָא יִבְאָרְכְּשִׁי עֲלֵיהּ. וְלֵאזֹם יִנְקֹץ פִּי עֲשָׂאָה שׁוּיִיא בְּאֵשׁ יִקְדֹר יֵאֶכֶל לְאִפְיֻקוּמִין מִן גֵּיר גְּצַב. וְלֵאזֹם יֵאֶכֶלוּ אֲקָבֶל נַפֶּץ אֱלִיל. וּפָאן נְסָא חֲתָא צָאר נַפֶּץ אֱלִיל יֵאֶכֶלוּ בְּאֵד נַפֶּץ אֱלִיל.

יקח את האפיקומן שהחביא, ויאכל כל אחד ממנו כזית (29 גרם) בהסבה ולא יברך עליו. וחייב להפחית בארוחתו כדי שיאכל את האפיקומן ולא יקוץ בו. יש לאוכלו לפני חצות הלילה, ואם עבר ושכח לאוכלו קודם חצות יאכלנו לאחר חצות.

וּפָאן מָא תְּפַר לְאִפְיֻקוּמִין פָּאן בְּאֵד מָא כֶּסֶל יִדִּיהּ בְּלָמִים אַחְרוֹנִים יֵאֶכֶל לְאִפְיֻקוּמִין וּמָא יִבְאָרְכְּשִׁי עֲלֵיהּ הַמוֹצֵיא. וּפָאן מָא תְּפַר פָּאן בְּאֵד בְּרַפְתַּת הַמְּזוּן אֲקָבֶל מָא בְּאָרְךָ בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן עֲלָא לְפָאס אַתְּאַלַת יִכְסֵל יִדִּיהּ וּיִבְאָרְךָ לְמוֹצֵיא עֲלָא לְאִפְיֻקוּמִין וְיֵאֶכֶלוּ וּיִבְאָרְךָ בְּרַפְתַּת הַמְּזוּן עֲלֵיהּא וְיִשְׁרַב לְפָאס אַתְּאַלַת וּפָאן מָא תְּפַר פָּאן בְּאֵד מָא בְּאָרְךָ בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן מָא יִצְטַחְקֵשִׁי יֵאֶכֶל לְאִפְיֻקוּמִין בְּלִפּוּל. וְאֱלִי מְסַתְּאַנְס יַעֲמַל הַסֵּדֶר מִתְּאַעוּ מִצָּה שְׁמוּרָה לְאִפְן עֲשָׂאָה מוֹשׁ מִצָּה שְׁמוּרָה חֲתָא פָּאן מָא תְּפַר פָּאן בְּאֵד מָא קָרָא לְהֵלֶל יִכְסֵל יִדִּיהּ וּיִבְאָרְךָ לְמוֹצֵיא וְיֵאֶכֶל לְאִפְיֻקוּמִין וּיִבְאָרְךָ בְּרַפְתַּת הַמְּזוּן וּבְאֵד לְאִפְיֻקוּמִין מָא יֵאֶכֶל חֲתָא שׁוּי:

דיני האפיקומן

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו אוכלים את קרבן פסח בסוף הסעודה, כדי שיהא נאכל על השבע. ועתה בעוונותינו הרבים שאין לנו לא מקדש ולא קרבן פסח צריך כל אחד לאכול כזית מצה זכר לקרבן פסח, (מלבד הכזית מצה שאוכל לשם מצות אכילת מצה) והוא נקרא אפיקומן. וכמו שקרבן פסח היה נאכל על השבע אף האפיקומן אוכלים על השבע בגמר הסעודה. וכתבו האחרונים דלכתחילה יש לאכול כשיעור ב' זיתים אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו ולכל הפחות לא ימעט מכזית. וצריך לאוכלו אכילת שובע על אופן שיהיה מתאוה לאכול לא על אכילה גסה.

חייב נשים

נשים חייבות באכילת האפיקומן, כפי שהן חייבות בכל המצוות הנהוגות בלילה זה.

סוף זמן אכילת אפיקומן

יזהר לאוכלו קודם חצות ויכוין שהוא במקום קורבן פסח שאינו נאכל אלא עד חצות. ובדיעבד יאכלנו אפילו אחר חצות.

הסבה

יזהר לאוכלו בהסבה ואם אכלו בלא הסבה ועדיין לא ברך ברכת המזון חוזר ואוכל כזית אחר בהסבה. ואם הוא מצטער הרבה באכילתו אינו צריך לחזור ולאכול.

אכילה במקום אחד

הואיל וקרבן פסח צריך להיאכל במקום אחד ולא בשני מקומות, שנאמר 'בבית אחד יאכל', על כן אף את

האפיקומן שהוא זכר לקורבן פסח אין לאוכלו בשני מקומות, ואפילו בחדר אחד אין לאכול מקצתו בשולחן זה ומקצתו בשולחן אחר, לפי שנחשב לשני מקומות.

נאבד האפיקומן

אם אבדה לו המצה השמורה של האפיקומן, יאכל כזית ממצה שמורה אחרת.

שכח ולא אכל אפיקומן

אם שכח ונטל ידיו למים אחרונים, יחזור ויאכל אפיקומן בלא נטילה ובלא ברכה. ואם נזכר אחר ברכת המזון קודם ברכת בורא פרי הגפן, יטול ידיו ויברך המוציא וברכת המזון על אותו כוס. ואם לא נזכר עד אחר שבירך בורא פרי הגפן לא יאכל אפיקומן, ויסמוך על מצה שאכל בתוך הסעודה שכולן שמורות הן משעת לישה. אבל במקום שלא נהגו לעשות שימור למצת מצוה משעת קצירה אפי' לא זכר עד אחר ההלל, יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל האפיקומן ויברך ברכת המזון. ואם אכל בסעודתו מצה שמורה משעת קצירה סומך עליה ואין צריך לחזור ולאכול.

אכילה לאחר האפיקומן

אחר האפיקומן אין לאכול שום דבר מאכל, כדי שלא יעבור מפיו טעם המצה של האפיקומן, בדיעבד, אם אכל איזה מאכל לאחר האפיקומן קודם ברכת המזון, יחזור ויאכל כזית מצה שמורה לשם אפיקומן.

שתיה לאחר האפיקומן

יש להחמיר לאחר אכילת האפיקומן, שלא לשתות כל משקה שהוא משכר [מלבד כוס שלישי ורביעי]. ולכתחילה נכון להזהר לא לשתות שום משקה, חוץ ממים וכדומה שאינם מבטלים את טעם המצה.

טוב ליקח מעט מאפיקומן לישא אצלו בחיקו והיא סגולה להינצל מהגזלנים ולהבריח הקליפות, ולהשתיק הים מזעפו שישליך מן האפיקומן לר' רוחות הספינה. והוא אצלי רמז הכתוב 'מכל צרה' 'הצילני ראשי תיבות מצ"ה וכן אותיות השניות מן בצ"ר לה"ם ומ'מצוקותיהם יוציאם הם אותיות מצ"ה.

אחר גמר כל הסעודה קודם חצות הלילה אוכלין כזית (29 גרם) מן האפיקומן, היא המצה השמורה תחת המפה וראוי ליקח שני כזיתות (58 גרם) כל אחד ואחד, זכר לפסח הנאכל על השבע ויאכלנו בהסבה ולא יברך עליו.

וקודם אכילה יאמר:

לְשֵׁם יְחֻד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ
 בְּדַחֲלֵנוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחְדָּא שְׁמֵ
 י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
 הֵנָּה אָנְכִי בָּא לְקִים מִצֹּת אֲכִילַת הָאֶפִיקוֹמֵן
 זָכַר לְקֶרְבֵּן פֶּסַח הַנֶּאֱכָל עַל הַשֶּׁבַע לְתַקֵּן
 אֶת שְׂרִשׁוֹ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן וְתֵהָא חֲשׂוּבָה
 אֲכִילָה זוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלוֹ
 הַקְּרָבָנוּ קְרָבֵן פֶּסַח וְאֲכַלְנוּהוּ בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ
 וַיְהִי נֶעַם אֲדָנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
 כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ: יְהִי לְרַצוֹן
 אֲמָרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

וקודם שיאכל יאמר נוסח זה, ונהגו אצלנו שבעל
הבית מקריא מילה ומילה והמסובין חוזרין אחריו.

זֶכֶר
לְקַרְבַּן פֶּסַח
שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ
אוֹכְלִים אוֹתוֹ
בְּזִמַּן שְׁבִית
הַמִּקְדָּשׁ קַיִים
עַל הַשַּׁבָּע.

אוכל כזית בהסבה ואחר האפיקומן אין לאכול שום
דבר.

בִּרְךְ

יכריז אבי המשפחה "ברך"

מוזג כוס שלישי ומברך
עליו ברכת המזון מילה
במילה ויגביה קולו
מעט. כדי שיקראו איתו
אנשי ביתו, ומיד לאחר
נטילת ידיים יברך ברכת
המזון.

ימלא לפאס אתלאת
ויבארך ברפת המזון
פלמא פלמא ויקוי חסו
שוויא. באש יתבעוה
נאס צארו אלי מעאה.
וסוביטו אלי יכסל ידיה
יבארך ברפת המזון:

לְמַנְצַח בְּנִגִּינַת מְזֻמֹּר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחַנְנוּ
וַיְבָרְכֵנוּ. יָאֵר פָּנָיו אֶתְנוּ סֵלָה: לְדַעַת
בְּאֶרֶץ דְּרָבָךְ. בְּכָל גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ: יוֹדוּךָ
עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֶם: יִשְׁמְחוּ
וַיְרַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל.
וְלְאֻמִּים בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֶם: אֶרֶץ נִתְּנָה
יְבוּלָהּ. יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ
אֱלֹהִים. וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ:

בשבת יאמר

מזמור שיר ליום השַׁבָּת. טוב להדות ליהוה
 ולזמר לשמך עליון: להגיד בבקר חסדך
 ואמונתך בלילות: עלי־עשור ועלי־נבל עלי הגיון
 בכנור: כי שמחתני יהוה בפעלך במעשי ידיך
 ארנן: מה גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו
 מחשבתך: איש־בער לא ידע וכסיל לא־יבין
 את־זאת: בפרח רשעים כמו עשב ויִצְיִצוּ
 כל־פעלי און להשמדם עדיעד: ואתה מרום
 לעלם יהוה: כי הנה איביך יהוה פיהנה איביך
 יאבדו יתפרדו כל־פעלי און: ותרם כראים קרני
 בלתי בשמן רענן: ותבט עיני בשורי בקמים עלי
 מרעים תשמענה אזני: צדיק בתמר יפרח כארו
 בלבנון ישגה: שתולים בבית יהוה בחצרות
 אלהינו יפריחו: עוד ינובון בשיבה דשנים
 ורעננים יהיו: להגיד פרישר יהוה צורי
 ולא־עולתה בו:

יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר
 אף־תפון תבל כל תמוט: נכון כסאך מאז
 מעולם אתה: נשאו נהרות יהוה נשאו נהרות
 קולם ישאו נהרות דכים: מקלות מים רבים
 אדירים משבררים אדיר במרום יהוה: עדתך
 נאמנו מאד לביתך נאודה קדש יהוה לארך ימים:

אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת. תָּמִיד תִּהְלֹתוּ בְּפִי:
 סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע. אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת
 מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּהְלֹת יְהוָה יִדְבֹר
 פִּי. וַיְבָרֶךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קֹדֶשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֵד: וְאִנְחָנוּ
 נְבָרֶךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: וַיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה
 הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה:

לְשֵׁם יְחִוּד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁבְיַתִּיה
 בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ וּרְחִימוֹ וּדְחִילוֹ לִיְחֻדָא שֵׁם י"ה
 בּו"ה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל הֵנָּה
 אֲנַכִּי בָּא לְקַיִם מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן
 וּלְבָרֶךְ עַל הַכּוֹס לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשׁוֹ בְּמִקּוֹם
 עֲלִיּוֹן. וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
 יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה: יְהִי
 לְרַצוֹן אֲמִרֵי פִי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי
 וְגוֹאֲלֵי:

מנהג יהודי לוב לכסות המצות בעת הברכה.

אם יש שלושה גברים אומר בעל הבית -

נְבָרֶךְ [בעשרה מוסיף אֱלֹהֵינוּ] **שְׂאֵכְלָנוּ מְשָׁלוּ:**

והמסובים עונים -

בְּרוּךְ [אֱלֹהֵינוּ] **שְׂאֵכְלָנוּ מְשָׁלוּ** וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל חַיֵּינוּ:

ובעל הבית חוזר -

בְּרוּךְ [אֱלֹהֵינוּ] **שְׂאֵכְלָנוּ מְשָׁלוּ** וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל

חַיֵּינוּ:

בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ וּבְרוּךְ זְכוֹר לְעוֹלָמֵי עַד
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם, [אם עשו זימון יוסיפו:
 הִזְנֵנו וְלֹא מִמַּעֲשֵׂינוּ הַמִּפְרָנִסְנוּ וְלֹא
 מִצְדָּקוֹתֵינוּ הַמַּעֲדִיף טוֹבוֹ עָלֵינוּ] הָאֵל
 הַזֶּן אוֹתָנוּ וְאֵת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ
 בְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד בְּרִיּוֹחַ
 וּבְרַחֲמִים. הוּא נָתַן לָחֶם לְכָל
 בָּשָׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד־וּבְטוֹבוֹ
 הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל
 יַחֲסַר לָנוּ מִזֶּזֶן תָּמִיד לְעוֹלָם
 וְעַד. כִּי הוּא אֵל זֶן וּמִפְרָנִס לְכָל
 וְשִׁלְחָנוּ עָרוּךְ לְכָל וְהִתְקִין מַחֲיָה
 וּמִזֶּזֶן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא
 בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֶסְדָּיו כְּאֲמוּר.
 פּוֹתַח אֶת יָדָךְ. וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי

רְצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הַזֶּן
בְּרַחֲמֵי אֶת הַכֹּל:

עַל אֲרֻצָּנוּ וְעַל נַחֲלַת אֲבוֹתֵינוּ
נוֹדָה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל
שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה
טוֹבָה וְרַחֲבָה בְּרִית וְתוֹרָה חַיִּים
וּמְזוֹן. עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים.
וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ.
וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ. וְעַל חֻקֵּי
רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים וּמְזוֹן
שֶׁאַתָּה זֶן וּמְפָרֵם אוֹתָנוּ:

וְעַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לְךָ. וּמְבָרְכִים אֶת
שִׁמְךָ בְּאִמּוֹר וְאֶכְלָתָּ וְשִׁבַּעְתָּ

וּבִרְכַּת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ.
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל הָאָרֶץ וְעַל
הַמְּזוֹן:

רַחֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ. וְעַל הַר צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וְעַל הַיְכָלֶךָ. וְעַל
מְעוֹנֶךָ. וְעַל דְּבִירֶךָ. וְעַל הַבַּיִת
הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שֵׁמֶךָ
עָלֵינוּ. אָבִינוּ. רַעֲנוּ. זוֹנְנוּ. פִּרְנָסְנוּ.
כָּל־כְּלָנוּ. הַרְוִיחֵנוּ. הַרְוַח לָנוּ
מִהֲרָה מִכָּל עָרֹתֵינוּ. וְאַל
תִּצְרִיכְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא לַיָּדֵי
מִתְנֹת בָּשָׂר וָדָם. וְלֹא לַיָּדֵי

הַלְוֹאֲתָם. שְׁמֵתַנְתֶּם מְעוֹטָה
 וְחֶרְפָּתָם מְרַבָּה, אֵלֶּא לְיָדְךָ
 הַמְּלֵאָה וְהֶרְחַבָּה. הַעֲשִׂירָה
 וְהַפְּתוּחָה. שְׁלֵא נִבּוֹשׁ בְּעוֹלָם
 הַזֶּה. וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם הַבֵּא.
 וּמְלָכוֹת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ
 תַּחְזִירְנָה לְמְקוֹמָהּ בְּמַהְרָה
 בְּיָמֵינוּ:

בשבת אומרים:

רִצָּה וְהַחֲלִיצָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת
 יוֹם הַשְּׁבִיעִי. הַשַּׁבָּת הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי
 יוֹם גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא מִלְּפָנֶיךָ. נִשְׁבּוֹת בּוֹ וְנִנּוּחַ בּוֹ
 בְּאַהֲבָה כְּמִצְוֹת חֲקֵי רְצוֹנְךָ. וְאֵל תְּהִי צָרָה וְיִגוֹן
 בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ. וְהִרְאֵנוּ בְּנַחֲמַת צִיּוֹן בְּמַהְרָה
 בְּיָמֵינוּ. כִּי אַתָּה הוּא בֹּעַל הַנְּחָמוֹת. וְאָף עַל פִּי
 שְׂאֵכְלָנוּ וְשִׁתֵּינוּ חָרַבְּנוּ בֵּיתְךָ הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ לֹא
 שָׁכַחְנוּ. אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ לְנֹצֵחַ וְאֵל תִּזְנַחְנוּ לְעַד כִּי
 אֵל מֶלֶךְ גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֵא יְגִיעַ
 יִרְאֶה וְיִרְצֶה, יִשְׁמַע יִפְקֹד וְיִזְכֹּר
 זְכוּרֵנוּ וְזְכוּרֵן אֲבוֹתֵינוּ. זְכוּרֵן יְרוּשָׁלַיִם
 עִירָךְ. וְזְכוּרֵן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדְּךָ. וְזְכוּרֵן
 כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלִיטָה
 לְטוֹבָה. לְחַן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים. בְּיוֹם
 [הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם] חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם
 טוֹב מְקַרָּא קֹדֶשׁ הַזֶּה: לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ
 וְלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זְכַרְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה.
 וּפְקַדְנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים
 טוֹבִים. בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחַנּוּן
 וְחַמּוּל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ
 עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:

אם שכח חוזר לראש ברהמ"ז:

וְתַבְּנֶה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ
 בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ: בָּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה, בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו בְּנֵי
 יְרוּשָׁלַיִם. (אָמֵן):

אם בשבת שכח לומר "רצה והחליצנו" ונזכר לפני
שהתחיל ברכת "הטוב והמטיב" יאמר:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁנַתָּן
שַׁבָּתוֹת לְמַנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּאַהֲבָה, לְאוֹת
וּלְבְרִית. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

בְּחַיֵּינוּ וּבְחַיֵּי כָּל קָהַל יִשְׂרָאֵל תִּבְנֶה
עִיר צִיּוֹן בְּרִינָה וְתִפּוֹן עֲבוֹדַת
הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטוֹ
יֵשֵׁב בְּקִרְוֹב כְּבָרָא שׁוֹנָה.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. לַעֲד הָאֵל אֲבִינוּ.
מְלִכְנוּ. אֲדִירְנוּ. בּוֹרְאֵנוּ. גּוֹאֲלֵנוּ.
קְדוּשָׁנוּ. קְדוּשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ
רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב
וְהַמְּטִיב לְכָל. שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם
הוּא הַמְּטִיב לָנוּ. הוּא מְטִיב לָנוּ.
הוּא יִמְטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ. הוּא

גֹּמְלָנוּ. הוּא יְגַמְלָנוּ לְעַד חַן
 וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִיחַ וְהַצְלָה וְכָל
 טוֹב:

נהגו שהמברך בקול רם אומר כל פסוק ופסוק
 מ"הרחמן" והמסובין עונים "אמן".

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כִּסֵּא
 כְּבוֹדוֹ: אֲמֵן הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח
 בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: אֲמֵן הַרְחֵמֵנוּ הוּא
 יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דוֹרִים: אֲמֵן
 הַרְחֵמֵנוּ הוּא קֶרֶן לְעַמּוֹ יְרִים: אֲמֵן
 הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנֶצַח
 נְצָחִים: אֲמֵן הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִפְרֹנְסֵנוּ
 בְּכָבוֹד וְלֹא בְּבִזּוּי בְּהִתַּר וְלֹא
 בְּאִסוּר בְּנִחַת וְלֹא בְּצַעַר בְּרִיחַ
 וְלֹא בְּצַמְצוּם: אֲמֵן הַרְחֵמֵנוּ הוּא
 יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ: אֲמֵן הַרְחֵמֵנוּ

הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה וְהִצְלַחַהּ בְּכָל
 מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ: אֲמֵן הֲרַחֲמֵן הוּא
 יַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֵינוּ: אֲמֵן הֲרַחֲמֵן
 הוּא יִשְׁבֹּר עוֹל גְּלוֹת מִהָרָה
 מֵעַל צוּאֲרָנוּ: אֲמֵן הֲרַחֲמֵן הוּא
 יוֹלִיכֵנוּ מִהָרָה קוֹמְמֵיית לְאֶרְצֵנוּ:
 אֲמֵן הֲרַחֲמֵן הוּא יִרְפְּאֵנוּ רְפוּאָה
 שְׁלֵמָה רְפוּאֵת הַנְּפֶשׁ (בשבת אינו אומר
 רְפוּאֵת הַגּוֹף) רְפוּאֵת הַגּוֹף וְרְפוּאֵת
 הַנְּשָׁמָה: אֲמֵן הֲרַחֲמֵן הוּא יִפְתַּח
 לָנוּ אֶת יָדוֹ הַרְחֲבָה: אֲמֵן הֲרַחֲמֵן
 הוּא יְבָרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ
 בְּשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ
 אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
 בְּכָל מִכַּל כָּל. כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ
 יַחַד בְּרָכָה שְׁלֵמָה. וְכֵן יְהִי רְצוֹן

וְנֹאמֵר אָמֵן: אָמֵן הַרְחֵמֵן הוּא
 יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סִפֵּת שְׁלוֹמוֹ: אָמֵן
 הַרְחֵמֵן הוּא יִטַּע תּוֹרָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ
 בְּלִבֵּנוּ וְתִהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵינוּ
 לְבַלְתִּי נַחֲטָא. וַיְהִיו כָּל מַעֲשֵׂינוּ
 לְשֵׁם שָׁמַיִם: אָמֵן

בשבת אומר - הַרְחֵמֵן הוּא יִנְחִילֵנוּ עוֹלָם
 שְׁכָלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

הַרְחֵמֵן הוּא יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים
 הַבָּאִים לְקִרְאֵתֵנוּ לְשָׁלוֹם: אָמֵן
 הַרְחֵמֵן הוּא יִנְחִילֵנוּ לְיוֹם שְׁכָלוֹ
 טוֹב לְיוֹם שְׁכָלוֹ אַרְוֶךְ לְיוֹם
 שֶׁהַצְּדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם
 בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנֶהְגִּים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה
 וַיְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם: אָמֵן

ברכת האורח -

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת הַשְּׁלַחַן הַזֶּה שְׂאֵכְלָנוּ עָלָיו
 וַיְסַדֵּר בּוֹ כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם וַיְהִי כְּשֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אַבְרָהָם
 אָבִינוּ. כָּל רָעֵב מִמֶּנּוּ יֹאכַל וְכָל צָמֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁתֶּה.
 וְאֵל יַחְסֵר מִמֶּנּוּ כָּל טוֹב לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים אָמֵן:

אמן

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בֶּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וּבֶעַל הַסְּעֵדָה
 הַזֹּאת. הוּא וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. בְּבָנִים שִׂיחָיו.
 וּבְנִכְסִים שִׁירְבוּ. בָּרֵךְ יְהוָה חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה.
 וַיְהִי נִכְסָיו וּנְכֻסֵּינּוּ מְצַלְחִים וְקְרוּבִים לְעִיר. וְאֵל
 יִדְדֶקֶק לְפָנָיו וְלֹא לְפָנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר חֲטָא וְהִרְהוּר עוֹן.
 שֶׁשׁ וְשִׁמַּח כָּל הַיָּמִים בְּעֶשֶׂר וּכְבוֹד מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם.
 לֹא יִבוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִפְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. אָמֵן

בן יהי רצון: אמן

הַרְחַמֵּן הוּא יַחֲיֵינוּ וַיִּזְכֵּנוּ וַיִּקְרַבְנוּ
 לַיָּמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְבְנֵי בֵּית

הַמְּקֻדָּשׁ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

מִגְדוֹל יִשׁוּעוֹת מִלְכוּ. וְעִשָּׂה

חֶסֶד לְמְשִׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד

עוֹלָם: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ.

וּדְרָשִׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב:
נֶעַר הָיִיתִי גַם זָקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי
צְדִיק נִפְעֵז. וְזָרְעוּ מִבֶּקֶשׁ לֶחֶם:
כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה. וְזָרְעוּ
לְבִרְכָה: מַה שְּׂאֲכַלְנוּ יִהְיֶה
לְשִׁבְעָה. יִנְשֵׁק בִּידוֹ אֶת הַלֶּחֶם וּמַה שְּׂשַׁתִּינוּ
יִהְיֶה לְרְפוּאָה. יִנְשֵׁק בִּידוֹ אֶת כּוֹס הַקִּידוּשׁ
וּמַה שְּׂהוֹתָרְנוּ יִהְיֶה לְבִרְכָה יִנְשֵׁק
בִּידוֹ אֶת הָאוֹכֵל שֶׁעַל הַשּׁוֹלְחַן כְּדַכְתִּיב וַיִּתֵּן
לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּזְתִּירוּ כְּדַבֵּר
יְהוָה: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה.
עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: בָּרוּךְ הַגָּבֵר
אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה. וְהָיָה יְהוָה
מִבְּטָחוֹ: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְהוָה
יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְוּמָיו הוּא
 בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל
 כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

בְּרוּךְ הַזֶּן בְּרוּךְ הַשֹּׁלֶחַן בְּרוּךְ סִידְנָא מוֹסָא בֶן עַמְרָם:
 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

כוס שלישי

כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא. וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא:

יתן דעתו לפטור הכוס של ההלל.

סְבִרֵי מִרְנָן

והמסובין יענו: לְחַיִּים:

וימשיך המברך: לְחַיִּים חֵי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ

הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

ושותין בהסבה.

וישרבו בתתכניא:

מקצת דיני הלל

מוזגין לו כוס רביעי וגומר עליו את ההלל. ומתחיל "שפוך חמתך אל הגויים" וכו' כי גאולת מצרים היא אות וסימן לגאולה העתידה שתהא במהרה בימינו. אמן. וכמו שכתוב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ועוד כי אחד מהטעמים לד' כוסות הוא כנגד ד' כוסות של פורענות שעתיד הקדוש ברוך הוא להשקות לעכ"ס ולכך אומרים על כוס אחרון שיגיע אותו הזמן שישקה אותם כוס חמתו הוא כוס התרעלה כמו שכתב הריטב"א ז"ל בפירוש ההגדה:

מה טוב דזריזין מקדימין לומר ההלל קודם חצי הלילה. וטוב לומר סדר ההלל בניגון כפי השגתו ברוב חינו ובפרט ב'נשמת כל חי' וב'הודו' וב'אנא' ו'פתחו לי שערי צדק' דבזה מתפרסם הנס יותר ואותו אנחנו מבקשים. והגדול שבמסובין יאמר 'הודו' ו'אנא' ושאר היושבים עונים אחריו אך אם יש בתוכם קול נעים זמירות מה טוב ומה נעים שהגדול ימחול על כבודו ליתן רשות לקטן ממנו וכמו שכתב החי"ל ז"ל. עיין שם:

קודם שיתחיל ההלל צריך לאחוז הכוס בידו מתחילת ההלל ועד סופו וכשמגיע לפסוק כוס ישועות אשא יגביהנו למעלה יותר ולא כמו שנוהגין רובא דעלמא להניח הכוס על השלחן. חי"ל דפ"ה:

הַלֵּל

יכריז אבי המשפחה "הלל"

ימלא כוס רביעי
 וירימו בידו בעת אמירת
 ההלל ונשמת, וטוב
 לקרוא את ההלל קודם
 חצות הלילה. ולאחר
 קריאת ההלל ישתה את
 היין בהסבה ולא יברך
 עליו בורא פרי הגפן
 ולאחר שישתה יברך
 ברכה מעין שלוש "על
 הגפן ועל פרי הגפן".

ימלא לפאס אַראַבַּע
 ויקימו פי ידו ויקול עליה
 להלל ונשמת ומליח
 אֲלֵדֵי יִקְרָא לְהֵלֵל אֲקַבֵּל
 נֶפֶץ אֱלִיל. וּבְאֶד מָא
 יִכְמֹל יִשְׂרָבוּ בַתְּתִפְיָא
 וּמָא יִבְאַרְכְּשֵׁי עֲלֵיהּ
 בּוֹרָא פְּרִי הַגָּפֶן וּבְאֶד
 מָא יִשְׂרַב יִבְאַרְךָ בְּרָכָה
 אַחֲרוֹנָה "עַל הַגָּפֶן וְעַל
 פְּרִי הַגָּפֶן":

נהגו באמירת שפוך שפותחין את הדלת כדי לזכור
 שהוא ליל שימורים ובזכות אמונה זו יבוא משיח
 צדקנו. (ליל שימורים בשם מור"ם).

יגלה את קערת האורז עליה יאמר את "שפוך".

שְׁפוּךְ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
 יִדְעוּךָ וְעַל מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר
 בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי אֶכֶל אֶת
 יַעֲקֹב וְאֶת נֹהוּ הַשִּׁמּוֹ.

סֶפֶד חֲמִיּוֹתַי עֲלֵא לְאוּמוֹם אֱלֹדֵי לַיִם
 עֲרֻפּוֹתַי. וְעֲלֵא אֶצְלֻטְנָאת אֱלֹדֵי בְּסֻמְךָ
 לַיִם נֶאדָּאוּ: לְאִיִּין פְּנָא יַעֲקֹב וּמִסָּאכְנֹו כְּלָאוּ:
 "רַז שְׁפוּד".

ישאיר את האורז מגולה למשך כל הלילה, סגולה להינצל לאוכל מאכלים מגולים שכן לילה זה ליל שימורים הוא. לאורז הזה קראו "רז שפוד", כיון שעליו קראו את הקטע "שפוד חמתך אל הגויים".

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ
 תֵּן כְּבוֹד עַל חֶסֶדְךָ עַל
 אֲמֹתַי: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אִיִּה
 נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם
 כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה: עֲצִבִּיהֶם
 כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה
 לֶחֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ. עֵינַיִם לֶחֶם
 וְלֹא יִרְאוּ: אַזְנֵי לֶחֶם וְלֹא
 יִשְׁמְעוּ אֵף לֶחֶם וְלֹא יִרְיחוּן:
 יְדֵיהֶם וְלֹא יִמִּישׁוּן. רַגְלֵיהֶם וְלֹא

יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם. כֹּל אֲשֶׁר בָּטַח
 בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בָּטַח בִּיהוָה. עֲזָרָם
 וּמִגָּנָם הוּא: בֵּית אֱהָרֹן בָּטְחוּ
 בִּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגָּנָם הוּא: יִרְאִי
 יְהוָה בָּטְחוּ בִּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגָּנָם
 הוּא:

לִים לָנָא יָא אַלְלָה לִים לָנָא. לָא יִין לִסְמָךְ
 אַעֲטִי אֹקָאָר. עֵלָא פִּצְלָךְ וְעֵלָא חֲקֹךְ:
 לָאֵשׁ יִקְוֹלוּ לְאֹמּוּם. וַיִּן לְהֵן אֵילָאֵהוּם:
 וְאֵילָאֵהֲנָא פִּסְמָא גִ'מִיע אֵלְדִי חֲב צָנָאע:
 מְעָא בִידְהוּם פִּצָּא וּדְהַב. מְצַנְעָאֵת יִדִין
 אֵלִינְסָאן: פּוּם לְהוּם וְלִים יִתְפַלְמוּ. עֵינִין לְהוּם
 וְלִים יִנְצְרוּ: וְדִנִין לְהוּם וְלִים יִסְמְעוּ. אֲנָף לְהוּם
 וְלִים יִשְׁמוּ: יִדִיהוּם וְלִים יִמְסוּ. רִגְלִיהוּם וְלִים
 יִמְשִׂוּ. לִים יִהְיוּ בְחִלּוֹקְהוּם: כְּבַחְתָּאֵלְהוּם
 יִכּוּנוּ צָאנְעִינְהוּם. גִ'מִיע אֵלְדִי מִתְפַל בִּיהוּם:
 יִשְׂרָאֵל תְּפַל בְּאַלְלָה. עֹנְהוּם וּדְרַקְתָּהוּם
 הוּא: בֵּית אֱהָרֹן תְּפַלוּ בְּאַלְלָה. עֹנְהוּם

וּדְרַקְתֶּהוּם הוּא: כְּאִיפִין אֱלֹהָ תִּכְלוּ
בְּאֱלֹהָ. עֹנֵהוּם וּדְרַקְתֶּהוּם הוּא:

יְהוָה זִכְרָנוּ יְבָרֵךְ. יְבָרֵךְ אֶת
בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת
בֵּית אֶהְרֹן: יְבָרֵךְ יְרֵאִי יְהוָה.
הַקְטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים: יִסַּף יְהוָה
עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם:
בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה. עֲשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם
לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם:
לֹא הֵמָּתִים יְהַלְלוּ-יָהּ וְלֹא כָּל
יּוֹרְדֵי דוֹמָה וְאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּ-יָהּ.

אֱלֹהָ פִתְּכֶרְנָא יְבָאֲרֵךְ. יְבָאֲרֵךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל:
יְבָאֲרֵךְ בֵּית אֶהְרֹן: יְבָאֲרֵךְ כְּאִיפִין
אֱלֹהָ: אֲזַגְאָר מְעָא לְכַפְאָר: יִזִּיד אֱלֹהָ
עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל וְלֹאדְכוּם: מְבָאֲרֵכִין

אֲנַתּוֹם לְאֱלֹהִים. צֹאנֵעַ אֲסַמָּא וּלְאַרְיָן: אֲסַמָּא
 סַמָּא לְאֱלֹהִים. וּלְאַרְיָן עֵטָא לּוּלָאד אֲלִנְסָאן.
 לִים לְמַיִיתִין יִשְׁכְּרוּ אֱלֹהִים. וְלִים גִּ'מִיעַ
 נְאֻזְלִין לְקַבּוּר: וְחִנָּאן נְבִאֲרָכוּ אֱלֹהִים. מִן
 דְּלַחֲיִין וְחִתָּא לְדוּוּאִים שְׁכְּרוּ אֱלֹהִים:

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלִי
 תַּחֲנוּנָי: כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי

וּבְיָמַי אֶקְרָא: אֶפְפוּנִי חֶבְלֵי מוֹת
 וּמְצָרֵי שְׂאוּל מְצָאוּנִי צָרָה וַיְגוֹן
 אֶמְצָא: וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא. אָנָּה
 יְהוָה מִלְטָה נַפְשִׁי: חֲנוּן יְהוָה
 וַצַּדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מֵרַחֵם: שֹׁמֵר
 פֶּתָאִים יְהוָה, דִּלְתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ:
 שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחֶיכִי כִּי יְהוָה
 גָּמַל עָלַיְכִי: כִּי חֲלַצְתָּ נַפְשִׁי
 מִמָּוֶת אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת
 רַגְלֵי מִדְּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה

בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הָאֲמַנְתִּי בִּי
אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי
אֲמַרְתִּי בַחֲפוּזִי כֹל הָאָדָם כֹּזֵב:

חֲבִית לְאִיִּן יִסְמַע אֱלֹהָהּ. חֵס תִּדְרִיעֵי. לְאִיִּן
מִיִּל וּדְנוּ לִי. וּפִי אֲיִיאֲמִי אֲנֹאֲדִי:
דְּאֲרוֹנִי וּוְגִ'אֵע לְמוֹת. וּמְדֵאִיקִין אֲתָרָא
נְאֻלוֹנִי: דִּיקָא וּקְהָרָא נוֹגִ'ד: וּבְאִסָּם אֱלֹהָהּ
אֲנֹאֲדִי. בְּטְלִיבָא יָא אֱלֹהָהּ נְגִ'ס נְפָסִי: חֲנִין
אֱלֹהָהּ וְעָאֲדֵל. וְאִילָאֲהֵנָּא יֶרְחָס: חֲאֲפִין
לְגֵאֲפִלִין אֱלֹהָהּ. צֵאֲעֵפִי וְלִי יִגִּית: רְגֵעֵי יָא
נְפָסִי לְרֵאתְחֹךְ. לְאִיִּן אֱלֹהָהּ כְּאֲפָא עֲלִיךְ:
לְאִיִּן כְּלִצֵּת נְפָסִי מִן לְמוֹת. עֵינֵי מִן אֲדִמְעָא.
רְגֵלִי מִן אֲדִהָבָא: נְתַמְשָׂא קְדָאָם אֱלֹהָהּ. פִּי
אֲרֵאֲצִי לְחַיִּיא: הָאֲמַנְתִּי לְאִיִּן תְּכַלְמֵת. אֲנֹא
גֵ'אוּבֵת גֵּדָא: אֲנֹא קֶלֶת בְּזַרְבֵי גֵ'מִיע
אֲלִנְסָאן גֵּדָאָב:

מָה אָשִׁיב לַיהוָה כֹּל תַּגְּמוּלוֹהִי
עָלַי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא
וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא: נְדָרֵי לַיהוָה

אֲשֶׁלֶם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ: יִקָּר
 בְּעֵינַי יְהוָה הַמּוֹתֵה לַחֲסִידָיו: אָנָּה
 יְהוָה כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ. אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן
 אֲמֹתֶיךָ. פֶּתַחַת לְמוֹסְרֵי: לְךָ
 אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה
 אֶקְרָא: נִדְרֵי לַיהוָה אֲשֶׁלֶם נִגְדָה
 נָא לְכָל עַמּוֹ: בְּחֲצֵרוֹת בֵּית יְהוָה
 בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּיָהּ:

הָאִשׁ נִרְדָּה לְאַלְלָהּ. גִּמְיַע תְּכַאפִּייתוּ עֲלֵי־אֵי:
 כָּאֵס לְמַגְזוֹתָא נִרְפָּאע. וּבְאֵסֵס אֲלֵלָה
 אֲנֵאדִי: וְעֵאֵי־דִי לְאַלְלָה נִגְרָם. קְבֵאלַת לְהֵן
 גִּמְיַע קוֹמוֹ: עֲזִיז בְּעֵנְדֵי אֲלֵלָה. לְמוֹת
 לְפִצְאֵי־לוֹ: בְּטְלִיבָא יָא אֲלֵלָה. לְאֵיִן אָנָּה
 עֲבָדְךָ. אָנָּה עֲבָדְךָ וְלֵךְ כְּאֲדַמְךָ. חֲלִית
 לְרַב־אֲטִי לְךָ נִדְבַח דְּבַח אֲשַׁכְּרָה. וּבְאֵסֵס
 אֲלֵלָה אֲנֵאדִי: וְעֵאֵי־דִי לְאַלְלָה נִגְרָם.
 קְבֵאלַת גִּמְיַע קוֹמוֹ: פִּי דִי־יָאֵר בֵּית אֲלֵלָה. פִּי
 וְצִטְךָ יָא יְרוּשָׁלַיִם שְׁכְרוּ אֲלֵלָה:

הִלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם,
 שִׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֲמִים. כִּי
 גִבֹר עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ, וְאַמַּת יְהוָה
 לְעוֹלָם. הִלְלוּיָהּ:

שִׁבְּרוּ אֱלֹהֵי גִמְיַע לְאוּמוֹם. סִבְּחוּהוּ גִמְיַע
 אֶצְלֵאֲטָן: לְאִיִּן תִּקְוֹא עָלֵנָא פְּצִלוּ. וְחַק
 אֱלֹהֵי לְדוּוּאִים שִׁבְּרוּ אֱלֹהֵי:

אחד קורא והמסובין עונים לו' כי לעולם חסדו'

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.
 יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.
 יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֹן כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.
 יֹאמְרוּ נָא יְרֵאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

שִׁבְּרוּ לְאֱלֹהֵי לְאִיִּן חֶסֶדוֹ. יְקוּל לְהֵן יִשְׂרָאֵל.
 יְקוּלוּ לְהֵן בֵּית אֶהְרֹן. יְקוּלוּ לְהֵן כָּאִיִּפִין אֱלֹהֵי.
 לְאִיִּן לְדוּוּאִים פְּצִלוּ: לְאִיִּן לְדוּוּאִים פְּצִלוּ:
 לְאִיִּן לְדוּוּאִים פְּצִלוּ: לְאִיִּן לְדוּוּאִים פְּצִלוּ:

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יְהוָה. עָנְנִי
 בַּמֶּרְחֵב יְהוָה: יְהוָה לִי לֹא
 אִירָא. מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה
 לִי בְּעִזְרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאֵי:
 טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבְּטַח
 בְּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה
 מִבְּטַח בְּגִדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי
 בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: סָבְבוּנִי גַם
 סָבְבוּנִי. בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם:
 סָבְבוּנִי כְּדַבְרִים. דַּעְכוּ כָּאִשׁ
 קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם.
 דַּחַה דַּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיהוָה עֲזָרַנִּי:
 עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה:
 קוֹל רְנָה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי
 צְדִיקִים יְמִין יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל:

יִמִּין יְהוָה רוֹמְמָה. יִמִּין יְהוָה
 עֲשֵׂה חֵיל: לֹא אֲמוֹת כִּי אַחֲיָה
 וְאִסְפַּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה.
 וְלַמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי: פִּתְחוּ לִי
 שַׁעְרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדֶה יְהוָה:
 זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ
 בוֹ:

אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי
 לִישׁוּעָה: אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי
 לִישׁוּעָה: אָבֵן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה
 לְרֹאשׁ פְּנֵה: אָבֵן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה
 לְרֹאשׁ פְּנֵה: מֵאֵת יְהוָה הֵיטָה זֹאת
 הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְהוָה
 הֵיטָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ: זֶה הַיּוֹם
 עֲשֵׂה יְהוָה נְגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זֶה
 הַיּוֹם עֲשֵׂה יְהוָה נְגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ:

אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְהוָה
הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְהוָה הַעֲלִיחָה נָּא.
אָנָּא יְהוָה הַעֲלִיחָה נָּא.

מִן לְמִדִּיק נְאֻדִית יְהוָה אֱלֹהֵי: גְּאוּבְנֵי
פְּלוּצָאע אֱלֹהֵי: אֱלֹהֵי לִי לִיס נְכָאָף.
הָאֵשׁ יַעֲנָאע לִי אֱלֹנְסָאן: אֱלֹהֵי לִי פִי עוֹנֵי.
וְאָנָּא נְנַדְר פִּי מְכַאֲרֵינִי: חֲסִין לִי יִידִדְק
בְּאֱלֹהֵי. מְלִייתְכֹל בְּסַכִּיין. גְּמִיע לְאוּמוֹם
דְּאֵרוּנֵי. בְּאֵסֵם אֱלֹהֵי לְאִיין נְקֻטָּאָעוּם:
דְּאֵרוּנֵי אֵיֶצֶא דְּאֵרוּנֵי. בְּאֵסֵם אֱלֹהֵי לְאִיין
נְקֻטָּאָעוּם: דְּאֵרוּנֵי בְּנַחֵל. כְּמִדּוּ כְּנָאֵר אֲשׁוּךְ.
בְּאֵסֵם אֱלֹהֵי לְאִיין נְקֻטָּאָעוּם: דְּזוּ דְּזִיתְנִי
לְנוֹקָאע. וְאֱלֹהֵי עֲאוּוֹנֵי: קוּוֹתֵי וּמְאֵגְדֵי
אֱלֹגְלֵי. וְצָאֵר לִי לְמַגְוֹתָא: חֵס סְבַחָא
וּמַגְוֹתָא. פִּי כְּבִיָּאן לְעֵאדְלִין. יְמִין אֱלֹהֵי
צְאֻנְעָא כְּסַב: יְמִין אֱלֹהֵי עֲאֻלִּיָּא. יְמִין אֱלֹהֵי
צְאֻנְעָא כְּסַב: לִיס נְמוֹת לְאִיין נְעִישׁ. וּנְצַתְקֵן
צְנֵאֵיִיע אֱלֹהֵי: תוּדִיב יוּדְבְנֵי אֱלֹהֵי. וּלְלָמוֹת
לִיס מְכַנֵּי: פְּתַחוּ לִי בִּיבָאן עֵדֵל. נְדַכֵּל פִּיהוּם
נְשַׁכְר אֱלֹהֵי: הָאָדָּא בָּאֵב לְאֱלֹהֵי. לְעֵדְלִין
יְדַכְלוּ פִּיה: נְשַׁכְרֵךְ לְאִיין גְּאוּבְתַנִּי. וְצַרְתָּ לִי

לְמַגִּזְוֹתָא: חֲגִדָּא זְהֵדוּ אֶלְבְּנֵי אִיָּא. צְאֲרַת
 לְרֵאזִן אֲרֻכְנָא: מִן עֲנֵד אֱלֹהָ צְאֲרַת הָאֲדִי.
 הֵיא מִסְתַּעְגָּבָא פִי עֵינֵינָא: הָאֲדָא נְהָאֲר
 צְנָאֵע אֱלֹהָ. נְשֻׁרְהוּ וּנְפָרְחוּ פִיה:

בְּטְלִיבָא יָא אֱלֹהָ. גִּית לָנָא: בְּטְלִיבָא יָא
 אֱלֹהָ. נְגֵאֲח לָנָא:

בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה. בְּרַכְנוּכֶם
 מִבֵּית יְהוָה: אֵל יְהוָה וַיֵּאֲר
 לָנוּ. אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתֵים עַד
 קֶרְנוֹת הַמְּזֻבֶּת: אֵלֵי אֲתָה
 וְאוֹדֶךָ. אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ: הוֹדוּ
 לַיהוָה כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

מִבְּאֲרֵךְ אֲגֵאֵי בְּאֶסֶם אֱלֹהָ. בְּאֲרֻכְנָא כּוּס
 מִן בֵּית אֱלֹהָ: טֵאִיק אֱלֹהָ וַיֵּצֵוּ
 לָנָא. אֲרַבְטוּ חַג' בְּדִפְאִיר חֲתָא רְכְנָאֵת
 לְמִדְבָּאֲח: טֵאִיקֵי אַנְתָּ וּנְשַׁכְרֶךָ. אֵילֵאֵהִי
 וּנְרַפְעֶךָ: שְׁכְרוּ לְאֱלֹהָ לְאִיִּן חֲסִין. לְאִיִּן
 לְדוּוּאִם פְּעִלוּ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
 הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כָּל"ח:
 הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדָנִים כָּל"ח:
 לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדִלוֹת לְבָדּוֹ כָּל"ח:
 לַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה כָּל"ח:
 לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כָּל"ח:
 לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדִלִים כָּל"ח:
 אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלֵּת בַּיּוֹם כָּל"ח:
 אֶת הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבִים כָּל"ח:
 לְמַמְשַׁלוֹת בַּלַּיְלָה כָּל"ח:
 לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוֹרֵיהֶם כָּל"ח:
 וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כָּל"ח:
 בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה כָּל"ח:
 לְגַזֵּר יָם סוּף לְגַזְרִים כָּל"ח:
 וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ כָּל"ח:

וְנִעַר פְּרַעְיָה וַחֲמִילוֹ בַיָּם סוּף
 לְמוֹלִיד עָמוּ בַמִּדְבָּר
 לְמִכָּה מְלָכִים גְּדֹלִים
 וַיַּהַרְג מְלָכִים אֲדִירִים
 לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
 וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן
 וְנָתַן אֶרֶץ לְנַחֲלָה
 נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ
 שְׁבַשְׁפָּלָנוּ זָכַר לָנוּ
 וַיַּפְּרֶקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
 נָתַן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר
 הוֹדוּ לַיֵּל הַשָּׁמַיִם

לְאִיִּן לְדָוָאם פְּעָלוֹ:

לְאִיִּן לְדָוָאם פְּעָלוֹ:

לְאִיִּן לְדָוָאם פְּעָלוֹ:

לְאִיִּן לְדָוָאם פְּעָלוֹ:

שִׁבְרוּ לְאֵלֶּהָ לְאִיִּן חֲסִין.

שִׁבְרוּ לְרַב אַרְבָּאב.

שִׁבְרוּ לְסִיד אֲסִיָּאד.

לְצִאֲנַע עֲגוֹזְבָּאת כְּבָאָר לְוֹאחֹדוֹ.

לְצֹאנֵעַ אִסְמָא בְּלִפְהֶמָּא.
 לְמַגִּיד לְדַלְדָּל לְאֶרֶץ עֵלְיָא לְמָא.
 לְצֹאנֵעַ צְוֹאִיִּיאַת כְּבָאֵר.
 אִסְמָס לְתַחְכָּם פְּנֵהֶאֵר.
 לְקַמֵּר וּלְכַוּוֹאֵכְב לִיחְכְּמוּ פְּלִיל.
 לְדָאֵרְב מְצֻרְנִיּוֹן בְּבִאֲכֻרְהוּם.
 וּכְרַגִּי יִשְׂרָאֵל מִן וַצְטָהוּם.
 בְּיַד שְׂדִידָא וּבְדֻרְע מְמִדוּדָא.
 לְקֹאֲטֵע בְּחַר לְקֻלְזִים לְלִקְטָאִיע.
 וַזְוִוִּי יִשְׂרָאֵל פִּי וַצְטוּ.
 וַגִּירָק פְּרֻעָה וַגִּיִּישׁוּ פִּי בְּחַר לְקֻלְזִים.
 לְמַסְיִיר קוּמוּ פְּלִבְרִיִּיא.
 לְדָאֵרְב צִלְאֲטֹן כְּבָאֵר.
 וְקַתְל צִלְאֲטֹן לְאִמּוּרִי.
 וְלַעֲוֹג צִלְטָאֵן לְמִתְנַיִיא.
 וְעֵטָא אֲרֻצְהוּם לְלַחֲזָא.
 חוּזָא לְיִשְׂרָאֵל עֵבְדוּ.
 אֲלֵדִי פִּי הִבּוּטָנָא פִּתְכַר לְנָא.
 וּפְכַנָּא מִן מְדָאִיקִינָנָא.
 עֵאֲטִי טְעָאִם לְגִמִּיע לְבִסְרִי.
 שְׂכַרוּ לְטָאִיק אִסְמָא.

לְאִיִּין לְדוּוֹאִים פְּעֻלוּ:

סגולה בדוקה

כתב החי"ל ז"ל דבכלל מוסר הח"י ז"ל לקרות נשמת כל חי וכו' בקריאה תמה יפה ומבוארת. שלא תהא נחלפת אות באות אחרת או נקודה בנקודה אחרת.

וכתב עוד דקבלה בידינו מאת ר"י החסיד שגם הוא מסוגל, על כל צרה שלא תבוא, יקבל האדם על עצמו דכשה' יתברך יצילהו מהצרה לומר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני יו"ד וכו' נפוצו וניצולו רבים והוא בדוק ומנוסה ע"ש. וזהו מהולל אקרא ה' ומאויבי איושע ומבואר מאליו:

נְשַׁמַּת כָּל חַי תְּבַרֵךְ אֶת שְׁמֶךָ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְרוּחַ כָּל
 בֶּשֶׂר תִּפְאֵר וְתִרְוַמֶם זְכָרְךָ
 מִלִּבְנוֹת תְּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אֶתְהַ אֵל. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין
 לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֵה
 וּמַצִּיל. וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת
 צָרָה וְצוֹקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ
 עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלֶּא אֶתְהַ.

נִסְמַאת גִּמְיע לְחַיִּי. תְּבַאֲרֵךְ אֲסַמְךָ יָא
 אֱלֹהֵה יָא אֵילֵהֶנָּא. וְרוּחַ גִּמְיע
 לְבִסְרֵי תְּפַכְפֵּר וּתְעַלֵּי דְכֶרֶךְ יָא
 צִלְטָאנְנָא דְאֵיִים. מִן אֲדוּוּאִים וּחְתָּא
 לְדוּוּאִים אַנְתָּ טְאֵיִיק: וּמִן כְּלָאֲפֵךְ לִים
 לְנָא צִלְטָאן פְּכִיךְ וּמְגִית. יִפְדֵּי וּיְכַלֵּץ
 וּיְגֵאוּב וּיִרְחַם. פִּי כָּל וְקַת דִּיקָא
 וּמְדִיקָא. לִים לְנָא צִלְטָאן מְעֵאוּן וּמְסַנְד
 אֱלֵא אַנְתָּ:

אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים.
 אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת. אֲדוּן
 כָּל תּוֹלְדוֹת. הַמְהַלֵּל בְּכָל
 הַתְּשֻׁבּוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד
 וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיְהִי עַד לֹא
 יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים
 וְהַמְקִיץ נֹרְדָמִים. מְחַיֶּה מֵתִים
 וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְזוֹקֵף

כְּפוּפִים. הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים
וְהַמְפַעֵנֵחַ נְעֻלָּמִים. וְלֶךְ לְבַדְדָּךְ
אֲנַחְנוּ מוֹדִים.

יָא אֵילָאָה לִּוְלָאֲנִיין וּלְכָרָאֲנִיין. יָא
אֵילָאָה גִ'מִיע לְכָל־אֵיִיק. יָא סִיד
גִ'מִיע לְמַתּוֹאֲלַדַת. יָא מְשָׁבוֹר פִּי גִ'מִיע
אֲסַבְחָאָת. לְמַסִּיר דְנֵיִיתוּ בְלַפְצֵל.
וּכְלָאֵיִיקוּ בְלַחְנָאֲנָאָת. וְאֵלְלָה פְּאֵיִיק
לִיס יִנָּאָם וְלִיס יִנְעָס. מְפִיִיק אֲרָאֲקֵדִין.
וּמְפִטָן לְגָאֲמֵרִין. מְעֵישׁ לְמֵיִיתִין. וִידְאוּ
לְמֵרְצָא. פְּאֵתַח לְעַמִּיִין. וּמוֹקֵף
לְמַחְדוּבִין. מַחְדַת לְבַכּוּשִׁין. וּמְכַשֵּׁף
לְמַכְפִּיִין. וְלֶךְ וְלוֹאֲחַדְךָ אַחְנָאן נְשַׁכְרוּ:

וְאֵלוּ פִינוּ מְלֵא שִׁירָה כִּים.
וְלִשׁוֹנְנוּ רְנָה בְּהַמוֹן גְּלִיו.
וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמַרְחָבֵי רְקִיעַ.
וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וּכְיָרַח.

וַיְדִינוּ פְרוּשׁוֹת בְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם
וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת בְּאֵילוֹת. אִין
אַנְחָנוּ מִסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לָךְ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ
מִלְּפָנֵינוּ. עַל אַחַת מֵאַלְפֵי
אַלְפִּים וְרוֹב רַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים.
הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעָשִׂית
עִמָּנוּ וְעַם אֲבוֹתֵינוּ מִלְּפָנִים.
מִמְצָרִים גָּאֵלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ.
מִבֵּית עֲבָדִים פָּדִיתָנוּ. בָּרָעַב
זָנַתָּנוּ. וּבִשְׁבַע כֹּלְפָלְתָנוּ. מִחָרֵב
הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדָּבָר מִלְּטָתָנוּ.
וּמִחֲלָאִים רָעִים וְרַבִּים דָּלִיתָנוּ.
עַד הִנָּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא
עֲזָבוֹנוּ חֶסֶדֶיךָ. עַל כֵּן אֲבָרִים
שְׁפַלְגַת בָּנוּ. וְרוּחַ וְנִשְׁמָה

שֶׁנִּפְתַּח בְּאַפֵּנוּ וּלְשׁוֹן אֲשֶׁר
 שָׁמַת בְּפִינוּ. הֵן הֵם. יוֹדוּ
 וַיְבָרְכוּ. וַיִּשְׁבְּחוּ. וַיִּפְאֲרוּ.
 וַיִּשׁוּדְרוּ אֶת שִׁמְךָ מִלִּבֵּנוּ תָּמִיד.
 כִּי כָל פֶּה לָּךְ יוֹדֶה. וְכָל לֶשׁוֹן
 לָּךְ תִּשְׁבַּח. וְכָל עַיִן לָּךְ תִּצְפֶּה.
 וְכָל בֶּרֶךְ לָּךְ תִּכְרַע. וְכָל קוֹמָה
 לְפָנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְהַלְבָּבוֹת
 יִירְאוּךָ וְכָל קָרֵב וְכָל יוֹדֵיךָ יִזְמְרוּ
 לְשִׁמְךָ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר כָּל
 עֲצָמוֹתַי תִּאמְרָנָה יְהוָה מִי
 כְמוֹךָ. מִצִּיל עָנִי מִחֲזֶק מִמֶּנּוּ
 וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגְּזֹלוֹ.

שׁוֹעֵת עֲנִיִּים אֶתְּהָ תִשְׁמַע צַעֲקַת
 הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכַתּוּב רַנְּנוּ
 צְדִיקִים בַּיהוָה לַיִּשְׂרָאֵל נְאוּהָ תִהְלֶה:

בְּפִי י שָׁרִים תֵּת ר וּמִם:
 וּבְשִׁפְתַי צ דִּיקִים תֵּת ב רֶדֶד:
 וּבְלִשׁוֹן ח סִידִים תֵּת ק דֶּשׁ:
 וּבְקֶרֶב ק דוֹשִׁים תֵּת ה לָל:
 וַיֵּאלֹכֶּבֶת פּוּמְנָא מְלִיֵּיאַן סַבְחָא

בְּלִבְחַר. וּלְסַאנְנָה שְׂרַחָא
 בְּגִמְהוּר אַמְאֲגִיָּה. וּשְׂוֹאֲרֵבְנָה תְּסַבִּיחַ
 כּוֹצָאע אַסְמָא. וְעֵינֵינָא צְאוּוִיֵּיאַת כְּסַמְסַ
 וּכְלַקְמַר. וַיִּידִינָא מִבְּצוּטָאֵת כְּנִסוּרָאֵת
 אַסְמָא. וְרַגְלֵינָא כְּפֶאֶף כְּלַגְזֹאֵלָאֵת.
 לִיס חֲנָאן נְכַפְפִּיּוֹ לְנִשְׁכְּרוּ לֶךְ יָא אֱלֹהָ
 יָא אֵילָאֵהֲנָא. וּלְנִבְאֲרֵכוֹ אַסְמֶךְ יָא
 צְלִטָאֵנָא. עֲלָא וַחְדָּא מִן אֶלְף אֹלוּף
 לְאֹלוּף וְרוּב רַבּוּוֹאֵת אַרְבּוּוֹאֵת מְדָאֵת
 לְכִידָאֵת עֲגִזְבָּאֵת וּמִתְעַגְבָּאֵת. אֶלְדֵּי
 צְנָאֵעֵת מְעָאנָא וּמְעָא אַבִּיֵּינָא מִן קַבֵּל.
 מִן מְצַר פְּכִיתָנָא יָא אֱלֹהָ יָא
 אֵילָאֵהֲנָא. וּמִן בֵּית לְעַבּוּדֵיֵּיא פְּדִיתָנָא.
 פְּגִזְע קְנוּתָתָנָא. וּפְסַבַּע מוֹוֹנְתָנָא. וּמִן

אָסִיף כָּל־צַתָּנָא. וּמִן לִוְבָא נְגִמְתָּנָא. וּמִן
מְרַאין אַדוּנִיין וּבְתַאֲר רִפְפַּעְתָּנָא. חֲתָא
לְדַלְחִין עָאוּוּנִנָּא חֲנַאנְתָּךְ. וְלִיס
תְּרַבִּנָּא פְּצֵאִי־לְךָ. עָלָא דְאֵלְךָ.
לְמַפְאֵל אֵלְדִי קַצְמַת פִּינָא. וְרוּחַ
וּנְסַמָּא אֵלְדִי נִפְכַת פִּי אַנְפָּנָא. וְלִסְאֵן
אֵלְדִי גִעְלַת פִּי פּוּמְנָא. הָאוּדָא הוּם
יִשְׁכְּרוּ וַיִּבְאֲרְכוּ וַיִּסְבְּחוּ וַיִּפְכְּרוּ וַיִּמְגִּדוּ
לְסַמְךָ יָא צוֹלְטִנְנָא דְאִיִּים. לְאִיִּין גִּמִּיעַ
פּוּם לְךָ יִשְׁכְּר. וְגִמִּיעַ אֶלְסָאן לְךָ תִּסְבַּח.
וְגִמִּיעַ עֵין לְךָ תִּתְרַגֵּא. וְגִמִּיעַ אֶרְכָּבָא
לְךָ תִּרְפָּאע. וְגִמִּיעַ לְקַדָּאמְךָ תִּסְיֹד.
וְלְקִלּוּב יִכְאֵפוּ מִנְךָ. וְגִמִּיעַ גּוּף וּכְלָאִין
יִמְגִּדוּ לְסַמְךָ. כְּלָאֵמֵר אֵלְדִי קָאֵל
לְפִסּוּק. גִּמִּיעַ עֲצָאֵמִי יְקוּלוּ יָא אֵלְלָה
הָאִשְׁכוּן כְּבַחְאֵלְךָ. מְכַלֵּץ אֲצַעִיף מִן
לְקוּי מְנוּ. וְאֲצַעִיף וְלִמְסַכִּין מִן גְּאֲצָבוּ:
צַרְכָּאת אֲצַאֲעָפָא אַנְתָּ תִּסְמַע. עֵיטָאת
אֲצַעִיף תִּתְצַנַת וְתִגֵּית. וּמְכַתוּב סְבַחוּ יָא
עַאדְלִין בְּאֵלְלָה. לְלַמְצַת־קִימִין תִּצְלַח

אֲשַׁכְּרָא: פִּי פֹה לְלַמְּצֵת קִימִין
 תַּתְּרַפְּפָאע: וּפִי שְׁוֹאֲרַב לְעַאדְלִין
 תַּתְּבַאֲרֵךְ: וּפִי לְסַאן לְמַפְעָלִין תַּתְּקַדֶּם:
 וּפִי גוֹף לְמַקְדָּסִין תַּתְּשַׁכֵּר:

בְּמַקְהֵלוֹת רַבְבוֹת עִמָּךְ בֵּית
 יִשְׂרָאֵל. שָׁכַן חוֹבֵת
 כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת. לְהַלֵּל
 לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם. לְהַדָּר
 וּלְנִצַּחַת. עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת
 וְתַשְׁבְּחוֹת דְּדוֹד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ
 מְשִׁיחֶךָ. וּבִכֵּן

פִּי גְהוּק רַבּוּאֵת קוּמֵךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
 אֱלֹדֵי הָאֵיידָא מְלוּזוֹם עֵלָא גִּמְיַע
 לְמַכְלוּקִין לְקַדָּאמֵךְ יָא אֱלֵלָה יָא
 אֵילָא הֵנָּא וְאֵילָאָה אָבֵאֵינָא לְנִשְׁכְּרוּ.
 לְנֵהֲלָלוּ. לְנִסְבְּחוּ. לְנִפְכְּרוּ. לְנַעֲלִיו.

לְנִבְהִיגֵינוּ. וּלְנַגְלִיבוּ עֲלֵי גִמְיַע כְּלָאם
 תִּמְגִיד וּתְסַבִּיחַ דָּוִד וְלֵךְ יִשִּׁי עֲבָדְךָ
 מְשִׁיחְךָ. וּבְהַאֲיִדָא.

יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מְלַכְנוּ הָאֵל
 הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ
 בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לָךְ נָאָה יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם
 וָעַד שִׁיר וּשְׁבַחָה, הֵלֵל וְזִמְרָה,
 עֲזֵ וּמְשָׁלָה, נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה,
 תְּהִלָּה וְתִפְאַרֶת, קְדוּשָׁה וּמְלֻכוֹת.
 בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
 וְהַקְדוֹשׁ וּמְעוֹלָם עַד עוֹלָם אֲתָה
 אֵל:

יְתִשְׁבֵּר אִסְמְךָ לְדוּוּאָם יָא צִלְטָאנָא
 אִטְאִיק אִצְלִטָאן לְכַפִּיר
 וּלְמִקְדָּס פְּסָמָא וּפְלָאָרֶץ. לָאִיִּן לָךְ יִצְלַח
 יָא אֵלְלָה יָא אִילָאֲהָנָא וְאִילָאֲהָ

אָבֵאִינָא לְדוּוּאָם וְלֹא אֲבָד תְּשָׁכִיר
 וְתִסְבִּיחַ תְּהֵלִיל וְתִמְגִיד קְנוּא וּמְחַמָּא
 גַּלְבַּ תְּכַפְּרָא ג' בְּרֻוּא שְׁפָרָא וְתַפְּכָרָא
 תְּקִדִים וְצִלְטָנָא בְּרַכָּאת וּשְׁכָרָאת
 לְסַמְךָ לְכַבִּיר וְלִמְקֻדָּס וּמִן אֲדוּוּאָם חֲתָא
 לְדוּוּאָם אַנְתָּ טֵאִיק:

כאן יאמר תפילה זו שלא להפסיק בין ברכה לשתייה
 לְשֵׁם יְחִוּד קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא וּשְׁכִינְתִּיהָ
 בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוֹ וּרְחִימוֹ וּדְחִילוֹ לְיַחְדָּא שֵׁם
 י"ה בּו"ה בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
 הֵנָּה אֲנָכִי בָּא לְקִים מְצוֹת שְׁתִּית פּוֹס
 רְבִיעֵי לְתַקֵּן אֶת שְׁרָשָׁה בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וְיִהְיֶה
 נֶעֱם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָה
 עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פּוֹנְנָהוּ יִהְיֶה לְרַצוֹן אִמְרֵי
 פִּי וְהַגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי:

יְהִלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ
 וְחִסְדֵיךָ וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי
 רְצוֹנְךָ וְעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל־ם
 בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיְפָאֲרוּ

וַיִּשְׁוֹרְרוּ אֶת שֵׁם כְּבוֹדְךָ: כִּי לְךָ
טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נְעִים
לְזַמֵּר, וּמַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה
אֵל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ
מְהַלֵּל בַּתְּשַׁבְּחוֹת:

ככל הספרים שבידינו כתוב מלך מהולל בתשבחות אמן ונ"ל שהוא טעות שאין לענות אמן אחר ברכת עצמו כדאיתא בראש פרק שלשה שאכלו ודווקא בהלל דעלמא שמברכין לפניו נהגו לענות אמן כמ"ש מרן ז"ל בסימן רט"ו והטעם כתב שם בב"י בשם מהרלב"ח לפי שאינו יכול להפסיק בינתיים וחשיב כאילו אמר ב' ברכות סמוכות ובסימן נ"א כתב טעם אחר לפי שהוא שבח והילול הו"ל כאילו הן סמוכות ותכופות לברכה א' וכו' עיין שם. וא"כ בליל פסח שאין מברכין לפניו מהיכא תיתי לענות אמן וכן מובא קצת מדברי מרן ז"ל בסימן ת"ף שכתב יאמר יהללך עד מלך מהולל בתשבחות ולא הזכיר תיבת אמן וכעת לא ראיתי מי שהעיר בזה ואין הפנאי מסכים לחפש בזה:

שׁוֹתָה הַכּוֹס בַּהֲסָבָה בְּלֹא
בְּרָכָה תַּחֲלִילָה וְלֹא אַחֲרָיו
מִבְּרַךְ עַל הַגֶּפֶן וְכוּ'
וְכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּכּוֹס זֹה
צָרִיךְ לִשְׁתּוֹת רְבִיעִית
שֶׁלֶם וְלֹא סָגִי בְּרוֹב
רְבִיעִית דְּלֹא לַעֲיּוּלֵי
נַפְשֵׁיהּ לְבֵית הַסֵּיפֶק
שָׁכַתְּ מִרְן ז"ל סִימָן ר"י
דִּישׁ מִסְתַּפְקִין בְּבְרָכָה
אַחֲרוֹנָה עַל הַיַּיִן אִם
מִבְּרַכִּין אוֹתוֹ עַל כּוֹזֵית
אוֹ דּוֹקָא רְבִיעִית עֵינַן

שם:

יִשְׂרָב לְפָאס בַּתְּפִיָּא
וּמָא יִבְאַרְפְּשֵׁי עֲלֵיהּ
בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן וּבְפֹאֶעֶד
מָה יִשְׂרָבוּ יִבְאַרְךָ בְּרָכָה
אַחֲרוֹנָה עַל הַגֶּפֶן וְכוּ'
וּקְאָלוּ לְפּוֹסְקִים לְפָאס
הָאֵדָא לְאַזִּם יִשְׂרָב מְנוֹ
רְבִיעִית פְּאֵמְלָא דְהַיְינוּ
מִיזָאן סַבְעָא וְעֶשְׂרִין
דְּרָהֵם וּמָא יִסְדְּשֵׁי רֹב
אַרְבִּיעִית וּפְיָהּ יִבְאַרְךָ
בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה יִתְפּוֹון
עַל גְּמֵלֵת לְאַרְבַּעַה

פוסות:

טעה ושתה כוס רביעי ללא הסבה, יחזור וישתה עוד כוס
בהסבה ולפי שכבר הסיח דעתו מלשתות עוד על כן צריך
לברך שוב 'בורא פרי הגפן'.

אֱלֹהֵי עֲוֹאֵיִדּוֹ יְקוּל יְהַלְלוּךָ בְּלִשׁוֹן עַרְבֵי יְקוּלָהָא
בְּאֶעֱד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְפָאס בְּאִשׁ מָא יַעֲמִלְשֵׁי הַפֶּסֶק בִּין
בְּרָכָה לְשִׂרְאָב וּפְדֹאֲלָךְ מָא יְקוּלָאֲשֵׁי בְּהַזְכָּרַת ה'
בְּאִשׁ מָא יְדַפְרְשֵׁי שָׁם שְׁמַיִם לְבַטְלָה אֱלֹהֵי בְּאֶעֱדָא
קְאֵלְהָא בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ:

מי שנהג לומר ברכת יהללוך בלעז אומר אותה לאחר
שתיית הכוס כדי שלא יפסיק בין ברכה לשתייה וגם
אומר אותה בלא הזכרת השם שלא יזכיר שם
שמים לבטלה דכבר בירך אותה בלשון הקודש:

יִשְׁכְּרוּךְ יָא אֱלֹהֵי אֵילָאֲהֵנָא גִ'מֵּיע
כְּלֵאֲיִיקָךְ וּפְצֵאֲיִילָךְ וְלַעֲאֲדִילִין
צִאֲנַעִין רְצֵאָךְ וּקוּמָךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
כּוּלְהוּם בְּשִׂרְחָא יִשְׁכְּרוּ וּיְבַאֲרְכוּ וְיִסְבְּחוּ
וְיַפְכְּרוּ אָסִם וּקְאֲרָךְ. לָאֲיִין לָךְ חֲסִין
לְנִשְׁכְּרוּ. וְלִסְמָךְ לְדִיד לְתַמְגִּיד. וּמִן
אֲדוּוּאִם חֲתָא לְדוּוּאִם אַנְתָּ טְאֲיִיק.
מִבְּאֲרָךְ אַנְתָּ יָא צִלְטָאן מִשְׁכּוּד
פְּסַבְּחָאֵת דְּאֲיִים:

כשמברך ברכה אחרונה על הגפן וכו' יכוין על כל ארבע
כוסות כמ"ש החי"ל ז"ל דפ"ח א' ע"ש:

ברכה מעין שלוש

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
 הָעוֹלָם, עַל הַגָּפוֹן וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן,
 וְעַל הַתְּנוּבָת הַשְּׂדֵה וְעַל אֶרֶץ
 חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית
 וְהִנְחַלְתָּ מִלְעִיל לְאַבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל
 מִפְרִיָּהּ וּלְשִׁבְעַ מְטוֹבָהּ, רַחֵם
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹךְ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל
 הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל הַיְכָלְךָ
 וְעַל מִזְבְּחֶךָ, וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר
 הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְיָמֵינוּ, וְהַעֲלֵנוּ
 לְתוֹכָהּ וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וּנְבָרְכְךָ
 עָלֶיךָ בְּקֹדֶשׁ וּבְטָהֳרָה (בשבת: וְרִצָּה
 וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ וּבְמִצּוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי.
 הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.) וְשִׂמְחָנוּ

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת
 הַזֶּה, בְּיוֹם טוֹב מְקָרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה,
 כִּי אֲתָה יְהוָה טוֹב וּמְטִיב לְכָל,
 וְנוֹדָה לָךְ עַל הָאָרֶץ, עַל הַגֶּפֶן
 וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
 עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

נִרְצָה

יכריז אבי המשפחה "נרצה"

יִרְצָה כְּקָרְבַּן אִשָּׁה. פֶּסַח הוּא
 לַה' הָאֵל הַמֵּתְנַשֵּׂא. וּמֶלֶךְ בְּיַפְיֹו
 תַחֲזִינָה עֵינֵינוּ. עַל אֲרִצְנוּ וְעַל
 נַחֲלַת אֲבוֹתֵינוּ:

יפון ג'מיע מא עמלנא האד אלילא
 מקבול ומורצי קדאם השם יתברך:

תפילה מהגאון הרב חיד"א זצוק"ל זיע"א לאומרה אחר
הסדר

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא
שְׁיֵהִי חֲשׂוֹבוֹת וּמְרוֹצוֹת לְפָנֶיךָ כָּל
מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת שְׁעָשִׂינוּ וְכֹל הַכּוֹנֹת
שְׁכַוְוֵנוּ בְּלֵילָה הַזֶּה וַיַּעֲלוּ לְפָנֶיךָ לְרָצוֹן
וַיֹּאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל ה'. ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת
מָאד הוֹד וְהֶדְר לְבִשְׁתָּ. גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל
מָאד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר. אָנָּה ה' תִּרְב
גְּדֻלָּתִי. וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כַחַ ה' לְרַחֵם
עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. אָז יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל
ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שֶׁחֲחִייתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. בֵּן
תַּחֲיִינוּ וְתַחַנְנוּ. וְתֹאסֹף גְּלוֹתֵינוּ לְחֻצְרוֹת
קְדֻשָּׁךְ. לְשֹׁמֵר חֻקֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ
בְּרָצוֹנֶךָ וְלַעֲבֹדְךָ בְּלֵבב שָׁלֵם. עַל
שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ בְּרוּךְ אַל הַהוֹדָאוֹת.
וַיֵּצֵא נָא לִישָׁע עִמָּךְ לִישָׁע אֶת מְשִׁיחֶךָ.

וְכִימִי צִאתָנוּ מִמִּצְרַיִם הֲרֵאָנוּ נִפְלְאוֹת
 בְּגִלוֹת הַחֵל הַזֶּה. וְהִבֵּט לְרֵאוֹת פְּנֵי
 מְשִׁיחָךְ הַקָּדוֹשׁ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. וְהָיָה ה'
 לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
 יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

עֲקֹבָאֵל דְּאֵייר, זֵיידִין וּמוֹשׁ נֶקְצִין!
 כַּה לְחִי.

ותכף בלי הפסק כלל יתחיל ללמוד שיר השירים בקול
 נעים ויאמר כולו בעידן חדוותא עת הזמיר כי כל
 העולמות מאירים ומזהירים. הגאון החיד"א במורא אצב"ע:

שִׁיר הַשִּׁירִים

פרק א'

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה:
 ב יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ
 ג כִּי-טוֹבִים הַדֵּיף מֵיָיִן: ג לְרֵיחַ

שְׁמַנִּיךָ טוֹבִים שְׁמֵן תּוֹרֵק שְׁמֶךָ
עַל-כֵּן עַל־מֹת אֶהְבֹּד: ד מִשְׁכְּנִי
אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הֶבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ
חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ
נִזְכֵּרָה דְדִיךָ מִיּוֹן מִיִּשְׂרָאֵל
אֶהְבֹּד: ה שְׁחֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה
בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהֲלִי קֶדֶר
כִּירִיעוֹת שְׁלֹמָה: ו אֶל-תִּרְאוּנִי
שְׂאֲנִי שְׁחַרְחַרְתָּ שִׁשְׁזַפְתָּנִי
הַשֶּׁמֶשׁ בְּנֵי אֲמִי נִחְרוּ-בִי שְׁמֵנִי
נִטְרָה אֶת-הַכְּרָמִים כְּרָמֵי שְׁלִי
לֹא נִטְרָתִי: ז הַגִּידָה לִי שְׂאֵהְבָה
נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ
בְּצֹהָרִים שְׁלֹמָה אֵהְיָה כְּעֵטִיהַ
עַל עֲדָרֵי חֲבָרִיךָ: ח אִם-לֹא

תִּדְעֵי לָךְ הַיְפָה בַּנְּשִׁים צְאִי-לָךְ
 בְּעַקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲי אֶת-גְּדֵי־תֶיךָ
 עַל מִשְׁכְּנֹת הָרָעִים: ט לְסִסְתִּי
 בְּרַכְבִּי פִרְעָה דְּמִיתֶיךָ רַעֲיֹתַי
 נָאוּ לְחַיֶּיךָ בַּתָּרִים צוֹאֲרֶךְ
 בַּחֲרוּזִים: יא תוֹרֵי זֶהב נַעֲשֶׂה-לָךְ
 עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף: יב עַד-
 שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נִתֵן רִיחוֹ:
 יג צְרוֹר הַמֶּר | דוּדֵי לִי בֵּין שְׂדֵי
 ילִין: יד אֲשַׁכַּל הַכֶּפֶר | דוּדֵי לִי
 בְּכַרְמֵי עֵין גְּדִי: טו הַנֶּךְ יִפָּה
 רַעֲיֹתַי הַנֶּךְ יִפָּה עֵינֶיךָ יוֹנִים:
 טז הַנֶּךְ יִפָּה דוּדֵי אֶף נָעִים
 אֶף-עַרְשָׁנוּ רַעֲנָנָה: יז קָרוֹת
 בְּתֵינוּ אֲרָזִים רַהֲיִטְנוּ בְּרוֹתִים:

פרק ב

א אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׂרוֹן שׁוֹשַׁנֵּת
הַעֲמָקִים: ב כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים
כֵּן רְעִיתִי בֵּין הַבָּנוֹת: ג כְּתַפּוּחַ
בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים
בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי וּפְרִי
מִתּוֹק לְחֶפְי: ד הֵבִיאֲנִי אֶל-בֵּית
הַיִּזְן וּדְגְלוֹ עָלַי אֲהַבָּה: ה סִמְכוֹנִי
בְּאִשִּׁשׁוֹת רַפְדוֹנִי בַת־פּוּחִים
כִּי-חוֹלַת אֲהַבָּה אָנִי: ו שְׁמֵאלוֹ
תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינֵנוּ תַחֲבִיקֵנִי:
ז הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם
בְּעֲבָאוֹת אֹ אוּ בְּאִילוֹת הַשָּׂדֶה
אִם-תָּעִירוּ | וְאִם-תִּעוֹדְרוּ אֶת-
הָאֲהַבָּה עַד שֶׁתַּחֲפִיץ: ח קוֹל דוּדֵי
הַנְּהִיזָה בֹא מְדַלֵּג עַל-הַהַרִים

מִקְפִּין עַל־הַגְּבָעוֹת: ט דוֹמָה
דוּדִי לְעַבְי אוֹ לְעַפְר הָאֵילִים
הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר פֶּתְלָנוּ
מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלָנוֹת מִצִּיץ
מִן־הַחֲרָפִים: י עֲנֵה דוּדִי וְאֹמַר
לִי קוֹמִי לְךָ רַעִיתִי יִפְתִּי
וְלָכִי־לְךָ: יא כִּי־הִנֵּה הִסְתּוֹ עֵבֶר
הַגֶּשֶׁם חֲלַף הַלֵּךְ לוֹ: יב הַנִּצְנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ:
יג הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פִּגְיָה וְהַגְּפָנִים |
סִמְדָר נִתְּנוּ רֵיחַ קוֹמִי לְךָ רַעִיתִי
יִפְתִּי וְלָכִי־לְךָ: יד יוֹנְתִי בְּחֲגוּי
הַסֵּלַע בְּסִתְרֵי הַמְּדַרְגָּה הָרְאִינִי
אֶת־מְרֹאֲיֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ
כִּי־קוֹלְךָ עָרַב וּמְרֹאֲיֶךָ נְאוּהָ:

טו אַחְזוּ-לָנוּ שְׁעָלִים שְׁעָלִים
 קִטְנִים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ
 סִמְדָר: טז דוּדֵי לֵי וְאַנִי לוֹ הִרְעָה
 בַּשְּׁנַיִם: יז עַד שִׁפּוּחַ הַיּוֹם
 וְנָסוּ הַעֲלָלִים סָבְדָה-לָךְ דוּדֵי
 לַעֲבִי אוֹ לַעֲפָר הָאֵילִים עַל-הָרִי
 בַּתָּר:

פרק ג

א עַל-מִשְׁכְּבֵי בַּלִּילוֹת בְּקִשְׁתִּי
 אֵת שְׂאֵהְבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא
 מִצָּאתִיו: ב אֲקוּמָה נָא וְאֶסֹבְבָה
 בְּעִיר בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבִקְשָׁה
 אֵת שְׂאֵהְבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא
 מִצָּאתִיו: ג מִצְאוּנִי הַשְּׂמֵרִים
 הַסְּבָבִים בְּעִיר אֵת שְׂאֵהְבָה
 נִפְשֵׁי רְאִיתָם: ד כִּמְעַט שְׁעַבְרַתִּי

מֵהֶם עַד שְׁמַעְתִּי אֶת שְׂאֵהְבָה
 נִפְשֵׁי אַחֲזָתִיו וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד-
 שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל-בֵּית אֹמִי וְאֶל-
 חֶדֶר הַזֹּרְתִי: ה הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם
 בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּעֲבָאוֹת או
 בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם-תֵּעִירוּ |
 וְאִם-תֵּעוֹרְרוּ אֶת-הָאֵהָבָה עַד
 שֶׁתִּחַפֵּץ: ו מִי זֹאת עֲלֶה
 מִן-הַמְדַבֵּר כְּתִימְרוֹת עֲשׂוּ
 מִקְטָרֶת מֹר וְלִבְנָה מְכַל אֲבִקַּת
 רוֹכֵל: ז הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה
 שְׂשִׁימִם גְּבֻרִים סָבִיב לֵה מִגְּבֻרֵי
 יִשְׂרָאֵל: ח כָּלֵם אַחֲזִי חֶרֶב
 מְלַמְדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חֶרְבוֹ
 עַל-יְרֵכּוֹ מִפְּחָד בְּלִילוֹת:
 ט אֶפְרַיִם עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹמֹה

מַעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: י עֲמוּדָיו עֲשֵׂה
 כֶּסֶף רִפִּידָתוֹ זָהָב מְרַכְּבוֹ אֲרָגְמָן
 תּוֹכוֹ רִצּוֹף אֲהַבָּה מִבְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַם: יא עֲאֲנָה | וְרֵאִינָה בְּנוֹת
 צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּעֲטָרָה
 שֶׁעֲטָרָהּ לֹו אִמּוֹ בַּיּוֹם חֲתַנְתּוֹ
 וּבַיּוֹם שְׂמַחַת לְבוֹ:

פֶּרֶק ד

א הַנֶּךְ יִפָּה רַעֲיִתִי הַנֶּךְ יִפָּה
 עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמְתֶּךָ
 שֶׁעַרְךָ בְּעֵדֵר הָעֵזִים שֶׁגִּלְשׁוּ
 מִהַר גִּלְעָד: ב שְׁנִיךָ בְּעֵדֵר
 הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הַרְחֵצָה
 שֶׁכֶּלֶם מִתְּאִימוֹת וְשִׁכְלָה אִין
 בָּהֶם: ג כְּחוּט הַשָּׁנִי שְׁפֹתוֹתֶיךָ
 וּמִדְּבַרְךָ נֶאֱוָה כְּפֶלֶח הַרְמוֹן

רְקִיתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ: ד כַּמְגִדֶּל
 דָּוִד צִוְּאֲרָךְ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף
 הַמִּגֵּן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שְׁלֹטֵי
 הַגְּבֻרִים: ה שְׁנֵי שְׂדֵיךָ בְּשְׁנֵי
 עֶפְרַיִם תְּאוּמֵי צְבִיָּה הַרְוֵעִים
 בְּשׁוֹשְׁנִים: ו עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ
 הַצִּלְלִים אֶלֶךְ לִי אֶל-הַר הַמּוֹר
 וְאֶל-גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה: ז כִּלְךָ יִפְהַ
 רְעִיתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ: ח אֲתִי
 מִלְּבָנוֹן כִּלָּה אֲתִי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאִי
 תְּשׁוּרִי | מִרְאֵשׁ אֲמָנָה מִרְאֵשׁ
 שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְעַנּוֹת אֲרִיּוֹת
 מִהַרְרֵי נְמָרִים: ט לִבְבַתְּנִי אֲחַתִּי
 כִּלָּה לִבְבַתְּנִי בְּאֲחַת מֵעֵינֶיךָ
 בְּאֲחַת עֵנֶק מִצּוֹרְנֶיךָ: י מֵהַיָּפוּ
 דְּדִיךָ אֲחַתִּי כִּלָּה מֵהַטְּבוּ דְּדִיךָ

מִיַּיִן וְרִיחַ שְׁמֵנֶיךָ מִכָּל־בְּשָׂמִים:
 יא נֶפֶת תִּטְּפֶנָּה שְׁפָתוֹתֶיךָ כֵּלָה
 דְּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ וְרִיחַ
 שְׁלֵמֹתֶיךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן: יב גֵּן |
 נָעוּל אֲחֹתִי כֵּלָה גַל נָעוּל מֵעַיִן
 חֲתוּם: יג שְׁלַחֲיֶיךָ פְּרִדִּים רְמוֹנִים
 עֵם פְּרִי מְגָדִים פְּפָרִים
 עֵם־נֶרְדִּים: יד נֶרְדָּ | וְכַרְפֹּס קָנָה
 וְקַנְמוֹן עֵם כָּל־עֵצֵי לְבוֹנָה מֵר
 וְאֶהְלוֹת עֵם כָּל־רֵאשֵׁי בְּשָׂמִים:
 טו מֵעַיִן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים
 וְנִזְלִים מִן־לְבָנוֹן: טז עוֹרֵי צָפוֹן
 וּבֹאֵי תֵימָן הַפִּיחֵי גַנֵּי יִזְלוּ
 בְּשָׂמִיו יבֵּא דוֹדִי לְגַנּוֹ וַיֹּאכַל פְּרִי
 מְגָדִיו:

פרקה

א בַּאֲתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כִלָּה אֲרִיתִי
מִזְרִי עִם-בְּשָׁמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי
עִם-דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם-חֶלְבִי
אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׁכְּרוּ דוֹדִים:
ב אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עָר קוֹל | דוֹדִי
דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אַחֲתִי רַעֲיִתִי
יוֹנְתִי תִמְתִּי שְׂרָאֲשִׁי נִמְלֵא-טָל
קוֹצוֹתַי רְסִיסֵי לַיְלָה: ג פִּשְׁטָתִי
אֶת-פֶּתַח־נִתִּי אֵיכָכָה אֶלֶב־שִׁנְהָ
רַחֲצֵתִי אֶת-רַגְלִי אֵיכָכָה
אֶטְנַפֵּם: ד דוֹדִי שֶׁלַח יָדוֹ
מִן-הַחֹר וּמַעֲי הָמוֹ עָלָיו: ה קָמְתִי
אֲנִי לִפְתַּח לְדוֹדִי וַיְדִי נִטְפוּ-מִזֶּרֶם
וַאֲצַבְעֵתִי מִזֶּרֶם עֵבֶר עַל כַּפּוֹת
הַמִּנְעוּל: ו פֶּתַח־תִּי אֲנִי לְדוֹדִי

וְדוּדֵי חֶמֶק עֵבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה
בְּדַבְרוֹ בְּקִשְׁתֵּיהוּ וְלֹא מִצְאָתִיהוּ
קָרָאתִיו וְלֹא עָנְנִי: ז מִצְאָנִי
הַשְּׂמֵרִים הַסְּבִיבִים בְּעִיר הַכּוֹנֵי
פָּצְעוּנִי נִשְׂאוּ אֶת־רִדִידֵי מִעְלֵי
שְׂמֵרֵי הַחֲמוֹת: ח הַשְּׂבֻעָתִי
אֶתְכֶם בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם־
תִּמְצְאוּ אֶת־דוּדֵי מֵה־תִּגִּידוּ לוֹ
שְׂחֹלֶת אֶהְבֶּה אֲנִי: ט מֵה־דוּדְךָ
מִדוּד הַיָּפֶה בְּנָשִׁים מֵה־דוּדְךָ
מִדוּד שְׂכָכָה הַשְּׂבֻעָתָנוּ: י דוּדֵי
צַח וְאֵדוֹם דָּגוּל מִרְבָּבָה:
י א רֹאשׁוֹ בָּתֶם פּוֹ קְנוּצוֹתֵיו
תִּלְתָּלִים שְׁחָרוֹת כְּעוֹרֵב:
י ב עֵינָיו כִּיּוֹנִים עַל־אֶפְיָקִי מִים

רַחֲצוֹת' בַּחֶלֶב יִשְׁבּוֹת
 עַל-מִלֵּאת: יג לְחֵיוֹ כַּעֲרוֹגַת
 הַבֶּשֶׂם מִגְדָּלוֹת מֶרְקָחִים
 שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נִטְפּוֹת מִזֶּה
 עֵבֶר: יד יָדָיו גְּלִילֵי זֶהָב מִמֵּלֵאִים
 בַּתְּרֵשִׁישׁ מֵעִוָּה עֲשֵׂת שֵׁן מְעַלְפֵת
 סְפִירִים: טו שׁוֹקֵיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ
 מִיִּסְדִּים עַל-אֲדָנֵי-פֶז מֵרֵאָהוּ
 כַּלְבָּנוֹן בַּחֹר פְּאֲרָזִים: טז חֲכוֹ
 מִמֵּתֻקִים וְכֹל מִחֲמָדִים זֶה דוּדֵי
 וְזֶה רֵעֵי בָנוֹת יְרוּשָׁלַם:

פרק ו

א אַנְהָ הַלֵּךְ דוּדָךְ הַיִּפָּה בְּנָשִׁים
 אַנְהָ פָנָה דוּדָךְ וּנְבַקְשָׁנוּ עִמָּךְ:
 ב דוּדֵי יָרֵד לָגְנוֹ לַעֲרֹגוֹת הַבֶּשֶׂם

לְרֵעוֹת בְּגָנִים וְלִלְקוּט שׁוֹשְׁנִים:
 ג אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הֲרַעָה
 בְּשׁוֹשְׁנִים: ד יָפָה אֶת רַעֲיֹתַי
 כְּתִרְצָה נְאוּהָ כִּירוֹשָׁלַם אֵימָה
 כַּנְּדָגְלוֹת: ה הִסְבִּי עֵינַיִךְ מִנְּגִדֵי
 שָׁהֶם הֲרַהֲבֵנִי שֶׁעָרַךְ כְּעֶדְר
 הָעֲזִים שֶׁגִּלְשׁוּ מִן־הַגְּלָעָד:
 ו שְׁנִיךְ כְּעֶדְר הֲרַחֲלִים שֶׁעָלוּ
 מִן־הֲרַחֲצָה שְׁכַלֶם מִתְּאִימוֹת
 וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם: ז כְּפֹלַח הַרְמוֹן
 רִקְתֶּךָ מִבְּעַד לְעֲמִתְךָ: ח שְׁשִׁים
 הֶמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילְגְּשִׁים
 וְעֶלְמוֹת אֵין מִסְפָּר: ט אַחַת הִיא
 יוֹנְתֵי תִמְתֵי אַחַת הִיא לְאַמָּה
 בְּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָהּ רְאוּהָ בָנוֹת

וַיֹּאשְׁרוּהָ מַלְכוּת וּפִילֹגְשִׁים
 וַיְהַלְלוּהָ: מִי־זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה
 כְּמוֹ־שַׁחַר יָפָה כְּלִבְנֵה בְרָה
 כַּחֲמָה אִימָה כַּנְּדָגְלוֹת:
 יֵא אֶל־גַּנַּת אֶגּוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת
 בְּאֲבִי הַנַּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחָה
 הַגָּפֶן הַנִּצּוֹ הַרְמָנִים: יב לֹא
 יִדְעֵתִי נִפְשֵׁי שְׂמַתְנִי מִרְכָּבוֹת
 עַמֵּי נְדִיב:

פרק ז

א שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי הַשּׁוֹלְמִית שׁוֹבֵי
 שׁוֹבֵי וְנַחֲזֵה־בָךְ מֵהַתְּחִזּוֹ
 בַּשּׁוֹלְמִית כַּמַּחֲלַת הַמַּחֲנִים:
 ב מֵהַיָּפוֹ פְּעַמֶּיךָ בַּנְּעָלִים
 בַּת־נְדִיב חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ כְּמוֹ
 חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אֲמֹן: ג שְׂרַרְךָ

אֲגִן הַסֵּהַר אֶל־יַחְסֹר הַמְּזֹג בְּטִנְךָ
עֲרַמַת חֲטִיִּים סוּגָה בְּשׁוֹשָׁנִים:
ד שְׁנֵי שְׁדִיךְ כְּשֵׁנִי עֶפְרַיִם תְּאֲמִי
עֲבִיָּה: ה צוֹאֲרֵךְ כְּמַגְדֵּל הַשֵּׁן
עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן עַל־שֶׁעַר
בֵּת־רַבִּים אֶפֶךְ כְּמַגְדֵּל הַלְּבָנוֹן
צוּפָה פָּנֶי דַמְשֶׁק: ו רֹאשֶׁךְ עֲלֶיךָ
כְּכַרְמֵל וְדִלַת רֹאשֶׁךְ כְּאַרְגָּמָן
מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרֵהֲטִים: ז מֵה־יִפִּית
וּמֵה־נַעֲמַת אֲהַבָּה בֵּת־עֲנוּגִים:
ח זֹאת קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתַמָּר
וְשְׁדִיךְ לְאַשְׁכְּלוֹת: ט אֲמַרְתִּי
אֶעֱלֶה בְּתַמָּר אַחְזָה בְּסַנְסַנּוֹ
וַיְהִי־נָא שְׁדִיךְ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן
וְרִיחַ אֶפֶךְ כְּתַפּוּחִים: י וְחֶכֶךְ כִּיִּין
הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים

דּוֹבֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים: יא אֲנִי לְדוֹדֵי
 וְעָלִי תִשׁוּקֶתוֹ: יב לְכֵה דוֹדֵי נִצָּא
 הַשְּׁדָה נְלִינָה בַּכְּפָרִים:
 יג נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה
 אִם־פִּרְחָה הַגֶּפֶן פֶּתַח הַסְּמִדָּר
 הִנְצוּ הַרְמוֹנִים שֵׁם אֲתָן אֶת־דְּדֵי
 לָדָּ: יד הַדּוֹדָאִים נִתְנוּ־רִיחַ
 וְעַל־פֶּתַח־חֵינוֹ כָּל־מִגְדִּים חֲדָשִׁים
 גַּם־יִשְׁנִים דוֹדֵי צַפְנָתִי לָדָּ:

פרק ח

א מִי יִתְנַדְּ כֶּאֱחָ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי
 אֲמִי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם
 לֹא־יִבּוֹז לִי: ב אֲנִהְיֶה אֲבִי־אָךְ
 אֶל־בֵּית אֲמִי תִלְמַדְנִי אֲשַׁקֶּךָ
 מִיַּיִן הִרְקַח מֵעֵסִים רַמְנִי:
 ג שְׂמָאלוֹ תַּחַת רֵאשִׁי וַיְמִינוּ

תִּחְבְּקֵנִי: ד הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם
 בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם מֵה־תְּעִירוּ |
 וּמֵה־תְּעַרְרוּ אֶת־הָאֲהָבָה עַד
 שֶׁתִּחְפִּיץ: ה מִי זֹאת עָלָה
 מִן־הַמְדַבֵּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דוּדָה
 תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרְרֵתִיךְ שָׁמָּה
 חֲבַלְתֶּךָ אִמְךָ שָׁמָּה חֲבַלָּה
 יִלְדֶתֶךָ: ו שִׁימְנֵי כַחוֹתֶם
 עַל־לִבֶּךָ כַחוֹתֶם עַל־זְרוּעֶךָ
 כִּי־עֲזָה כַמּוֹת אֲהַבָּה קָשָׁה
 כְּשֶׁאוֹל קִנְיָה רִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אִשׁ
 שְׁלֵהֲבַתִּיָּה: ז מִיִּם רַבִּים לֹא
 יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֲהָבָה
 וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן
 אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֲהָבָה
 בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ: ח אַחֹת לָנוּ קִטְנָה

וְשָׂדִים אֵין לָהּ מִה־נַּעֲשָׂה
 לְאַחֲתָנוּ בַיּוֹם שִׁידְבַר־בָּהּ:
 ט אִם־חֹמֶה הִיא נִבְנָה עֲלֶיהָ
 טִירַת כֶּסֶף וְאִם־דָּלַת הִיא נִצּוֹר
 עֲלֶיהָ לֹחַ אֲרוֹז: י אֲנִי חֹמֶה
 וְשָׂדִי כַּמְגִדְלוֹת אֲזוּ הָיִיתִי בְּעֵינָיו
 כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם: יא כָּרֶם הִיָּה
 לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמֶּזֶן נִתַּן
 אֶת־הַכָּרֶם לְנֹטְרִים אִישׁ יבֵּא
 בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף: יב כָּרְמִי שְׁלִי
 לְפָנַי הָאֶלֶף לֶךְ שְׁלֹמָה וּמֵאֲתָיִם
 לְנֹטְרִים אֶת־פָּרְיוֹ: יג הַיּוֹשֶׁבֶת
 בְּגַנִּים חֲבָרִים מִקְּשִׁיבִים לְקוֹלֶךְ
 הַשָּׁמַיְעָנִי: יד בְּרַח | דוּדֵי
 וְדָמָה־לֶךְ לְעַבִּי אֲזוּ לְעַפְר
 הָאֵילִים עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם:

חוזר ואומר:

הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים חֲבֵרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְּׁמִיעָנִי:

הנהגות בסיום הסדר

אחר כל הסדר יכול לשתות מים או שאר משקין שאינן משכרין ואינן חמר מדינא כמו קפה וכדומה.
חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים ולספר בנסים ונפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו השנינה.

חֵד גְּדִיָּא

חֵד גְּדִיָּא, חֵד גְּדִיָּא

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חֵד גְּדִיָּא,

חֵד גְּדִיָּא.

וְאַחַד אֲגִ'דִּי, וְאַחַד אֲגִ'דִּי, אֵלֵי שְׂרָא לִי בְּאַבָּא
בְּזוּז פְּלוּס: וְאַחַד אֲגִ'דִּי, וְאַחַד אֲגִ'דִּי:

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגְּדִיָּא,

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חֵד גְּדִיָּא,

חֵד גְּדִיָּא.

וְגִ'אַת אֲלֶקְטוּץ, וּכְלָאת אֲגִ'דִּי, אֵלֵי שְׂרָא לִי בְּאַבָּא
בְּזוּז פְּלוּס: וְאַחַד אֲגִ'דִּי, וְאַחַד אֲגִ'דִּי:

וְאֶתָּא כִּלְבָּא וְנִשְׁדַּךְ לְשׁוֹנְרָא,
 דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
 בְּתַרֵּי זַוְזִי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.

וג'את אלפלבא, וגדמת אלקטוץ, אלי כלאת
 אגדי, אלי שרא לי באבא בזוז פלוס: ואחד אגדי
 ואחד אגדי:

וְאֶתָּא חוּטְרָא וְהֶכָּה לְכִלְבָּא,
 דְּנִשְׁדַּךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא,
 דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי, חַד גַּדְיָא,
 חַד גַּדְיָא.

וג'את אלעצא, וערבת אלפלבא, אלי גדמת
 אלקטוץ, אלי כלאת אגדי, אלי שרא לי באבא
 בזוז פלוס: ואחד אגדי ואחד אגדי:

וְאֶתָּא נוֹרָא וְשַׂרְף לְחוּטְרָא,
 דְּהֶכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁדַּךְ לְשׁוֹנְרָא,
 דְּאֶכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
 בְּתַרֵּי זַוְזִי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא.

וּגְיָא אַנְאָר, וְחֶרֶק אֲלַעְצָא, אֵלִי עֲרֵבֶת אֲלִכְלָבָא,
 אֵלִי גְדַמַּת אֲלַקְטוּן, אֵלִי כְּלֵאת אַגְדִּי, אֵלִי שְׂרָא
 לִי בְּאַבָּא בְּזוּז פְּלוּס: וְאַחַד אַגְדִּי וְאַחַד אַגְדִּי:

וְאַתָּא מֵיָא וְכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשֶׁרֶף
 לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁדָּה
 לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכָלָה לְגַדִּיא, דְּזַבִּין
 אַבָּא בְּתַרִּי זַוְי, חַד גְּדִיא, חַד

גְּדִיא.

וּגְיָא אֲלֵמָא, וְטַפָּא אַנְאָר, אֵלִי חֶרֶק אֲלַעְצָא, אֵלִי
 עֲרֵבֶת אֲלִכְלָבָא, אֵלִי גְדַמַּת אֲלַקְטוּן, אֵלִי כְּלֵאת
 אַגְדִּי, אֵלִי שְׂרָא לִי בְּאַבָּא בְּזוּז פְּלוּס: וְאַחַד
 אַגְדִּי וְאַחַד אַגְדִּי:

וְאַתָּא תּוֹרָא וְשִׁתָּה לְמֵיָא, דְּכִבָּה
 לְנוֹרָא, דְּשֶׁרֶף לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה
 לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁדָּה לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכָלָה
 לְגַדִּיא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְי,

חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא.

וּגְיָא אַתּוֹר, וְשֶׂרָאב אֲלֵמָא, אֵלִי טַפָּא אַנְאָר, אֵלִי
 חֶרֶק אֲלַעְצָא, אֵלִי עֲרֵבֶת אֲלִכְלָבָא, אֵלִי גְדַמַּת

אֶלְקָטוּן, אֵלֵי כְּלֹאת אֲגִדִּי, אֵלֵי שְׂרָא לִי בְּאִבָּא
בְּזוּז פְּלוּס: וְאֶחָד אֲגִדִּי וְאֶחָד אֲגִדִּי:

וְאַתָּא הַשּׁוּחֵט וְשַׁחֵט לְתוֹרָא,
דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא,
דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֹכְלָה לְגִדִּיָּא,
דְּזַבִּין אֲבָא בְּתַרִּי זוּזִי, חַד גִּדִּיָּא,
חַד גִּדִּיָּא.

וְגַיָּא אֲדַבְּבָא, וְדַבַּח אַתּוּר, אֵלֵי שְׂרָאב אֶלְמָא, אֵלֵי
טְפָא אַנָּאר, אֵלֵי חֶרֶק אֶלְעָצָא, אֵלֵי עֲרֵבֶת אֶלְכַּלְבָּא,
אֵלֵי גְדַמַת אֶלְקָטוּן, אֵלֵי כְּלֹאת אֲגִדִּי, אֵלֵי שְׂרָא לִי
בְּאִבָּא בְּזוּז פְּלוּס: וְאֶחָד אֲגִדִּי וְאֶחָד אֲגִדִּי:

וְאַתָּא מִלְּאָךְ הַמּוֹת וְשַׁחֵט
לְשׁוּחֵט, דְּשַׁחֵט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה
לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשֵּׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאֹכְלָה לְגִדִּיָּא, דְּזַבִּין

אָבֵא בְּתַרֵּי זְוִי, חֵד גְּדִיא, חֵד

גְּדִיא.

וּגִיא מֶלֶךְ אֱלֻמוֹת, וּדְבַח אֲדַבְּבָא, אֱלִי דְבַח אֲתוּר,
אֱלִי שְׂרָאב אֱלֻמָּא, אֱלִי טְפָא אֲנָא, אֱלִי חֶרֶק
אֱלַעְצָא, אֱלִי עֲרַבַת אֱלֻכְלָבָא, אֱלִי גְדַמַת
אֱלַקְטוּץ, אֱלִי כְּלָאֵת אֲגִדִּי, אֱלִי שְׂרָא לִי בְּאִבָּא
בְּזוּז פְּלוּס: וְאֶחָד אֲגִדִּי וְאֶחָד אֲגִדִּי:

וְאַתָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט
לְמַלְאָךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט,
דְּשַׁחַט לְתוּרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא,
דְּכַבָּה לְנוּרָא, דְּשַׂרְף לְחוּטְרָא,
דְּהַכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשַּׁךְ לְשׁוּנְרָא,
דְּאִכְלָה לְגְּדִיא, דְּזַבִּין אִבָּא
בְּתַרֵּי זְוִי, חֵד גְּדִיא, חֵד גְּדִיא.

וּגִיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּדְבַח מֶלֶךְ אֱלֻמוֹת אֱלִי דְבַח
אֲדַבְּבָאח אֱלִי דְבַח אֲתוּר אֱלִי שְׂרָאב אֱלֻמָּא אֱלִי
טְפָא אֲנָא אֱלִי חֶרֶק אֱלַעְצָא אֱלִי עֲרַבַת אֱלֻכְלָבָא
אֱלִי גְדַמַת אֱלַקְטוּץ אֱלִי כְּלָאֵת אֲגִדִּי אֱלִי שְׂרָא לִי
בְּאִבָּא בְּזוּז פְּלוּס: וְאֶחָד אֲגִדִּי וְאֶחָד אֲגִדִּי:

פיוט נאה

על סדר ליל פסח ממוהר"ר יהושע
בנבנשת אחי הרב כנסת הגדולה ז"ל
מורכב מן יתד וד' תנועות:

לחן יום ליבשה.

כָּלִיל סֵדֶר פֶּסַח	לְבַל יְמוֹט נֶצַח
לְאוֹת וּלְמִזְבְּרֹת:	וְהָיָה עַל מִצַּח
כָּלְלִיו וּפְרָטִיו	אֶסְדֵּר לְקוֹטִיו
בְּשִׁיר עַל מַחְבֵּרֹת:	וְאֶשְׁקַל מִשְׁפָּטִיו
יְקַדֵּשׁ קְדוּשׁוֹ	תְּחַלֶּה וּבְרֵאשׁוֹ
לְגַפְּנֵי אֲדָרֹת:	בְּרֵאשׁוֹן מְכוּסוֹ
לְעֶרְךָ טְבוּלִי	וַיִּדְּיוּ בְּכָלִי
בְּרֵכָה נְאֻמְרֹת:	יְהִי נוֹטֵל בְּבָלִי
בְּחֶמֶק וּבְרֵאשׁוֹ	וַיִּטְבֵּל כְּרַפְּסוֹ
וּפּוֹטֵר אַחֲרֵת:	יְבַרְךָ אֵל עוֹשׂוֹ
לְמִצָּה שֶׁל אֲמִיעַ	וְלִשְׁנֵיהָ יִבְצַע
בְּמִפָּה נְשֻׁמְרֹת:	וּמַחְצִיתָהּ יִצְנַע
בְּכוּס שְׁנֵי יִשְׁנָה	וְהִגְדָּה יִשְׁנָה

תְּשׁוּבָה נִסְבַּרְתָּ:
 נְטִילָה בְּבִרְכָּה
 וּמִצָּה חוֹבַרְתָּ:
 לְטַבֵּל בְּחֶרֶסֶת
 בְּמִצָּה וְחִזַּרְתָּ:
 וְהִצְפוּן אָצֵלוּ
 בְּרִכָּה נִגְמַרְתָּ:
 לְהִלֵּל אֵל רוּעֵי
 לְשֵׁם וְלִתְפָּאֵרֶת:

וּלְשׂוֹאֵל יַעֲנֶה
 וַיִּטַּל כַּהֲלָכָה
 וְהִמּוּצִיא כָּכָה
 בְּמֵרֹד יִתְעַשֶׂת
 וְהַבְּרָכָה נַעֲשִׂית
 וַיֹּאכַל מֵאֲכָלוּ
 וְהַשְּׁלִישִׁי בּוֹס לוֹ
 וּבְכוֹס הָרְבִיעִי
 בַּהִלֵּל שְׁעִשׂוּעֵי

פיוט אחר

לחן יום ליבשה

בְּמִשְׁקַל נִאֲמַרְתָּ
 בְּלֵילֵי שְׁמוֹרִים:
 בְּעוֹד יוֹם פְּרָצוֹנוּ
 קִטְנִים וּנְעָרִים:
 בְּבוֹאוֹ אֵל בֵּיתוֹ
 כְּפִצְאוֹ מִמְצָרִים:
 מוֹזְגִים וּמְלֵאִים
 בֵּינָם וּדְבָרִים:
 וְשַׁעֲרֵי לַעֲשׂוֹת

אֲסִדֵּר מִחִבְרַת
 לְאוֹת וּלְמִזְבֵּחַת
 יְזַמֵּן שְׁלַחֲנוּ
 כְּדֵי שְׁלֵא יִשְׁנוּ
 וְתִרְבֵּי שְׁמִחַתוֹ
 וַיִּתֵּן אֵל דַּעְתוֹ
 וְכוֹסוֹת מוֹבָאִים
 לְהוֹדוֹת לְאֱלֹהִים
 וְהִסְבֵּה וְרִשׁוֹת

לְאַרְבַּע הַכּוֹסוֹת
 וּבַמִּים נוֹטְלִים
 וּבַחֲמֵץ טוֹבְלִים
 וְהַמֶּצֶה לַחֲצוֹת
 וּמַחֲצִיתָהּ לַקְּצוֹת
 וְתִגִּיד אֶל בָּנִים
 וּבְלִשׁוֹן שְׂמֵבִינִים
 בְּרַכָּה וְתִהְיֶה
 וּמוֹצִיא בִּתְחִלָּה
 וְהַפְּרִיכָה תִּקַּן
 בְּמִרְוֹר וּרְקִיקִים
 וְלַעֲרֹךְ הַשְּׁלַחַן
 בְּלֵב טוֹב וּלְשִׁמְחָה
 וּלְאֹכַל מִכֵּל מִיֵּן
 וּמִצֹּת אֲפִיקוֹמֶן
 לְבָרֵךְ אֶל עֲלִיּוֹן
 וְזִמּוֹן גַּם רִשְׁיֹן
 וְאֲשִׁים שְׁעִשׂוּעֵי
 וְעַל כּוֹס הָרְבִיעִי
 וְאֵל חַי אָבִינוּ
 וְיִרְצֶה נִיבִינוּ

וַיִּתֵּר הַדְּבָרִים:
 בָּעֵת כִּרְפֵס אוֹכְלִים
 לְהַעִיר הַנְּעָרִים:
 אֲשֶׁר בֵּין הַמִּצּוֹת
 לְאַחַר הַסְּדָרִים:
 גְּדוּלִים וְקִטְנִים
 נְקֻבוֹת וְזָכָרִים:
 לְמִצּוֹת הַנְּטִילָה
 וּמִצּוֹת וּמְרוֹרִים:
 כְּהִלֵּל הַזִּקֵּן
 וְלֹא מִשְׁאֵר הַדְּבָרִים:
 וְלַעֲנִיִּים יִתֵּן
 בְּפָנִים נֹסְבִרִים:
 וּבִשְׂרַח הַשָּׁמֶן
 בְּתַאוּה וּדְרוֹרִים:
 בְּקוֹל רֶם וּבְרַעֲיוֹן
 לְרַעִים וְחֻבְרִים:
 לְהִלֵּל צוֹר יִשְׁעֵי
 תְּהִלּוֹת נִגְמָרִים:
 יִטְהַר לִבְנוֹ
 כְּעוֹלוֹת וּפְדָרִים:

פיוט כאן נדרי

אחד מי יודע בלשון ערבי

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלואחד,
ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלאתניו,
ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי,
ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלתלאתה,
ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו משה
ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא וברוך
שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלארבעה,
ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
הווא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלכמסה,
ואלכמסה חומשי תורה, ואלארבעה
אלאמהות, ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו
משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא
וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלסתה,
 ואלסתה סדרי משנה, ואלכמסה חומשי
 תורה, ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
 אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
 הווא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלסבעה,
 ואלסבעה אלשבת, ואלסתה סדרי משנה,
 ואלכמסה חומשי תורה, ואלארבעה
 אלאמהות, ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו
 משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא
 וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלתמאניה,
 ואלתמאניה אלמילה, ואלסבעה אלשבת,
 ואלסתה סדרי משנה, ואלכמסה חומשי
 תורה, ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
 אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
 הווא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלתסעה,
 ואלתסעה שהור אלחבלה, ואלתמאניה
 אלמילה, ואלסבעה אלשבת, ואלסתה
 סדרי משנה, ואלכמסה חומשי תורה,

ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
הווא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלעשרה,
ואלעשרה אלעשר כלמאת, ואלתסעה
שהור אלחבלה, ואלתמאניה אלמילה,
ואלסבעה אלשבת, ואלסתה סדרי משנה,
ואלכמסה חומשי תורה, ואלארבעה
אלאמהות, ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו
משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא
וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלעשרה,
ואלעשרה אלעשר כלמאת, ואלתסעה
שהור אלחבלה, ואלתמאניה אלמילה,
ואלסבעה אלשבת, ואלסתה סדרי משנה,
ואלכמסה חומשי תורה, ואלארבעה
אלאמהות, ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו
משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא
וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלאחדאש,
ואלאחדאש אלכוכבים, ואלעשרה אלעשר

כלמאת, ואלתסעה שהור אלחבלה,
 ואלתמאניה אלמילה, ואלסבעה אלשבת,
 ואלסתה סדרי משנה, ואלכמסה חומשי
 תורה, ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
 אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
 הוא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלאתנאש,
 ואלאתנאש אלשבטים, ואלאחדאש
 אלכוכבים, ואלעשרה אלעשר כלמאת,
 ואלתסעה שהור אלחבלה, ואלתמאניה
 אלמילה, ואלסבעה אלשבת, ואלסתה
 סדרי משנה, ואלכמסה חומשי תורה,
 ואלארבעה אלאמהות, ואלתלאתה
 אלאבות, ואלאתניו משה ואהרן, ואלואחד
 הוא רבי, ברוך הוא וברוך שמו:

כאן נדרי וכאן נדרי, נדריהא באלתלטאש,
 ואלתלטאש אלתפילין, ואלאתנאש
 אלשבטים, ואלאחדאש אלכוכבים,
 ואלעשרה אלעשר כלמאת, ואלתסעה
 שהור אלחבלה, ואלתמאניה אלמילה,
 ואלסבעה אלשבת, ואלסתה סדרי משנה,

ואלכמסה חומשי תורה, ואלארבעה
אלאמהות, ואלתלאתה אלאבות, ואלאתניו
משה ואהרן, ואלואחד הווא רבי, ברוך הוא
וברוך שמו:

סימן אני אליהו בכ"ד, החכם השלם ר' יוסף גיג חזק.

כליני נספֿר יא יהודי

פי פסח פּרחת ג'דודי:

כאן וכאין ויפון כלאצי	אצגאו לייא יא ג'זולאסי
ונבארך לאילאה ג'דודי	באלשראב נעממר פאסי
ובשיר השירים נתשכפר	נמלא פיסאני ונספֿר
עלא פּרחת עתקת ג'דודי	בעד אסדר אלמתפפכר
פי אלמרממה יכדדמו פינא	יא סאמעין מא עמלו בינא
ענד רבבי כלהו מעדודי	בלדאן ומכאזן בנינא
סבחאנחמא אלעלא דרג'אתח	אתגללא אללה מן סמאאתח
י'צרבו פיהם כאלעודי	קאל למוסא אולאדי מאתו
עורפהם פאסמי ופּררחחם	ליהם אמשי וכבברהם
אב אלמכתף ואלמעקודי	אנא אללה אילאה אברהם
שכאו מן פרעה וכודדאמהו	ישראל סמעו כלאמהו
באלעשרה צ'רבאת מעדודי	נגר רבי והלך צ'ללאמהו
רג'יע דם ג'מיע אלמיואני	הווא אלרב אלחקקאני
לסאנהם שאיח מתל אלעודי	קום פרעה קעדו עטשאני
וחייר ג'מיע אלסוכפאן	וטלע צ'פאדע מן אלוידאן
פי פרושהם מתל אלדודי	לא מנעוש חתא אלאפראן

סכטהם ומא תאבוש	כאלקמל וכלט אלוחוש
אלפנא מן גִיר חדודי	זאדהם רב אלג'יוש
באלתלג ואלנאר ישווש פיהם	כתתר אלג'דאם עליהם
צלמהם וצארו קעודי	אלג'דאד חאטת עליהם
ולא חאבושי פנאראת	ראג' עקלהם באלצלמאת
צאחו ונרבו אלכדודי	זאדהם צרבת אלבפראת
ופרעה טררד אלפללייה	האד אלצרבה ג'את קוייה
ועגינהם מצרור מעקודי	פייאוהם זכרג'ז עג'לייה
כלט פרעה עליהם ג'ארי	חטו עלא שט אלבחארי
ורופאב מצר מן גִיר עדודי	ומעאה סתה מיאת ג'בארי
ואלאילאה עליה תג'ללא	ומאדא וקף מוסא וצללא
באתנאש אן מסרב מעדודי	צ'רב אלבחר וכללא פללה
ופי וסטהו ג'וזו אסבאטהו	שק אלבחר מוסא בעצאתהו
ורמאהם עלא אלשט ממדודי	ג'דרק פרעה ומחללאתהו
מאתו תריס עלא פרסייה	רד אלמא עלא אלמצרייה
קאלו שירה עלא אלמקצודי	וישראל באלפרחה קוייה
ללאילאה עציס אלפרא	באדי מוסא יסיר ויקרא
מן אלבחר וצאר ג'מודי	זכרג' ישראל באלפכרה
מתל אלצחרה ואלבִּררייה	יבס אלבחר וצאר תנייה
ועלא פרעה צאר כצכוֹצ	תקול מג'ללז באלג'לזייה
מעא מריס וכיית משה	יסבחו לרב אלערשי
בשכרה ג'דידה וקצודי	ואלנסא וראהא תמשי
עלא מא דאקו מן מראיד	ומן מצר כרג'ז חראיד
עלא ניראן לאהב צהודי	ג'צנעו עגינהם פטאיר
מתל מא כאן סאבק וצצאהם	סנדוק יוסף מעאהם
מתלהו יכון סעודי	בן יעקב חפיד אברהם

ותג'ללא אלאלאה בתבאת	פי סיני וקפו אלסבאט
ואלכלוק אלפל שהודי	תמא אעטאנא אלתוראת
באלמן ואלסלואן שבפענא	ג'אזאנא פי אלבר ואטעמנא
תס דכלנא לארץ ג'ודי	פי מסיר אלבר ארבעין סנה
ואבני לינא בית אלמקדס	ג'וד ופראמה דון קיאס
באלקרבאן ואלנאר וקודי	וזוול עלינא אלעכאס
ועאוד לינא מא פאת.	חן עלינא באלרחמאת.
ואלי צאע יפון יעודי:	ואג'פר לינא אלדנובאת.
וארסל לינא בן דוד.	וללתנא תג'פר ותזיד.
וישרח אלקלב אלמפדודי:	נתנאעמו נעס לדיד.
ואליהו יג'ינא בשיר.	קררב לינא כל אלכיר.
אלמסבפח מן ג'יר חדודי:	וארחס עבדך אלחקיר

יָא אֵילֵאֵהֵנָא יָא אֵילֵאֵהֵנָא.

יָא אֵילֵאֵהֵנָא יָא אֵילֵאֵהֵנָא.

רבי נסים יכון מעאנא:

טאחו עלינא אלכמביאלאת.	אייאם פורים תעדדאת.
רבבי' אלדי יערף עדדאנה:	נג'בד נדפע אפליסאת.
כסות אלבית ואלסריר.	אלמראה טלבקת אלג'יר
בעדא בדקת אלכזאנה:	סרואל ותקריטה ובשכיר.
אלמראה תפככרת אלג'יבבה.	ענדי נכרג' מן אלעתבה.
ראני כארג' מן ג'יר גאנה:	יא רבבי' אש האד אלג'לבה.
פי רבי נסים נתמננא.	קלת להא יא מראה אסתננא.
נערף תאבת לם ינסאנא:	יג'יב אלפלוס מא ילזמנא.

ומא נג'משי נסתננאך.
 אן שא אללה יכון לך אעאנה:
 אלמראה כלטת עלייא.
 ואלברגין ואלאנדיאנה:
 ולם תג'יב ג'זאר גששאש.
 ואלתאני ללטביך אעאנה:
 ביוע אלרחבה פי אלצבאח.
 ותכון דנבתהם מליאנה:
 ואשרי אשריט מרסאן.
 וג'יב אכתי תעייד מעאנא:

כיף נבדא וכיף נתם
 אנצ'ר מגני יא מולאנא
 נסית רוחך באלכל אליום
 אן שא אללה נבייך פרחאנה
 כיף נבדא וכיף נתמם
 לם ערפת נפסי ואין אנא
 בעד אלמעקוד ואלדג'אג'ה
 כאנך צאחיה או סכראנה
 האד אלשאי מא יעלח ביק
 ראהו מכאזנאהו מליאנה
 רבבי רזקני בשוייה מאל
 סלת יא מראה רבבי עטאנא
 ג'אבת אלמעג'נה סרעייה
 וחדהא מן ג'יר אעאנה
 כיף שפתהא חססית אלדיקה
 באלקלסאת והייא חפיאנה

ג'אובתני אלחק מעאך.
 בררא אתכל עלא מולאך.
 תממית כארג' עלא אלנייה.
 ג'יב אלצבבאט ואלקופייה.
 אמשי אשרי זוג' כבאש.
 ואחד קדדיד ומרגאז.
 קלת להא אצבר וארתאח.
 נטלע נשרי זוג' מלאח.
 קאלתלי אשרי אלכיסאן.
 ואלמצאלח קבל ניסן.

יא רבבי אלעייד צדס
 קלבי וללא כיף אלדס
 יא ראג'ל אשביך תהום
 ג'יבלי אלג'יר ללסהום
 קאל יא מראה עית נכממם
 רג'עת מתל אלועיף מצמם
 יא מראה מא פצללי חאג'ה
 ואנתי צבחתי בדואג'ה
 יא ראג'ל לא באס עליך
 אטלב לרבבי יעטיך
 כרג'ת נכדס נסית אלחאל
 אלדי לם כאן לי פי באל
 שרית אלג'יר ג'בתהו עג'לייה
 תרשקתהו בפרחה קוייה
 לבסת פוטה ותבכניקה
 ג'בבה מרקעה באלתלחיקה

צוף וצואבן מחלולין
 מא יכללצהא כאן מולאנא
 ותקאמו פיהא פתנאת
 עלא ביאץ אלדככאנה
 סמיד אלפטאיר מאו קריב
 תעמלו פי אלכושא לייא אנא
 ואלשואשי ואלגראבט
 וחטטהם פי אלכזאנה
 מא תכללינישי פי דיקה
 מן גיר שך נבקא חרכאנה
 קבל מא נשופו אלפטאיר
 ואלמצרוף באקי וראנא
 וג'אב אלפטאיר ואלשראב
 וכבש מרבוט פי מרסאנה
 ואלחראור ואלעצם
 וקאל אש תחב יא מזיאנה
 שושט ראסהו וסאקיה
 באש נכררט אלמצראנה
 ראני מראעד ופרחאן
 טללע כסוה ליך מעאנה
 ומשית נעמל אלמצות
 ואלשראב באלדאמיזאנה
 חככו טראפהם מן אלעשייה
 תבדדל להם והייא פרחאנה
 חין נשוף אואלדי מכסייה
 מתל קציב אלכזראנה

אלנסא אלכל מכממרין
 דרכה כבירה מדרוכין
 אלדאר באלעיאט כלאת
 נסא ועג'איז וטפלאת
 יא באבא וקתאש תגיב
 סללוס וזק באלזביב
 ג'אב אלכסאוי ואלעבאבט
 תקדדמת להו מתל אלצאבט
 ג'יב אלזוגז ואלרקיקה
 ג'דוא לילת אלבדיקה
 ראנא דקנא אלמראיר
 אנא נקצי ואנתי חאיר
 דכל ללדאר וחל אבאב
 ואלכצרה בגיר חסאב
 ג'אב אלזית מעא אלפחם
 כממל להא ג'מיע מא לזם
 ארבח אלכבש ונקקיה
 מן דלחין אנא חקקי
 יא רב יא כאלק אלאנסאן
 חד מא קאלי יא פלאן
 שרית אלכץ ואלחרסות
 ואלזיתון ואלעצם חות
 אלולידאת אלכללייה
 ואמחם במעוזה קוייה
 ג'סמי תפראח ומהנייה
 וזוג'תי קבאלת עינייה

אמדה ואשכר רב אבארי
 ללצלאה בג'סס פרחאנה:
 אלדי עטא אלמועד לליהוד.
 ורתתחנא בעד שקאנא:
 נאחל ג'רין אלאצדין.
 גלותנא יג'מע מולאנא:
 יא סעד מן ישבבע כרשהו.
 * חסדא רבבי ויצאנא:
 אלנפקא כלהא אדראג'
 אלדי יסרק נפצחהו אנא:

יום פסח יא האד אלקארי
 וקום פי בכר אלפג'ארי
 נשכרו רב אלמעבוד
 ופררחנא בעד אלנכוד.
 יא כאלק אלעלמין.
 עאם אכר כיף האד אלחין.
 יתם אלעיד ויג'נא וחשחו.
 לם יפצצל שאי מן כבשהו.
 עית ננעת מתל אלתגגאז.
 מאזאל סריק אלמרגאז.

ת.ו.ש.ל.ב.ע

